

[Επιλογή ημερομηνίας]

Α.Ε.Ν ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ
2015

**ΤΟ ΖΗΤΗΜΑ ΤΗΣ ΟΡΙΟΘΕΤΗΣΗΣ ΤΩΝ
ΘΑΛΑΣΣΙΩΝ ΖΩΝΩΝ ΣΤΟ ΔΙΚΑΙΟ ΤΗΣ
ΘΑΛΑΣΣΑΣ ΚΑΙ Η ΔΙΕΘΝΗΣ ΝΟΜΟΛΟΓΙΑ.**

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΕΜΠΟΡΙΚΟΥ ΝΑΥΤΙΚΟΥ
| ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ 2015

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΕΜΠΟΡΙΚΟΥ ΝΑΥΤΙΚΟΥ

Α.Ε.Ν ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: κ. Ιωάννης Σιδέρης

ΘΕΜΑ: Το ζήτημα της οριοθέτησης των θαλάσσιων ζωνών στο δίκαιο της θάλασσας και η διεθνής νομολογία.

ΤΟΥ ΣΠΟΥΔΑΣΤΗ: Μώλος Αριστοτέλης &

Α.Γ.Μ: 3025

ΤΟΥ ΣΠΟΥΔΑΣΤΗ: Παπαϊωάννου Πρόδρομος

Α.Γ.Μ: 3020

Ημερομηνία ανάληψης της εργασίας:

Ημερομηνία παράδοσης της εργασίας:

Α/Α	Όνοματεπώνυμο	Ειδικότης	Αξιολόγηση	Υπογραφή
1				
2				
3				
ΤΕΛΙΚΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ				

Ο ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΣΧΟΛΗΣ :

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ.....	2
ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	3
ΚΥΡΙΟΤΕΡΕΣ ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ.....	5
ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΔΙΕΘΝΩΝ ΣΥΝΘΗΚΩΝ.....	7
ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΔΙΑΚΡΑΤΙΚΕΣ ΣΥΜΦΩΝΙΕΣ ΘΑΛΑΣΣΙΑΣ ΟΡΙΟΘΕΤΗΣΗΣ.....	10
ΝΟΜΟΛΟΓΙΑ.....	11
ΚΥΡΙΟ ΜΕΡΟΣ.....	12
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1 ^ο : Ο ΧΑΡΑΚΤΗΡΑΣ ΤΗΣ ΟΡΙΟΘΕΤΗΣΗΣ ΘΑΛΑΣΣΙΩΝ ΖΩΝΩΝ-Η ΟΡΙΟΘΕΤΗΣΗ ΤΗΣ ΑΙΓΙΑΛΙΤΙΔΑΣ ΖΩΝΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΣΥΝΟΡΕΥΟΥΣΑΣ ΖΩΝΗΣ.....	13
I.Η ΝΟΜΙΚΗ ΦΥΣΗ ΤΗΣ ΟΡΙΟΘΕΤΗΣΗΣ.....	
II.Η ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΤΗΣ ΟΡΙΟΘΕΤΗΣΗΣ.....	
III.Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΗΣ ΑΙΓΙΑΛΙΤΙΔΑΣ ΖΩΝΗΣ	
IV.Η ΑΡΧΗ ΤΗΣ ΙΣΗΣ ΑΠΟΣΤΑΣΗΣ (ΜΕΣΗ ΓΡΑΜΜΗ/ΠΛΑΓΙΑ ΓΡΑΜΜΗ) ΣΤΗΝ ΟΡΙΟΘΕΤΗΣΗ ΤΗΣ ΑΙΓΙΑΛΙΤΙΔΑΣ ΖΩΝΗΣ.....	
V.Η ΙΔΕΑ ΤΗΣ ΣΥΝΟΡΕΥΟΥΣΑΣ ΖΩΝΗΣ ΚΑΙ Η ΟΡΙΟΘΕΤΗΣΗ ΤΗΣ-Η ΑΠΟΥΣΙΑ ΣΧΕΤΙΚΟΥ ΚΑΝΟΝΑ ΟΡΙΟΘΕΤΗΣΗΣ.....	
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 ^ο : Η ΟΡΙΟΘΕΤΗΣΗ ΤΗΣ ΥΦΑΛΟΚΡΗΠΙΔΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΑΠΟΚΛΕΙΣΤΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΖΩΝΗΣ (ΑΟΖ).....	24
I.Η ΝΟΜΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΣ ΥΦΑΛΟΚΡΗΠΙΔΑΣ: ΑΠΟ ΓΕΩΛΟΓΙΚΟ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟ ΩΣ ΤΟΝ ΡΟΛΟ ΤΗΣ ΣΤΗΝ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΤΗΣ ΘΑΛΑΣΣΙΑΣ ΟΡΙΟΘΕΤΗΣΗΣ.....	
II.Η ΟΡΙΟΘΕΤΗΣΗ ΤΗΣ ΥΦΑΛΟΚΡΗΠΙΔΑΣ ΚΑΤΑ ΤΗ ΣΥΜΒΑΣΗ ΤΗΣ ΓΕΝΕΥΗΣ 1958 (ΟΙ ΚΑΝΟΝΕΣ ΤΟΥ 1958 ΚΑΙ Η ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΟΥΣ).....	
III.Η ΟΡΙΟΘΕΤΗΣΗ ΤΗΣ ΥΦΑΛΟΚΡΗΠΙΔΑΣ ΜΕΤΑΞΥ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΩΝ Ή ΠΑΡΑΚΕΙΜΕΝΩΝ ΚΡΑΤΩΝ.....	
IV.Η ΟΡΙΟΘΕΤΗΣΗ ΤΗΣ ΑΟΖ ΜΕΤΑΞΥ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΩΝ Ή ΠΑΡΑΚΕΙΜΕΝΩΝ ΑΚΤΩΝ.....	
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3 ^ο : ΟΙ ΑΡΧΕΣ ΤΗΣ ΕΠΙΕΙΚΕΙΑΣ.....	30
I.ΤΡΟΠΟΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΩΝ ΑΡΧΩΝ ΕΠΙΕΙΚΕΙΑΣ ΣΕ ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ ΚΑΙ ΓΝΩΜΟΛΟΓΗΣΕΙΣ ΤΟΥ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ-ΟΙ ΣΧΕΤΙΚΕΣ ΠΕΡΙΣΤΑΣΕΙΣ ΩΣ ΚΙΝΗΤΡΟ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΩΝ ΑΡΧΩΝ ΕΠΙΕΙΚΕΙΑΣ.....	
α) ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΕΣ ΠΕΡΙΣΤΑΣΕΙΣ.....	
β) ΚΟΙΝΑ ΟΡΥΚΤΑ ΑΠΟΘΕΜΑΤΑ/ΦΥΣΙΚΟΙ ΠΟΡΟΙ/ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΣ ΠΑΡΑΓΟΝΤΑΣ.....	
γ) ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΝΑΥΤΙΛΙΑΣ ΚΑΙ ΑΛΙΕΙΑΣ	
δ) ΙΣΤΟΡΙΚΕΣ ΕΙΔΙΚΕΣ ΠΕΡΙΣΤΑΣΕΙΣ.....	
ε) Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΗΣ ΜΗ ΚΑΤΑΠΑΤΗΣΗΣ.....	
στ) ΤΟ ΚΡΙΤΗΡΙΟ ΤΗΣ ΑΝΑΛΟΓΙΚΟΤΗΤΑΣ ΜΕΤΑΞΥ ΥΦΑΛΟΚΡΗΠΙΔΑΣ ΚΑΙ ΜΗΚΟΥΣ ΑΚΤΩΝ ΤΗΣ ΠΡΟΣ ΟΡΙΟΘΕΤΗΣΗ ΠΕΡΙΟΧΗΣ.....	
ζ) ΕΓΓΥΤΗΤΑ.....	
η) ΓΕΩΜΟΡΦΟΛΟΓΙΚΕΣ ΑΣΥΝΕΧΕΙΕΣ/ΔΙΑΚΟΠΕΣ.....	
θ) Η ΙΔΕΑ ΤΗΣ ΦΥΣΙΚΗΣ ΠΡΟΕΚΤΑΣΗΣ.....	
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4 ^ο : ΠΡΟΟΔΕΥΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ ΤΗΣ ΘΑΛΑΣΣΙΑΣ ΟΡΙΟΘΕΤΗΣΗΣ ΜΕΣΑ ΑΠΟ ΤΗ ΝΟΜΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΤΗΝ ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΤΩΝ ΚΡΑΤΩΝ - ΕΘΙΜΙΚΕΣ ΠΡΟΕΚΤΑΣΕΙΣ ΣΤΟ ΔΙΚΑΙΟ ΤΗΣ ΘΑΛΑΣΣΙΑΣ ΟΡΙΟΘΕΤΗΣΗΣ.....	49
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5 ^ο : ΤΑ ΝΗΣΙΑ ΩΣ ΕΙΔΙΚΕΣ ΠΕΡΙΣΤΑΣΕΙΣ ΚΑΙ Η ΑΣΚΗΘΕΙΣΑ ΚΡΙΤΙΚΗ ΤΩΝ ΔΙΕΘΝΩΝ ΔΙΚΑΙΟΛΟΓΙΚΩΝ ΟΡΓΑΝΩΝ ΣΤΟ ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΤΩΝ ΝΗΣΙΩΝ.....	58
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	71

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η θάλασσα με τις ποικίλες χρήσεις, λειτουργίες και οφέλη που προσφέρει τόσο από άποψη φυσικών πόρων (ζωικοί και φυτικοί οργανισμοί, αλιεύματα, ορυκτός πλούτος) όσο και από την χρήση της ως πηγή ενέργειας μέσω των κυμάτων, ως δίαυλος επικοινωνίας μέσω της ναυτιλίας, ως πηγή αναψυχής, ως σπουδαίος οικονομικός παράγοντας και πηγή πλούτου για τα παράκτια κράτη και τους παρόχθιους πληθυσμούς δεν θεωρείται άδικα οδός και θησαυρός, όριο άμυνας της εδαφικής ακεραιότητας των παράκτιων κρατών αλλά και οικονομικής χρησιμοποίησεως από όλα σχεδόν τα κράτη. Για τους ανωτέρω λόγους υπήρχε από πολύ νωρίς αυξημένο ενδιαφέρον για την όσο το δυνατόν καλύτερη και αποδοτικότερη αξιοποίηση της θάλασσας και του θαλάσσιου πλούτου της.

Η συνεχιζόμενη εκμετάλλευση της θάλασσας, που συνοδεύτηκε από σημαντικές τεχνολογικές εξελίξεις και τεχνολογικά επιτεύγματα, ήγειρε ζητήματα διεκδικήσεων από πλευράς των κρατών σε όλο και ευρύτερες θαλάσσιες περιοχές, οδήγησε στον σταδιακό κατακερματισμό της σε ποικίλες θαλάσσιες ζώνες εθνικής κυριαρχίας ή δικαιοδοσίας καθώς και σε διαφορές μεταξύ των κρατών ως προς την ανεύρεση σαφών και επαληθεύσιμων κριτηρίων για την οριοθέτηση των θαλάσσιων αυτών ζωνών. Πιθανόν, ο πρωταρχικός λόγος για την δημιουργία αυτών των συνόρων ήταν η τεχνολογική επίτευξη της εξόρυξης πολύτιμων υδρογονανθράκων και άλλων μη ζώντων πόρων του βυθού και του υπεδάφους, η οποία προϋπέθετε συχνά τον προσδιορισμό της περιοχής μεταξύ των χειριστών της. Διάφορες χώρες άρχισαν να διακηρύττουν νέες ζώνες θαλάσσιας δικαιοδοσίας και να καθορίζουν τα σύνορα με άλλα κράτη προκειμένου να μεγιστοποιήσουν τις περιοχές στις ζώνες αποκλειστικής δικαιοδοσίας τους.

Τα ζητήματα της οριοθέτησης των θαλάσσιων ζωνών, έτσι όπως αποτυπώθηκαν μέσα από την πρακτική των κρατών και το εθιμικό δίκαιο, με πρωταρχικούς στόχους την επέκταση της κρατικής κυριαρχίας τους στη θάλασσα και την εξασφάλιση του δικαιώματος της ναυσιπλοΐας σε περιοχές εκτός της κρατικής δικαιοδοσίας αυτών, έχοντας διέλθει μέσα από περιόδους κρίσης και αμφισβητήσεων καθώς και μέσα από τρεις Διεθνείς Συνδιασκέψεις (1958, 1960, 1973-1982) για το δίκαιο της θάλασσας, που οδήγησαν σε διεθνείς συμβάσεις αντίστοιχα στον χώρο του συμβατικού δικαίου, επιχείρησαν να καταλήξουν σε σταθερές και αντικειμενικές διαδικασίες στην οριοθέτηση των θαλάσσιων ζωνών. Τα καθεστώτα της συνορεύουσας ζώνης, της

υφαλοκρηπίδας, της Αποκλειστικής Οικονομικής Ζώνης (στο εξής ΑΟΖ) 200ν.μ. και της αιγιαλίτιδας ζώνης 12ν.μ. απέκτησαν ισχύ κανόνα δικαίου, ενώ η αξιοποίηση των υδρογονανθράκων κατά μήκος των ακτών πολλών κρατών έφερε σημαντικά οικονομικά, βιομηχανικά και τεχνολογικά οφέλη στα παράκτια κράτη.

Η συνέχιση προβλημάτων οριοθέτησης, που επιζητούν επίλυση, αποδεικνύουν ότι το θέμα της οριοθέτησης των θαλάσσιων ζωνών αποτελεί εγχείρημα εξαιρετικά δυσχερές και δυσεπίλυτο, ώστε κάθε εκ των προτέρων πρόβλεψη ως προς τα πιθανά αποτελέσματα της οριοθέτησης να θεωρείται μόνο επισφαλής.

Στην παρούσα εργασία θα επιχειρηθεί μία σύντομη διερεύνηση των νομικών κανόνων και αρχών της οριοθέτησης των θαλάσσιων ζωνών μέσα από την κρίση των διεθνών δικαιοδοτικών οργάνων, ιδιαίτερα του Διεθνούς Δικαστηρίου και των άλλων διαιτητικών οργάνων. Έπειτα από μια σύντομη ανάλυση των εννοιών της αιγιαλίτιδας και της συνορεύουσας ζώνης καθώς και των σχετικών με αυτές ζητημάτων, αναλύονται διεξοδικά τα καθεστώτα της υφαλοκρηπίδας και της ΑΟΖ, τα οποία επισύρουν τα περισσότερα και σπουδαιότερα ζητήματα οριοθέτησης μεταξύ των κρατών. Δίνεται έμφαση στις διάφορες ειδικές και σχετικές περιστάσεις στην οριοθέτηση των θαλάσσιων ζωνών των παράκτιων ηπειρωτικών και νησιωτικών περιοχών, των οποίων η επίκληση από τα διεθνή δικαιοδοτικά όργανα και από τα ενδιαφερόμενα κράτη υπήρξε είτε αποσπασματική, ως εξαίρεση στην αρχή της ίσης απόστασης είτε αποκλειστική, ως συνιστώσα τον βασικό κανόνα κάτω από τη στέγη του εθιμικού δικαίου.

ΚΥΡΙΟΤΕΡΕΣ ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ

ΑΟΖ: Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη

ΔΔ: Διεθνές Δικαστήριο της Χάγης

ΔΔΔΘ: Διεθνές Δικαστήριο Δικαίου της Θάλασσας

ΗΕ: Ηνωμένα Έθνη

ΚατΔΔ: Καταστατικό του Διεθνούς Δικαστηρίου

Μίλι: Ναυτικό Μίλι = 1852 μέτρα

ΟΗΕ: Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών

Σύμβαση ΔΘ 1982: Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της Θάλασσας 1982

βλ: Βλέπε

AJIL: American Journal of International Law

BYIL: British Yearbook of International Law

ICLQ: International and Comparative Law Quarterly

ILR: International Law Reports

RHDI: Revue Hellenique de Droit International

VJIL: Virginia Journal of International Law

GJICL: Georgia Journal of International and Comparative Law

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΔΙΕΘΝΩΝ ΣΥΝΘΗΚΩΝ

1945: Διακήρυξη Truman

1958: Σύμβαση της Γενεύης για την Αιγιαλίτιδα Ζώνη και τη Συνορεύουσα Ζώνη

Σύμβαση της Γενεύης για την Ανοικτή Θάλασσα

Σύμβαση της Γενεύης για την Υφαλοκρηπίδα

Σύμβαση της Γενεύης για την αλιεία και την προστασία των βιολογικών πόρων της Ανοιχτής Θάλασσας

1964: Σύμβαση Αλιείας του Λονδίνου της 9ης Μαρτίου 1964

1982: Σύμβαση για το Δίκαιο της Θάλασσας

Εικόνα 1: Από τις Διεθνείς Συνθήκες προβλεπόμενη ελληνική ΑΟΖ

ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΔΙΑΚΡΑΤΙΚΕΣ ΣΥΜΦΩΝΙΕΣ ΘΑΛΑΣΣΙΑΣ ΟΡΙΟΘΕΤΗΣΗΣ

Αριθμ. Έκθεσης Διεθνείς Συμφωνίες

(Report Number) (International Maritime Boundaries)

Βόρεια Αμερική:

No. 1-1 Καναδάς-Δανία (Γροιλανδία) (1973)

No. 1-5 Μεξικό-Ηνωμένες Πολιτείες (1970, 1976 και 1978)

Κεντρική Αμερική/Καραϊβική:

No. 2-1 Κολομβία-Κόστα Ρίκα (1984)

No. 2-2 Κολομβία-Δημοκρατία της Δομνίκης (1978)

No. 2-4 Κολομβία-Ονδούρα (1986)

No. 2-5 Κολομβία-Παναμάς (1976)

No. 2-6 Κόστα Ρίκα-Παναμάς (1980)

No. 2-7 Κούβα-Αιτή (1977)

No. 2-8 Κούβα-Μεξικό (1976)

No. 2-13(1) Trinidad και Tobago/Βενεζουέλας (Κόλπος της Παρία) (1942)

Νότια Αμερική:

No. 3-1 Αργεντινή-Χιλή (1984)

No. 3-2 Αργεντινή-Ουρουγουάη (1973)

Αριθμ. Έκθεσης Διεθνείς Συμφωνίες

(Report Number) (International Maritime Boundaries)

Νότια Αμερική:

No. 3-4 Βραζιλία-Ουρουγουάη (1972)

No. 3-5 Χιλή-Περού (1952)

No. 3-7 Κολομβία-Εκουαδόρ (1975)

No. 3-8 Κόστα Ρίκα-Εκουαδόρ (1985)

No. 3-9 Περού-Εκουαδόρ (1952)

Αφρική:

No. 4-2 Γκάμπια-Σενεγάλη (1975)

No. 4-4 Σενεγάλη-Γουινέα Μπισσάου (1960)

No. 4-5 Κένυα-Τανζανία (1976)

Κεντρικός Ειρηνικός/Ανατολική Ασία

No. 5-3 Αυστραλία-Νέα Γουινέα (1978)

No. 5-9 Μαλαισία-Ινδονησία (1969)

No. 5-12 Ιαπωνία-Νότια Κορέα (1974)

No. 5-13(1) Μαλαισία-Ταϊλάνδη (1971)

Ινδικός Ωκεανός/Νοτιοανατολική Ασία:

No. 6-2(5) Αυστραλία-Ινδονησία (1989)

No. 6-6(2) Ινδία-Ινδονησία (1977)

No.6-8 Ινδία-Μαλβίδες (1976)

No. 6-11 Ινδία-Ταϊλάνδη (1978)

Περσικός Κόλπος:

No. 7-2 Μπαχρέιν-Ιράν (1971)

No. 7-6 Ιράν-Κατάρ (1969)

Μεσόγειος/Μαύρη Θάλασσα:

No. 8-1 Κύπρος-Ηνωμένο Βασίλειο (1960)

No. 8-2 Γαλλία-Ιταλία (1986)

No. 8-4 Ελλάδα-Ιταλία (1977)

No. 8-5 Ιταλία-Ισπανία (1974)

Βόρεια και Δυτική Ευρώπη:

No. 9-2 Γαλλία-Ισπανία (1974)

No. 9-3 Γαλλία-Ηνωμένο Βασίλειο (1988)

No. 9-5 Ιρλανδία-Ηνωμένο Βασίλειο (1988)

No. 9-6 Νορβηγία-Σοβιετική Ένωση (1957)

No. 9-7 Πορτογαλία-Ισπανία (1976)

No. 9-9 Δανία-Νορβηγία (Βόρεια Θάλασσα) (1965)

No. 9-11 Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας-Ολλανδία (1971)

No. 9-13 Ολλανδία-Ηνωμένο Βασίλειο (1965)

No. 9-15 Νορβηγία-Ηνωμένο Βασίλειο (1965)

Βαλτική Θάλασσα:

No. 10-3 Φιλανδία-Σουηδία (1972)

No. 10-4 (1) Φιλανδία-Σοβιετική Ένωση (Κόλπος της Φιλανδίας) (1965)

No. 10-8 Πολωνία-Σοβιετική Ένωση (1969)

No. 10-10 Σουηδία-Πολωνία (1989)

Εικόνα II: Σύμφωνα με απόφαση της κυβέρνησης η Στρογγύλη, ένα μικρό νησί δίπλα στο Καστελλόριζο κηρύχτηκε από τη κυβέρνηση αρχαιολογικός χώρος. Αυτό σημαίνει ότι η νήσος Στρογγύλη με απόφαση της Ελληνικής κυβέρνησης έπαυσε να έχει οικονομική ζωή.

NΟΜΟΛΟΓΙΑ

ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ

- Fisheries Case (United Kingdom v. Norway) Judgment of 18/12/1951, 116 ILR 18, no. 36
- Minquiers et Ecrehos Case (France v. United Kingdom), Judgment of 17/11/1953,
- North Sea Continental Shelf Case (The Netherlands/Denmark-FR Germany) (1969) , ICJ

Rep. 1969, 3

- Fisheries Jurisdiction (Federal Republic of Germany v. Iceland) (2/2/1973)

Fisheries Jurisdiction (United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland v. Iceland)(25/7/1974)

- Aegean Sea Continental Shelf Case(Greece v. Turkey)(19/12/1978)
- Continental Shelf (Tunisia/Libyan Arab Jamahiriya), Judgment, ICJ Rep. 1982, 18
- Delimitation of the Maritime Boundary in the Gulf of Maine Area (USA-Canada), ICJ Rep.1984, 246
- Libya-Malta Continental Shelf Case, ICJ Rep. 1985, 13
- Land, Island and Maritime Frontier Dispute (El Salvador/Honduras: Nicaraguaintervening) (11/9/1992)
- Maritime Delimitation in the Area between Greenland and Jan Mayen (Denmark v.Norway), ICJ Rep. 1993, 38
- Maritime Delimitation and Territorial Questions between Qatar and Bahrain (Qatar v.Bahrain) (2001),Merits, Judgment

- Land and Maritime Boundary between Cameroon and Nigeria (Cameroon v. Nigeria: Equatorial Guinea intervening) (Merits), ICJ Rep. 2002, 303
- Case concerning Territorial and Maritime Dispute between Nicaragua and Honduras in the Caribbean Sea (Nicaragua v. Honduras) (2007)

ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ ΔΙΕΘΝΩΝ ΔΙΑΙΤΗΤΙΚΩΝ ΟΡΓΑΝΩΝ

- Anglo-French Continental Shelf Arbitration, (United Kingdom v. France) (1977), 54 ILR 6
- Report and Recommendations to the Governments of Iceland and Norway of the

Conciliation Commission on the Continental Shelf Area between Iceland and Jan Mayen

(1981), 62 ILR 108

- Delimitation of the Maritime Boundary between Guinea and Guinea-Bissau (1985), 77ILR 635
- Maritime Delimitation between Guinea-Bissau and Senegal (Guinea-Bissau v. Senegal)(1991), 83 ILR 1
- Case concerning the Delimitation of Maritime Areas between Canada and the French

Republic- St. Pierre et Miquelon Arbitration (France-Canada) (1992), 31 ILM 1145

- Yemen-Eritrea Arbitration (Phase II, Maritime Delimitation) (1999)

Κύριο Μέρος

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1°: Ο ΧΑΡΑΚΤΗΡΑΣ ΤΗΣ ΟΡΙΟΘΕΤΗΣΗΣ ΘΑΛΑΣΣΙΩΝ ΖΩΝΩΝ-Η ΟΡΙΟΘΕΤΗΣΗ ΤΗΣ ΑΙΓΙΑΛΙΤΙΔΑΣ ΖΩΝΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΣΥΝΟΡΕΥΟΥΣΑΣ ΖΩΝΗΣ

I. Η ΝΟΜΙΚΗ ΦΥΣΗ ΤΗΣ ΟΡΙΟΘΕΤΗΣΗΣ

Στην κλασική του μορφή το δίκαιο της θάλασσας προέβλεπε δύο θεμελιώδεις ζώνες στο θαλάσσιο χώρο: την αιγιαλίτιδα ζώνη, όπου το παράκτιο κράτος ασκούσε κυριαρχία και την ανοιχτή θάλασσα, όπου κανένα κράτος δεν είχε κυριαρχία και ήταν ανοιχτή για χρήση και εκμετάλλευση από το σύνολο των κρατών «res communis omnium». Στη βασική περιοχή εθνικής δικαιοδοσίας εντάσσονταν τα εσωτερικά ύδατα κάθε κράτους. Στη συνέχεια εμφανίστηκε μία τρίτη ζώνη, η ειδική ζώνη αλιείας και μία υποθαλάσσια, η υφαλοκρηπίδα. Πρόσφατα δημιουργήθηκε η ΑΟΖ και τώρα πια η υφαλοκρηπίδα αλλάζει όνομα και πλάτος και καθιερώνεται ο διεθνής βυθός, ζώνη που θα έπεται της υφαλοκρηπίδας και θα αποτελεί κοινό κτήμα της ανθρωπότητας.

Κάθε παράκτιο κράτος καθορίζει συνήθως με την εσωτερική νομοθεσία του τα όρια των θαλασσιών ζωνών που το περιβάλλουν μέχρι το ανώτατο κατά το διεθνές δίκαιο επιτρεπτό όριο. Όταν η γεωγραφική θέση συγκεκριμένου παράκτιου κράτους επιτρέπει την εξάντληση των παραδεκτών ανωτάτων ορίων πλάτους κάθε θαλάσσιας ή υποθαλάσσιας ζώνης χωρίς ενδεχόμενο επικάλυψης κάποιας ζώνης η οριοθέτηση, μονομερής σε αυτή την περίπτωση, δεν δημιουργεί προβλήματα. Στις περισσότερες περιοχές, ωστόσο, τα κράτη είναι υποχρεωμένα να μοιραστούν τις θαλάσσιες εκτάσεις, τις οποίες δικαιούνται το κάθε ένα από αυτά. Έτσι, είναι απαραίτητη η χάραξη νοητών θαλάσσιων ή υποθαλάσσιων μεθοριακών γραμμών, που να ορίζουν τις αντίστοιχες θαλάσσιες ζώνες των παράκτιων κρατών, που γειτονεύουν. Η χάραξη για παράδειγμα ενός συνόρου στην υφαλοκρηπίδα μεταξύ αντικείμενων ή παρακείμενων κρατών είναι ένας λεπτομερής καθορισμός της έκτασης του βυθού, την οποία δικαιούται κάθε ένα από αυτά. Όπως τόνισε το Διεθνές Δικαστήριο της Χάγης στην Υπόθεση της αλιείας μεταξύ Μ. Βρετανίας και Νορβηγίας (1951) «η οριοθέτηση των θαλάσσιων χώρων έχει πάντοτε διεθνή χαρακτήρα» υπό την έννοια ότι δεν μπορεί να εξαρτηθεί από μόνη τη θέληση του παράκτιου κράτους, όπως αυτή εκδηλώνεται στο εσωτερικό δίκαιο. Αν και η οριοθέτηση αποτελεί, όπως προαναφέρθηκε, μονομερή δικαιοπραξία (επειδή μόνο το παράκτιο κράτος μπορεί να προβεί σε αυτή), η ισχύς της σε σχέση προς τρίτα κράτη εξαρτάται από το διεθνές δίκαιο. Με την απουσία κάποιας σχετικής συμφωνίας η διαδικασία δεν δύναται από τη φύση της να αυξάνει, να μειώνει ή να καταργεί αυτό το δικαίωμα. Αυτή η θεώρηση οδηγεί στην ιδέα των διαφορετικών εννοιών μεταξύ διανομής και οριοθέτησης.

Οι όροι οριοθέτηση, διανομή, διαχωρισμός και κατανομή των θαλάσσιων περιοχών έχουν διαφορετικό εννοιολογικό περιεχόμενο. Ο σκοπός της οριοθέτησης, ως διαδικασία ενεργής θεσμοθέτησης ενός θαλάσσιου τίτλου σε μία θαλάσσια περιοχή, διαφέρει από αυτόν της απονομής μιας ισομερούς διανομής μιας προηγουμένως μη οριοθετημένης ζώνης, διαδικασία που θεωρείται διανομή. Οι δύο διαδικασίες οριοθέτησης και διανομής είναι ξεχωριστές επειδή έχουν διαφορετικούς στόχους. Ο διαχωρισμός είναι διαδικασία περισσότερο ευδιάκριτη καθώς περιλαμβάνει τον διαχωρισμό ενός συνόρου ή την αναγνώριση συνοριακών γραμμών με διάφορα μέσα, διαδικασία που έπεται του θέματος της οριοθέτησης. Αυτή η διάκριση μεταξύ διανομής και οριοθέτησης απασχόλησε το Διεθνές Δικαστήριο στην Υπόθεση Υφαλοκρηπίδας Βόρειας Θάλασσας (1969) και διαδραμάτισε καταλυτικό ρόλο στην εξελικτική διατύπωση του δικαίου σχετικά με την υφαλοκρηπίδα από το Δικαστήριο.

Οι οριοθετήσεις θαλάσσιων ζωνών αποτελούν ιδιαίτερα δύσκολο έργο, επειδή στη θάλασσα δεν υπάρχουν φυσικά στοιχεία τα οποία θα ήταν δυνατόν να αποτελέσουν οροθετικά σημεία. Στις υποθαλάσσιες περιοχές ειδικότερα δεν είναι δυνατή η δυνατότητα διάγνωσης της γεωμορφολογίας του εδάφους με γυμνό οφθαλμό. Στο ζήτημα της οριοθέτησης θαλάσσιων ζωνών εθνικής κυριαρχίας ή δικαιοδοσίας εμπλέκονται αφενός ο νομοθέτης (τα κράτη που θέτουν σχετικούς κανόνες δικαίου) αφετέρου ο δικαστής. Είναι χαρακτηριστικό ότι οι δύο εξουσίες συμπλέκονται σε τέτοιο σημείο, ώστε ο δικαστής Jennings, έκανε λόγο για *judgemade law*, δίκαιο δηλαδή που διαμορφώνεται μέσα από τη δικαστηριακή πρακτική.

Η οριοθέτηση συνίσταται στην επιλογή ενός θαλάσσιου ορίου, μιας νοητής γραμμής, στην οποία σταματά η κυριαρχία ή δικαιοδοσία ενός κράτους και αρχίζει η κυριαρχία ενός άλλου. Το πρόβλημα της οριοθέτησης συνίσταται στη διαδικασία επιλογής του κατάλληλου θαλάσσιου ορίου, στην απόφαση σχετικά με το θαλάσσιο όριο, στη χάραξη και τελική απεικόνιση της νοητής γραμμής στα: εθνικά ή εσωτερικά ύδατα, αιγιαλίτιδα και συνορεύουσα ζώνη, υφαλοκρηπίδα, ΑΟΖ.

Υπάρχουν οι εξής περιπτώσεις οριοθέτησης: Α) Καθορισμός μεταξύ διαφορετικών κατηγοριών ζωνών που ανήκουν στο ίδιο κράτος, Β) Καθορισμός του εξωτερικού ορίου μίας θαλάσσιας ζώνης (αιγιαλίτιδα ζώνη, συνορεύουσα ζώνη, υφαλοκρηπίδα, ΑΟΖ), κήρυξη δηλαδή από μέρος ενός κράτους ζώνης εθνικής κυριαρχίας (αιγιαλίτιδα ζώνη) και έπειτα εθνικής δικαιοδοσίας, όταν το κράτος βρίσκεται σε τέτοια γεωγραφική θέση που του επιτρέπεται από το δίκαιο της θάλασσας να διεκδικήσει το εύρος των θαλάσσιων ζωνών του σε όλη την δυνατή έκταση (μονομερής οριοθέτηση που έχει πάντα διεθνή χαρακτήρα). Γ) Οριοθέτηση μεταξύ κρατών που συνίσταται στην ανάγκη να αποσαφηνιστεί το όριο ανάμεσά τους, γιατί βρίσκονται σε τέτοια γεωγραφική θέση που υπάρχει επικάλυψη ζωνών, είτε γιατί οι ακτές τους είναι απέναντι η μία σε σχέση με την άλλη (μέση γραμμή), είτε γιατί οι ακτές τους είναι παρακείμενες (γραμμή ίσης απόστασης).

II. Η ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΤΗΣ ΟΡΙΟΘΕΤΗΣΗΣ

Η κύρια διαδικασία οριοθέτησης γίνεται με τη συμφωνία των ενδιαφερόμενων κρατών έπειτα από επιτυχείς διαπραγματεύσεις, μέθοδος που δεν επιδέχεται εξαίρεση σύμφωνα με το διεθνές δίκαιο. Υπάρχει ένας μεγάλος αριθμός οριοθετήσεων που πραγματοποιήθηκαν με τη σύναψη συμφωνίας χωρίς διενέξεις. Η ύπαρξη νησιών στις

προς οριοθέτηση περιοχές προκαλούσε, όπως είναι αναμενόμενο προβλήματα, ωστόσο, στη συντριπτική πλειοψηφία των περιπτώσεων υιοθετήθηκε η μέση γραμμή ή η ίση απόσταση, επιλογή που υποδηλώνει ότι λήφθηκε υπόψη ολικά ή μερικά η ύπαρξη νησιών. Παρά την εκτεταμένη αναφορά σε κείμενα συμφωνιών των μερών σε διάφορες περιπτώσεις θαλάσσιων οριοθετήσεων και τη λεπτομερή παρουσίαση αυτού του υλικού σε γραπτούς και προφορικούς ισχυρισμούς από τα δυαδικά μέρη, οι συμφωνίες αυτές είχαν μικρή απήχηση σε δικαστικές και διαιτητικές αποφάσεις. Σε κάθε περίπτωση δύναται να επισημανθεί, ότι οι συμφωνίες αυτές, καθεμιά από τις οποίες έφερε τα δικά της ιδιάζοντα και ξεχωριστά χαρακτηριστικά, δεν συνέβαλαν στη δημιουργία ενός αυτόνομου συστήματος οριοθέτησης. Οι συμφωνίες θαλάσσιας οριοθέτησης αγνόησαν τη σημασία των γεωλογικών ή γεωμορφολογικών χαρακτηριστικών, ενώ άλλες επικάλυψαν υποθαλάσσιες περιοχές που περιείχαν κοιλάτες ή χαντάκια σε σημαντικό βάθος.

Σε περίπτωση αδυναμίας των κρατών να συμφωνήσουν δημιουργούνται διεθνείς διαφορές, οι οποίες θεωρούνται εξ ορισμού νομικές, και καθίσταται αναγκαία η παραπομπή αυτών σε κάποιο διεθνές δικαιοδοτικό όργανο, δικαστικό (κυρίως το Διεθνές Δικαστήριο) ή διαιτητικό. Σε διεθνή δικαιοδοτικά όργανα συνυπάρχουν συνήθως τα εξής στοιχεία: το δικαστήριο έχει ιδρυθεί και η λειτουργία του διέπεται από διεθνή πράξη, δεν υπόκειται ιεραρχικά σε οποιαδήποτε εθνική εξουσία, είναι καθόλα αρμόδιο για την εκδίκαση διαφορών και αξιώσεων που πηγάζουν από διεθνείς έννομες σχέσεις, ενώ η κατά τόπο αρμοδιότητά του δεν περιορίζεται χωρικά στα όρια ενός και μόνο κράτους. Τα διεθνή δικαστήρια δεν συνδέονται μεταξύ τους με οποιαδήποτε οργανική ή λειτουργική σχέση, ενώ κάθε διεθνές δικαιοδοτικό όργανο διαθέτει τη δική του δικονομία. Η δικαστική επίλυση μιας διεθνούς διαφοράς δεν είναι δυνατή, παρά μόνο εφόσον τα δυαδικά κράτη συναινέσουν για την υπαγωγή της διαφοράς σε δικαστικό διακανονισμό. Ένα διεθνές δικαιοδοτικό όργανο έχει την αρμοδιότητα της αρμοδιότητας, την εξουσία να αποφασίσει το ίδιο κατά πόσο είναι αρμόδιο να επιληφθεί της συγκεκριμένης διαφοράς. Αποστολή του ΔΔ ειδικότερα είναι να αποφαινεται σύμφωνα με τις αρχές του διεθνούς δικαίου επί νομικών διεθνών διαφορών που του υποβάλλουν τα κράτη.

Ιδιαίτερη σημασία πρέπει συνεπώς να αποδοθεί στη διεθνή νομολογία, που προσπάθησε να διευκρινίσει άλλοτε με επιτυχία και άλλοτε όχι τις αρχές και τους κανόνες που διέπουν την οριοθέτηση των θαλάσσιων ζωνών ιδιαίτερα της υφαλοκρηπίδας. Το δίκαιο της θαλάσσιας οριοθέτησης αποτελείται κατά κύριο λόγο από την συσσωρευμένη νομολογία του ΔΔ και των διαιτητικών οργάνων. Αποτέλεσμα αυτών είναι ένα σύνολο αρχών που υπάγονται, σύμφωνα με τις εξαγγελίες του ΔΔ, στο γενικό διεθνές δίκαιο. Η πολυπληθής νομολογία των διεθνών δικαιοδοτικών οργάνων, που επέχει θέση δικαίου, θεωρούμενη υπό αυτό το πρίσμα ως βασική πηγή του δικαίου των οριοθετήσεων, κατέχει πρωτεύουσα θέση, αφού η ιχνηλάτηση των εθιμικών κανόνων στους οποίους παραπέμπουν άμεσα ή έμμεσα οι σχετικοί κανόνες της Σύμβασης ΔΘ 1982 δεν είναι δυνατή χωρίς την ανάλυση της νομολογίας που τους κατέγραψε. Για το λόγο αυτό προκύπτει απαραίτητη παράλληλα με την πρόοδο της επιστημονικής θεωρίας η μελέτη της εξελισσόμενης διαδικασίας του δικαίου της θαλάσσιας οριοθέτησης μέσα από την πρακτική των διεθνών δικαιοδοτικών οργάνων.

Από την Υπόθεση της Υφαλοκρηπίδας της Βόρειας Θάλασσας (1969), εκδόθηκε πληθώρα αποφάσεων από το ΔΔ και άλλα διεθνή όργανα σχετικά με ζητήματα θαλάσσιας οριοθέτησης. Στην Υπόθεση για την Οριοθέτηση της θαλάσσιας περιοχής

μεταξύ Γροιλανδίας και Jan Mayen (1993) για παράδειγμα το Δικαστήριο σημείωσε ότι: «το έργο ενός δικαστηρίου είναι να ορίσει την οριοθετική γραμμή μεταξύ περιοχών που βρίσκονται υπό τη θαλάσσια δικαιοδοσία δύο κρατών. Η κατανομή της περιοχής συνεπώς είναι η συνέπεια της οριοθέτησής και όχι το αντίστροφο». Ο ρόλος της πρακτικής των κρατών είναι ως ένα σημείο προβληματικός. Τα μέρη ενώπιον του Δικαστηρίου έδειχναν συνήθως επιμονή στην επίκληση της πρακτικής των κρατών, ωστόσο, το Δικαστήριο υπήρξε ιδιαίτερα προσεκτικό ως προς το βαθμό συνυπολογισμού της πρακτικής. Το Δικαστήριο εμφανίζεται να υποστηρίζει την άποψη ότι η επίκληση άλλων μεθόδων οριοθέτησης δεν μπορεί να ακολουθήσει την οδό της σύνθετης διαδικασίας της εφαρμογής των αρχών επιείκειας. Ωστόσο η *prima facie* συνάφεια της πρακτικής των κρατών γίνεται αποδεκτή από το Δικαστήριο. Πολλές από τις πρόσφατες υποθέσεις του Δικαστηρίου βασίστηκαν σε ειδικές συμφωνίες (Υποθέσεις:Τυνησίας/Λιβύης (1982), Υπόθεση του Κόλπου του Maine (Καναδάς-ΗΠΑ)(1984), Λιβύης-Μάλτας (1985), Ελ Σαλβαδόρ-Ονδούρας(1992)).

Η κωδικοποίηση του δικαίου της θάλασσας με τη Σύμβαση του Δικαίου της Θάλασσας 1982 (στο εξής Σύμβαση ΔΘ 1982) χαρακτηρίζεται σε μεγάλο βαθμό ανακριβής, τόσο ως προς τις ρυθμίσεις σχετικά με την υφαλοκρηπίδα και την ΑΟΖ, όσο και με την αιγιαλίτιδα ζώνη, παρότι στην τελευταία γίνεται αναφορά στις έννοιες της επιείκειας, των ειδικών περιστάσεων και του ιστορικού τίτλου. Οι αρχές επιείκειας είναι ασαφείς και οι σχετικές περιστάσεις θεωρητικά απεριόριστες, ενώ κύριος γνώμονας της δικανικής σκέψης του Διεθνούς Δικαστηρίου και των *ad hoc* διαιτητικών οργάνων είναι ότι οι αρχές επιλέγονται από το σύστημα που πρέπει να επιλεγούν σύμφωνα με την καταλληλότητά τους για την επίτευξη ενός δίκαιου αποτελέσματος. Η επιταγή της «δίκαιης λύσης» στις περιπτώσεις της υφαλοκρηπίδας και της ΑΟΖ εξασφαλίζει τελικά ότι η θυσία αυτή δεν θα βαρύνει αποκλειστικά μόνο το ένα κράτος. Ανεξάρτητα από τις σχετικές ρυθμίσεις για την οριοθέτηση θαλασσιών ζωνών στη Σύμβαση ΔΘ 1982 (άρθρο 78 για την ΑΟΖ, 83 για την υφαλοκρηπίδα και 15 για την αιγιαλίτιδα ζώνη), ολόκληρη η διεθνής νομολογία των οριοθετήσεων έχει αναγάγει την έννοια της δίκαιης λύσης σε πεμπτουσία των διαδικασιών οριοθέτησης. Ωστόσο αυτό δεν σημαίνει ότι τα διεθνή δικαιοδοτικά όργανα καθώς επιλαμβάνονται της επιλύσεως μιας διαφοράς με τελικό σκοπό να φτάσουν σε μια δίκαιη λύση αναγνωρίζουν στον εαυτό τους το δικαίωμα να προβούν σε λύση *ex aequo et bono*, καθώς για να υφίσταται μια τέτοια περίπτωση θα έπρεπε τα μέρη να εξουσιοδοτήσουν ρητά το δικαστικό όργανο που επιλαμβάνεται της διαφοράς, ενέργεια η οποία στις υποθέσεις που διερευνήθηκαν από το Δικαστήριο έως τώρα δεν υπαγορεύθηκε από κανέναν από τους διαδίκους.

III. Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΗΣ ΑΙΓΙΑΛΙΤΙΔΑΣ ΖΩΝΗΣ

Αιγιαλίτιδα ζώνη (ή χωρική θάλασσα ή χωρικά ύδατα) είναι η θαλάσσια ζώνη που εκτείνεται πέρα από την ξηρά και από τα εσωτερικά ύδατα και επί της οποίας το παράκτιο κράτος ασκεί πλήρη κυριαρχία. Από το συμβατικό δίκαιο είναι γενικώς αναγνωρισμένο, ότι το παράκτιο κράτος ασκεί πλήρη κυριαρχία στη γειτονική προς την ξηρά περιοχή (άρθρο 2 Σύμβασης ΔΘ 1982), η οποία ωστόσο περιορίζεται από το δικαίωμα της αβλαβούς διέλευσης. Η περιοχή αυτή θεωρείται ζώνη ουσιώδους σημασίας για το κράτος, για την ασφάλεια και την άμυνα, την προαγωγή των

οικονομικών, εμπορικών και πολιτικών συμφερόντων, την αποκλειστικότητα στους τομείς έρευνας, εκμεταλλεύσεως και προστασίας του θαλάσσιου πλούτου. Για τον λόγο αυτό η περιοχή αυτή συγκέντρωνε ιδιαίτερο ενδιαφέρον από τα παράκτια κράτη, τα οποία είτε προέβαιναν σε σύναψη συμφωνιών είτε σε ξεχωριστές νομικές ρυθμίσεις.

Στα εσωτερικά ύδατα, που βρίσκονται μεταξύ της ακτής και των σημείων από τα οποία αρχίζει η μέτρηση της αιγιαλίτιδας ζώνης (κατά τη Σύμβαση ΔΘ 1982 τα ύδατα που βρίσκονται προς το εσωτερικό των ευθειών γραμμών βάσεως της αιγιαλίτιδας ζώνης, άρθρο 8 παρ. 1 Σύμβασης ΔΘ 1982), το παράκτιο κράτος έχει πλήρη κυριαρχία με μόνους περιορισμούς τους προβλεπόμενους από το διεθνές δίκαιο για την προσόρμιση και τον ελλιμενισμό των ξένων πλοίων. Στον όρο αυτόν συμπεριλαμβάνονται οι όρμοι, ο αιγιαλός, η παραλία, οι λιμένες, οι κόλποι και οι λεγόμενοι ιστορικοί κόλποι ενός κράτους. Βρίσκονται μεταξύ της ακτής και των σημείων από τα οποία αρχίζει η μέτρηση της αιγιαλίτιδας ζώνης και κατά τη Σύμβαση ΔΘ 1982 βρίσκονται «εντεύθεν» της γραμμής βάσεως της αιγιαλίτιδας ζώνης. Συνεπώς οποιαδήποτε δραστηριότητα μέσα στα εσωτερικά ύδατα, όπως η αλιεία ή η θαλάσσια έρευνα διέπεται από τη νομοθετική αρμοδιότητα του παράκτιου κράτους. (άρθρο 2 παρ.1 Σύμβασης ΔΘ 1982). Βασική διαφορά μεταξύ εσωτερικών υδάτων και αιγιαλίτιδας ζώνης, κατά το διεθνές δίκαιο, είναι ότι τα ξένα πλοία μόνο στην αιγιαλίτιδα ζώνη έχουν δικαίωμα αβλαβούς διελεύσεως. Κατ' εξαίρεση η αβλαβής διέλευση δύναται να επιτρέπεται σε εσωτερικά ύδατα, που προέκυψαν λόγω της χάραξης ευθειών γραμμών βάσης.

IV. Η ΑΡΧΗ ΤΗΣ ΙΣΗΣ ΑΠΟΣΤΑΣΗΣ (ΜΕΣΗ ΓΡΑΜΜΗ/ΠΛΑΓΙΑ ΓΡΑΜΜΗ) ΣΤΗΝ ΟΡΙΟΘΕΤΗΣΗ ΤΗΣ ΑΙΓΙΑΛΙΤΙΔΑΣ ΖΩΝΗΣ

Οι κανόνες του σύγχρονου διεθνούς δικαίου σχετικά με την οριοθέτηση της αιγιαλίτιδας ζώνης μεταξύ των κρατών ανιχνεύονταν σε συγκεκριμένη ρύθμιση στη Σύμβαση της Γενεύης του 1958, στην οποία θεσπίστηκαν οι πρώτοι κανόνες οριοθέτησης στο δίκαιο της θάλασσας. Με τις συμβάσεις της Πρώτης Συνδιάσκεψης για το Δίκαιο της Θάλασσας το 1958 η αρχή της ίσης απόστασης (equidistance principle, μέση/πλάγια γραμμή), θεσπίστηκε ως ο βασικός κανόνας οριοθέτησης της αιγιαλίτιδας ζώνης με την εξαίρεση των «ειδικών περιστάσεων». Πιο συγκεκριμένα το άρθρο 12 παρ. 1 της Σύμβασης της Γενεύης 1958 για την Αιγιαλίτιδα και τη Συνορεύουσα Ζώνη προέβλεπε πως, σε περίπτωση ελλείψεως συμφωνίας μεταξύ των ενδιαφερομένων κρατών η οριοθέτηση επιτελούνταν με βάση τη μέση γραμμή που χαράσσονταν από τα πλησιέστερα σημεία επί των γραμμών βάσης, από τις οποίες μετριούνταν η αιγιαλίτιδα ζώνη των κρατών. Κατ' εξαίρεση η οριοθετική γραμμή μπορούσε να χαράσσεται διαφορετικά λόγω ιστορικών τίτλων ή άλλων ειδικών περιστάσεων που καθιστούσαν αναγκαία κάποια άλλης μορφής οριοθέτηση. Είναι χαρακτηριστική η Υπόθεση Ελ-Σαλβαδόρ/Ονδούρα, που αφορούσε το νομικό καθεστώς του κόλπου Fonseca. Το Τμήμα του Δικαστηρίου, που επιλήφθηκε της υπόθεσης, θεώρησε ότι το καθεστώς του κόλπου εντάσσονταν στα ιστορικά εσωτερικά ύδατα, που συνείχαν τα τρία παραθαλάσσια κράτη (Ελ Σαλβαδόρ, Ονδούρα, Νικαράγουα) αφού αυτά είχαν αδιαίρετα οφέλη στις θαλάσσιες ζώνες προς τη θάλασσα στην γραμμή που έκλεινε τον κόλπο. Από το καθεστώς αυτό εξαιρέθηκαν οι ειδικές ζώνες 3ν.μ. από την ακτή κάθε κράτους.

Παρότι το εύρος της αιγιαλίτιδας ζώνης επεκτάθηκε στα 12ν.μ., ο ανωτέρω κανόνας, με ελάχιστες παραλλαγές, συμπεριλήφθηκε στις ρυθμίσεις που εισήγαγε η Τρίτη Συνδιάσκεψη την Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της Θάλασσας. Στη σύμβαση ΔΘ 1982 και συγκεκριμένα στο άρθρο 15 αυτής προβλέπονταν ότι «όταν οι ακτές δύο κρατών είναι παρακείμενες ή βρίσκονται η μια απέναντι από την άλλη, κανένα από τα δύο κράτη δεν δικαιούται, εκτός αν υπάρχει συμφωνία περί του αντιθέτου μεταξύ τους, να εκτείνει την αιγιαλίτιδα ζώνη του πέραν της μέσης γραμμής, της οποίας κάθε σημείο ισαπέχει από τα πλησιέστερα σημεία των γραμμών βάσης, από τα οποία μετριέται το πλάτος της αιγιαλίτιδας ζώνης καθενός από τα δύο κράτη. Η διάταξη αυτή δεν εφαρμόζεται, ωστόσο, στις περιπτώσεις ύπαρξης ιστορικών τίτλων ή άλλων ειδικών περιστάσεων, που καθιστά αναγκαία την οριοθέτηση της αιγιαλίτιδας ζώνης των δύο κρατών με διαφορετικό τρόπο». Η αναγνώριση ενός ιστορικού τίτλου από τη διεθνή κοινότητα βασίζεται σε ορισμένες προϋποθέσεις, που κατά τρόπο πάγιο απαιτείται να συντρέχουν σε κάθε περίπτωση. Ως ιστορικός τίτλος νοείται η μακροχρόνια πρακτική του παράκτιου κράτους, η οποία έγινε ρητά ή σιωπηρά δεκτή από τα άλλα κράτη, και η οποία νομιμοποιεί αξίωση σε μεγαλύτερο τμήμα της αιγιαλίτιδας ζώνης από αυτό που θα προέκυπτε από την εφαρμογή της μέσης γραμμής. Η ιδιομορφία ορισμένων ακτών, η ύπαρξη νησίδων ή διαύλων επικοινωνίας κρίνονται ότι αποτελούν ειδικές περιστάσεις.

Καθίσταται προφανές, ότι το άρθρο αυτό επαναλαμβάνει με μικρές μόνο φραστικές αλλαγές τη ρύθμιση του άρθρου 12 της Σύμβασης της Γενεύης του 1958 για την Αιγιαλίτιδα και τη Συνορεύουσα Ζώνη. Έχει υποστηριχθεί ότι η διάταξη αυτή ενσωματώνει εθιμικό κανόνα, στοιχείο που προκύπτει τόσο από την πανομοιότυπη διατύπωση των δύο συμβατικών ρυθμίσεων, όσο και από το γεγονός ότι στη μεγάλη τους πλειοψηφία οι διμερείς συμφωνίες οριοθέτησης καθιερώνουν την αρχή της ίσης απόστασης ως τη βασική μέθοδο οριοθέτησης της αιγιαλίτιδας ζώνης σε περίπτωση κρατών με αντικείμενες ή παρακείμενες ακτές. Στις περισσότερες περιπτώσεις εφαρμόζεται η αρχή της ίσης απόστασης, η οποία προκειμένου περί κρατών των οποίων οι ακτές παράκεινται η μία προς την άλλη, πραγματοποιείται με την πλάγια γραμμή, ενώ προκειμένου περί κρατών των οποίων οι ακτές βρίσκονται η μία απέναντι από την άλλη πραγματοποιείται με την μέση γραμμή.

Ειδικότερα η πλάγια γραμμή είναι μια κάθετη γραμμή επί των ακτών που χωρίζουν δύο κράτη, κάθε σημείο της οποίας απέχει εξίσου από τα εγγύτερα σημεία από τα οποία μετριέται το εσωτερικό όριο (γραμμή βάσεως) της αιγιαλίτιδας ζώνης του κάθε κράτους. Η μέση γραμμή είναι μία γραμμή παράλληλη προς τις ακτές των δύο απέναντι κρατών, της οποίας το κάθε σημείο απέχει εξίσου από τις γραμμές βάσης της αιγιαλίτιδας ζώνης του κάθε κράτους.

Ο τρόπος χάραξης της γραμμής βάσης έχει συνέπειες και ως προς τη χάραξη των εξωτερικών ορίων της ζώνης. Εξαρτάται συνεπώς από τη διαμόρφωση της ακτής και τη μέθοδο χάραξης της φυσικής γραμμής ή της ευθείας γραμμής βάσης του κάθε κράτους για τον τελικό καθορισμό των μεταξύ τους θαλάσσιων συνόρων.

Ο βασικός κανόνας που θεσπίζεται με το άρθρο 15 της Σύμβασης ΔΘ 1982 είναι ότι η οριοθέτηση της αιγιαλίτιδας ζώνης μεταξύ γειτονικών κρατών γίνεται κατ' αρχήν με συμφωνία μεταξύ των κρατών και όχι μονομερώς. Σε περίπτωση μη επίτευξης σχετικής συμφωνίας επιβάλλεται η εφαρμογή της μεθόδου της ίσης απόστασης (μέση γραμμή/πλάγια γραμμή) με τις προβλεπόμενες εξαιρέσεις. Οι ρυθμίσεις του άρθρου 12 παρ. 1 της Σύμβασης της Γενεύης 1958 για την Αιγιαλίτιδα

Ζώνη και του άρθρου 15 της Σύμβασης ΔΘ 1982 συνιστούν ένα ολοκληρωμένο σύνολο κανόνων οριοθέτησης που αποτελείται τα εξής στοιχεία: α) η οριοθέτηση δύναται να γίνει στη βάση συμφωνίας μεταξύ των αφορούντων κρατών, β) με την απουσία μιας τέτοιας συμφωνίας ενδείκνυται η χρήση της μεθόδου της ίσης απόστασης εκτός και αν γ) ειδικές περιστάσεις υποδεικνύουν κάποια άλλη λύση.

Αυτός ο τριπλός κανόνας: συμφωνία/ίση απόσταση, ειδικές περιστάσεις επισύρει τρία σχόλια. Καταρχήν το πρωτεύον στοιχείο του κανόνα, η πιθανότητα της ανεύρεσης λύσης μέσω συμφωνίας θα μπορούσε να έχει παραληφθεί ως αυταπόδεικτη. Τα κυρίαρχα κράτη είναι πάντα ελεύθερα να συνάψουν ή να μη συνάψουν συνθήκες, πολύ περισσότερο είναι ελεύθερα να καθορίσουν το περιεχόμενο των συνθηκών εντός των ορίων που τίθενται από τους επιτακτικούς κανόνες του Διεθνούς Δικαίου. Το δεύτερο σχόλιο αφορά τις σχέσεις ανάμεσα στα άλλα δύο στοιχεία του κανόνα: την ίση απόσταση και τις ειδικές περιστάσεις. Έχει υποστηριχθεί, ότι υπάρχει μια ιεραρχική σειρά μεταξύ αυτών των στοιχείων υπό την έννοια ότι οι ειδικές περιστάσεις εφαρμόζονται μόνο κατ' εξαίρεση. Θα έπρεπε συνεπώς να θεωρούνται στοιχείο υποδεέστερο της ίσης απόστασης. Έτσι δημιουργείται μια υπόθεση υπέρ της αρχής ίσης απόστασης, η οποία θα έπρεπε να αντικρουσθεί από το κράτος που υποστηρίζει την ύπαρξη ειδικών περιστάσεων. Ωστόσο, αυτή η υποτιθέμενη αντίθεση δεν συνάγει απόλυτα με την πραγματικότητα, εφόσον τα δύο στοιχεία καλύπτουν διαφορετικές καταστάσεις. Εάν συντρέχει η ύπαρξη ειδικών περιστάσεων, ίσως δεν υπάρχει χώρος για την αρχή της ίσης απόστασης. Το τρίτο σχόλιο αφορά τις ειδικές περιστάσεις, οι οποίες δεν προσδιορίστηκαν ποτέ επακριβώς εκτός από μια αναφορά στον ιστορικό τίτλο. Στο σχόλιό της η Επιτροπή Διεθνούς Δικαίου έδωσε ελάχιστες διευκρινίσεις μέσω των αναφορών της στην εξαιρετική ιδιομορφία των ακτών και την παρουσία νησιών ή διαύλων ναυτιλίας. Ωστόσο, οι εργασίες της Επιτροπής απέδειξαν τον λόγο για τον οποίο το άρθρο 12 της Σύμβασης της Γενεύης 1958 για την Αιγιαλίτιδα Ζώνη όπως και το άρθρο 6 της Σύμβασης 1958 για την Υφαλοκρηπίδα αναφέρονταν σε ειδικές περιστάσεις. Αυτή η αναφορά χρησιμοποιήθηκε για να διορθώσει τα αδικαιολόγητα και συχνά αναπόφευκτα άδικα αποτελέσματα που μπορούσαν να προκύψουν από μια μηχανική εφαρμογή της μεθόδου της ίσης απόστασης και συνεπώς πρόθεσή της ήταν μια δίκαιη οριοθέτηση σε κάθε περίπτωση.

Το ερώτημα της οριοθέτησης της αιγιαλίτιδας ζώνης δεν έτυχε ιδιαίτερης προσοχής στην Τρίτη Συνδιάσκεψη των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της Θάλασσας. Αυτό οφείλονταν αναμφισβήτητα στο γεγονός, όπως τονίστηκε από το Διεθνές Δικαστήριο στην Υπόθεση Βόρειας Θάλασσας (1969,)ότι: «η παραμορφωτική επίδραση που δημιουργείται από συγκεκριμένες ιδιομορφίες της ακτής στις γραμμές χάραξης της ίσης απόστασης παραμένει σχετικά περιορισμένη εντός της αιγιαλίτιδας ζώνης ενισχύεται, ωστόσο, καθώς κανείς κινείται προς τη θάλασσα». Για τον λόγο αυτό μια μεγάλη πλειοψηφία αντιπροσωπειών δέχτηκε την διατήρηση της διατύπωσης του άρθρου 12 παρ. 1 της Σύμβασης 1958 για την Αιγιαλίτιδα Ζώνη, που αναφέρει την αρχή της ίσης απόστασης και τις ειδικές περιστάσεις παραλείπει, ωστόσο, οποιαδήποτε άμεση αναφορά σε αρχές επιείκειας. Για τον ίδιο λόγο δεν υφίσταται αμφιβολία ότι σχετικά με την οριοθέτηση της αιγιαλίτιδας ζώνης ο κανόνας της ίσης απόστασης-ειδικές περιστάσεις φαίνεται να έχει αποκτήσει status εθιμικού δικαίου.

Ως προς το ζήτημα του εξωτερικού ορίου, της μεθόδου οριοθετήσεως της αιγιαλίτιδας ζώνης ανεξάρτητα από την ύπαρξη άλλων κρατών στις περιοχές το

Δικαστήριο στην Υπόθεση της αλιείας μεταξύ Ηνωμένου Βασιλείου και Νορβηγίας (1951) σημείωσε ότι υπάρχουν τρεις μέθοδοι αντιμετώπισης του ανωτέρω ζητήματος, οι οποίες δύνανται να εφαρμόζονται είτε μεμονωμένα είτε σε συνδυασμό: α) η παράλληλη χάραξη σε περίπτωση που η ακτή είναι ευθύγραμμη, β) η πολυγωνική μέθοδος και γ) η μέθοδος του ημικυκλίου, η οποία ανταποκρίνονταν στην απόφαση του Δικαστηρίου και στη Σύμβαση ΔΘ 1982. Στην πράξη δεν σημειώθηκαν ιδιαίτερα σοβαρά προβλήματα οριοθέτησης της αιγιαλίτιδας ζώνης μεταξύ των κρατών και για το λόγο αυτό η σχετική διεθνής νομολογία δεν είναι ιδιαίτερα πλούσια. Εξαιτίας του περιορισμένου εύρους της ζώνης αυτής έως τη δεκαετία του 70', εύρος το οποίο δεν ξεπερνούσε τα τρία έως έξι ναυτικά μίλια, οι περιπτώσεις επικάλυψης της ζώνης μεταξύ κρατών ήταν αφενός λιγοστές, αφετέρου και σε περίπτωση ανάγκης οριοθέτησης, η εφαρμογή γεωμετρικών μεθόδων οριοθέτησης (π.χ. η γραμμή ίσης απόστασης) δεν δημιουργούσε σοβαρά προβλήματα σε γραμμές που εκτεινόταν σε μικρή απόσταση από την ακτή. Τα κράτη προέβαιναν στην οριοθέτηση της ζώνης αυτής μέσω διαπραγματεύσεων, όποτε αυτό χρειαζόταν, χωρίς να δημιουργούνται μείζονες διαφορές που να απαιτούν την επέμβαση τρίτου για την επίλυσή τους.

Μετά από μια σειρά επανειλημμένων προσπαθειών στο πλαίσιο των Διεθνών Συνδιασκέψεων με σειρά διαφωνιών μεταξύ των κρατών καθιερώθηκε στο άρθρο 3 της Συμβάσεως 1982 ΔΘ ότι «κάθε κράτος έχει το δικαίωμα να καθορίσει το πλάτος της αιγιαλίτιδας ζώνης του μέχρι σημείου που δεν υπερβαίνει τα 12 ν.μ., που μετρούνται από γραμμές βάσης καθορισμένες σύμφωνα με την παρούσα Σύμβαση». Η καθιέρωση του ανώτατου ορίου των 12 ν.μ. οδηγεί στο ασφαλές συμπέρασμα ότι το πλάτος 0 έως 12 μίλια έχει καθιερωθεί εθιμικά. Σήμερα η συντριπτική πλειοψηφία των κρατών έχει αιγιαλίτιδα ζώνη 12 ν.μ. Η Ελλάδα, ωστόσο, σύμφωνα με το νόμο 230/1936 έχει αιγιαλίτιδα ζώνη 6ν.μ. Τα κράτη εκείνα που όπως η Ελλάδα έχουν αιγιαλίτιδα ζώνη μικρότερη των 12μιλίων, δικαιούνται σύμφωνα με το διεθνές δίκαιο να επεκτείνουν την αιγιαλίτιδα ζώνη τους ως το ανώτατο όριο που προβλέπει το άρθρο 3 της Σύμβασης ΔΘ 1982, δηλαδή στα 12ν.μ. Όταν η απόσταση μεταξύ των ακτών δύο όμορων ή απέναντι ευρισκομένων κρατών είναι λιγότερη από το άθροισμα της εκτάσεως της αιγιαλίτιδας ζώνης, το θαλάσσιο όριο χαράσσεται στη μέση της αποστάσεως μεταξύ των δύο ακτών (π.χ. μέση γραμμή μεταξύ Σάμου και Κουσάντασι).

Η διεύρυνση αυτή είχε ως αποτέλεσμα ο κανόνας του 1958 να εφαρμόζεται σε πολύ ευρύτερες θαλάσσιες ζώνες, όπου η χρήση της γεωμετρικής μεθόδου της ίσης απόστασης μπορούσε να οδηγεί σε παρεκκλίσεις ιδιαίτερης βαρύτητας όταν επρόκειτο για γραμμές 12ν.μ. καθώς και στην περίπτωση διαφόρων ανωμαλιών της ακτής, οι οποίες υπό ιδιαίτερες συνθήκες μπορούσαν να θεωρηθούν ως ειδικές περιστάσεις που δικαιολογούσαν απόκλιση από την εφαρμογή της μέσης γραμμής.

Ανάλογες δυσκολίες κλήθηκε να αντιμετωπίσει το Διεθνές Δικαστήριο στην Υπόθεση για την Οριοθέτηση των Θαλασσιών Ζωνών και των Εδαφικών Ζητημάτων μεταξύ Κατάρ και Μπαχρέιν (2001), της οποίας η συνεισφορά στο δίκαιο της οριοθέτησης της αιγιαλίτιδας ζώνης μεταξύ κρατών με αντικείμενες ακτές, με την οποία το Δικαστήριο ήρθε αντιμέτωπο για πρώτη φορά, ήταν ιδιαίτερα σημαντική. Η φυσική οριοθέτηση ήταν αυτή της υφαλοκρηπίδας, ενώ επιχειρήθηκε ένα κοινό θαλάσσιο όριο για την αιγιαλίτιδα ζώνη και την ΑΟΖ. 19 Επιβεβαιώθηκε ο εθιμικός κανόνας του άρθρου 15 της Σύμβασης ΔΘ 1982, τον οποίο το Δικαστήριο ερμήνευσε κατά τρόπο ανάλογο και συναφή με εκείνον που αφορά την υφαλοκρηπίδα και την ΑΟΖ και εισήχθη η βασική αρχή σύμφωνα με την οποία η οριοθέτηση της

αιγιαλίτιδας ζώνης πρέπει να καταλήγει σε δίκαιο αποτέλεσμα, όπως αυτό της υφαλοκρηπίδας και της ΑΟΖ. Εφόσον κανένα κράτος δεν ήταν μέλος της Σύμβασης της Γενεύης 1958 για το δίκαιο της θάλασσας και το Κατάρ μόνο είχε υπογράψει χωρίς να έχει επικυρώσει τη Σύμβαση ΔΘ 1982, έπρεπε να εφαρμοστεί το εθιμικό διεθνές δίκαιο, παρότι τα μέρη συμφωνούσαν, ότι εθιμικοί κανόνες αντανάκλωνταν και στις σχετικές διατάξεις της Σύμβασης ΔΘ 1982. Το Δικαστήριο εφάρμοσε την διορθωτική προσέγγιση της επιείκειας (corrective equity approach) στην οριοθέτηση της αιγιαλίτιδας ζώνης και σε αυτήν του κοινού θαλάσσιου ορίου κάτω ακολουθώντας το εθιμικό δίκαιο. Η διορθωτική προσέγγιση της επιείκειας (corrective equity approach) δύναται κατά συνέπεια να εφαρμόζεται σε κάθε μέθοδο θαλάσσιας οριοθέτησης κάτω από τη σφαίρα του συμβατικού και εθιμικού δικαίου ανεξάρτητα από την μορφολογία των ακτών.

Στο νότιο τμήμα της προς οριοθέτηση περιοχής η απόσταση μεταξύ των ακτών των δύο απέναντι κρατών ήταν μικρότερη από 24ν.μ., με αποτέλεσμα στο σημείο αυτό να πρόκειται μόνο για την αιγιαλίτιδα ζώνη που έπρεπε να οριοθετηθεί. Έτσι ενώ στο βόρειο τμήμα της περιοχής το Δικαστήριο εφάρμοσε τους κανόνες για την οριοθέτηση της υφαλοκρηπίδας και της ΑΟΖ, στο νότιο τμήμα αποφάσισε ότι το θαλάσσιο σύνορο έπρεπε να χαραχθεί αποκλειστικά βάσει των κανόνων για την οριοθέτηση της αιγιαλίτιδας ζώνης. Σύμφωνα με τον σχετικό κανόνα το σύνορο θα έπρεπε να είναι η γραμμή ίσης απόστασης εκτός και αν ειδικές περιστάσεις απαιτούσαν παρέκκλιση από αυτή. Ωστόσο, κανένα από τα δύο μέρη παραλείποντας να προσκομίσει επίσημους χάρτες δεν είχε προσδιορίσει τις γραμμές βάσης από τις οποίες έπρεπε να μετρηθεί η αιγιαλίτιδα ζώνη.

Το Δικαστήριο κλήθηκε να ορίσει τις σχετικές ακτές επί των οποίων μπορούσαν να τοποθετηθούν οι γραμμές βάσης και περαιτέρω τα κατάλληλα σημεία επ' αυτών για να χαραχθεί η μέση γραμμή σύμφωνα με το άρθρο 15 της Σύμβασης ΔΘ 1982 και το εθιμικό δίκαιο. Υποστηρίζοντας ότι υπήρχε στενή αλληλεξάρτηση μεταξύ του κανόνα «ίση απόσταση/ειδικές περιστάσεις» που εφαρμόζεται στην αιγιαλίτιδα ζώνη και του κανόνα «αρχές επιείκειας/σχετικές περιστάσεις» που εφαρμόζεται στην υφαλοκρηπίδα και στην ΑΟΖ το Δικαστήριο επανήλθε στην κρατούσα άποψη πριν από τις αποφάσεις του 1969 και 1977. Έτσι χάραξε μια προσωρινή μέση γραμμή την οποία στη συνέχεια επαλήθευσε εξετάζοντας εάν ειδικές περιστάσεις υπαγόρευαν μετατόπισή της. Θεώρησε ότι στην εν λόγω περιοχή δεν υπήρχε καμία τέτοια περίπτωση.

Η υπόθεση αυτή φανερώνει τις αβεβαιότητες του δικαστικού αγώνα. Όπως συνηθίζεται στις θαλάσσιες οριοθετήσεις δεν μπορεί να ισχυριστεί κανείς ότι η γραμμή που χάραχθηκε στην περίπτωση αυτή ήταν η μόνη δυνατή. Μία συγκεκριμένη επιλογή δεν είναι συνήθως η μόνη κατάλληλη, αλλά αξιολογείται ως μία από την ομάδα των λογικά δυνατών επιλογών.

Στη διαιτητική απόφαση για την Οριοθέτηση της Θαλάσσιας Περιοχής μεταξύ Γουινέας και Γουινέας Μπισσάου (1985) η προς οριοθέτηση περιοχή αφορούσε εν μέρει μόνο σε οριοθέτηση της αιγιαλίτιδας ζώνης. Το διαιτητικό δικαστήριο μολονότι δεν αντιμετώπισε την οριοθέτηση της αιγιαλίτιδας ζώνης ως ξεχωριστό τμήμα χάραξε τη θαλάσσια οριοθετική γραμμή κατά τέτοιο τρόπο, ώστε σε ένα νησί που βρισκόταν δύο μίλια νότια της γραμμής οριοθέτησης αναγνωρίστηκε αιγιαλίτιδα ζώνη 12 μιλίων.

Οι ρυθμίσεις της Σύμβασης του 1958 και αυτές της Σύμβασης ΔΘ 1982 έχουν παραμείνει σιωπηλές αναφορικά με τις αρχές που θα έπρεπε να διέπουν την οριοθέτηση των εσωτερικών θαλάσσιων υδάτων. Μία λύση θα ήταν η επιστροφή σε αρχές που εφαρμόζονταν πριν από το 1958. Ωστόσο κάτι τέτοιο θα ήταν μη επιτυχές καθότι τη στιγμή εκείνη το διεθνές δίκαιο εμφανίζονταν επιφυλακτικό και διστακτικό ανάμεσα σε διάφορα κριτήρια και μεθόδους. Για τον λόγο αυτό κάποια λύση με αναλογική εφαρμογή των κανόνων που καθορίζουν την οριοθέτηση της αιγιαλίτιδας ζώνης θα ήταν προτιμότερη.

V. Η ΙΔΕΑ ΤΗΣ ΣΥΝΟΡΕΥΟΥΣΑΣ ΖΩΝΗΣ ΚΑΙ Η ΟΡΙΟΘΕΤΗΣΗ ΤΗΣ-Η ΑΠΟΥΣΙΑ ΣΧΕΤΙΚΟΥ ΚΑΝΟΝΑ ΟΡΙΟΘΕΤΗΣΗΣ

Στην σύμβαση της Γενεύης 1958 το μοναδικό άρθρο που σχετίζονταν με την Συνορεύουσα Ζώνη, το άρθρο 24, αναφερόταν στον έλεγχο από το παράκτιο κράτος «σε μια ζώνη της ανοιχτής θάλασσας που συνορεύει με την αιγιαλίτιδα ζώνη». Στην παράγραφο 3 του άρθρου αυτού αναφέρονταν, ότι κανένα από τα δύο κράτη δεν είχε το δικαίωμα αντιτιθέμενο στην μη επίτευξη συμφωνίας μεταξύ τους να επεκτείνει την συνορεύουσα ζώνη πέρα από τη μέση γραμμή. Σε αντίθεση με το άρθρο 12 παρ. 1 της Οριοθέτησης της Αιγιαλίτιδας Ζώνης της Σύμβασης της Γενεύης 1958 αυτή η πρόβλεψη δεν έκανε κάποια αναφορά σε ειδικές περιστάσεις. Η παράλειψη αυτή οφείλονταν στο γεγονός ότι στη ζώνη αυτή οι εξουσίες του παράκτιου κράτους ήταν πολύ περιορισμένες σε τομείς ρητά θεσπισμένους από τα κείμενα, όπως ειδικότερα ορίζονταν στο άρθρο 24 της Σύμβασης της Γενεύης 1958 για την Αιγιαλίτιδα και Συνορεύουσα Ζώνη σε εξουσίες πρόληψης και καταστολής παραβιάσεων της τελωνειακής, φορολογικής, μεταναστευτικής, υγειονομικής νομοθεσίας του που έλαβαν χώρα ή επρόκειτο να λάβουν χώρα στο έδαφος του ή στην αιγιαλίτιδα ζώνη του σε ορισμένο αριθμό περιπτώσεων. Ακόμη και μια αναπόφευκτη οριοθέτηση δεν θα επηρέαζε άμεσα το εν λόγω κράτος.

Το άρθρο 33 της Σύμβασης ΔΘ 1982 αναγνωρίζει τον θεσμό της συνορεύουσας ζώνης αλλά τον περιγράφει απλά ως μια ζώνη που συνορεύει με την αιγιαλίτιδα ζώνη του παράκτιου κράτους. Η ακριβής διατύπωση του κειμένου της Σύμβασης ΔΘ 1982 «ως μια ζώνη συνεχόμενη προς την αιγιαλίτιδα ζώνη» υπονοεί ότι πρόκειται για ζώνη της ανοικτής θάλασσας, η οποία δεν μπορεί να υπερβεί τα 24ν.μ. από τις γραμμές βάσης της αιγιαλίτιδας ζώνης, ενώ τα ύδατα της συνορεύουσας ζώνης αποτελούν τμήμα της ανοιχτής θάλασσας. Αν ένα κράτος έχει αιγιαλίτιδα ζώνη 12ν.μ. δικαιούται να έχει συνορεύουσα ζώνη 12 ν.μ.

Έχει υποστηριχθεί ότι οι γραμμές βάσης για την οριοθέτηση της αιγιαλίτιδας ζώνης και της συνορεύουσας ζώνης ταυτίζονται. Η πρακτική των κρατών και οι όροι του άρθρου 24 της σύμβασης του 1958 για την Συνορεύουσα Ζώνη και του άρθρου 33 της Σύμβασης ΔΘ 1982 επιβεβαιώνουν αυτή την υπόθεση. Ωστόσο δεν γίνεται κάποια αναφορά στον τρόπο οριοθέτησης αυτής της ζώνης. Δυνατή εξήγηση για αυτό θα μπορούσε να είναι ότι το ζήτημα αυτό απλά έχει παραληφθεί. Αυτή η ερμηνεία ωστόσο δεν είναι εύκολα αποδεκτή καθότι είναι απίθανο οι σχεδιαστές κατά τη σύνταξη και διατύπωση του άρθρου να έχουν ξεχάσει να συμπεριλάβουν έναν κανόνα οριοθέτησης στο άρθρο 33 της Σύμβασης ΔΘ 1982, όταν το άρθρο 24 της Σύμβασης του 1958 που χρησίμευσε ως πρότυπο για τη νέα ρύθμιση καθώς και σαν ένα πρώτο προσχέδιο που θα διαμόρφωνε μέρος του περιεχομένου της Τρίτης Συνδιάσκεψης των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της Θάλασσας εμπειρείχε έναν τέτοιο κανόνα.

Επιπλέον μια πιο ικανοποιητική εξήγηση δύναται να βρεθεί στην επιθυμία των συμμετεχόντων να μην περιπλέξουν τις ήδη δυσχερείς, πολύπλοκες και περισσότερο σημαντικές διαπραγματεύσεις για την οριοθέτηση της υφαλοκρηπίδας και της ΑΟΖ. Θεωρήθηκε επίσης ότι ένας κανόνας οριοθέτησης για τη συνορεύουσα ζώνη ήταν περιττός από τη στιγμή που η ζώνη αυτή αποτελούσε τμήμα της ΑΟΖ, ώστε η οριοθέτηση αυτής θα οδηγούσε αυτόματα και σε οριοθέτηση της συνορεύουσας ζώνης. Μια άλλη εξήγηση αποτελεί το επιχείρημα που προτάθηκε κατά τη διάρκεια της Τρίτης Συνδιάσκεψης ότι τα χαρακτηριστικά που προβλέφθηκαν για το άρθρο 33 της Σύμβασης ΔΘ 1982 θα μπορούσαν να εφαρμοστούν ταυτόχρονα από τα αφορούντα κράτη καθιστώντας κάθε ιδέα οριοθέτησης περιττή.

Ενώ οι ανωτέρω ερμηνείες δύνανται να εξηγούν την απουσία οποιουδήποτε κανόνα οριοθέτησης, ωστόσο, δεν την δικαιολογούν. Ένας τέτοιος κανόνας παραμένει στην πραγματικότητα αναγκαίος στην περίπτωση που τα εμπλεκόμενα κράτη ή κάποιο από αυτά αποφασίσουν να μην υιοθετήσουν ΑΟΖ. Μία δυνατότητα στην περίπτωση αυτή ως προς τον τρόπο οριοθέτησης της συνορεύουσας ζώνης είναι να γίνει επίκληση και αναλογική εφαρμογή είτε του άρθρου 15 για την οριοθέτηση της αιγιαλίτιδας ζώνης είτε των άρθρων 74 ή 83 για την οριοθέτηση της ΑΟΖ ή της υφαλοκρηπίδας της Σύμβασης ΔΘ 1982. Μια άλλη δυνατότητα είναι η προσφυγή στην αρχή της ίσης απόστασης, η οποία αποτυπώνεται στο άρθρο 24 παρ. 3 της σύμβασης της Γενεύης 1958 ως συμβατική ρύθμιση ή σε κάποιον κανόνα του εθιμικού δικαίου. Αυτή η λύση θα περιλάμβανε την αυστηρή και αποκλειστική εφαρμογή της μεθόδου της ίσης απόστασης, αλλά θα εμπεριείχε τον κίνδυνο της άδικης οριοθέτησης. Μία άλλη λύση είναι ότι απουσία οριοθετικής ρύθμισης τα χαρακτηριστικά που περικλείονται στο άρθρο 33 δύνανται να εφαρμοστούν ταυτόχρονα από τα αφορούντα κράτη, λύση η οποία θα ήταν δύσκολο να συμφιλιωθεί με το αληθές νόημα του άρθρου 33 της Σύμβασης ΔΘ 1982 και επιπλέον θα μπορούσε να διαφεύσει το άρθρο 303 παρ. 2 της Σύμβασης ΔΘ 1982, το οποίο παρέχει εξουσία στο παράκτιο κράτος σχετικά με την μετακίνηση αρχαιολογικών και ιστορικών αντικειμένων στη συνορεύουσα ζώνη, δικαιοδοσία που υπερβαίνει τις συνήθεις αρμοδιότητες ελέγχου, καταστολής και τιμωρίας.

Αυτές οι θεωρήσεις αποδεικνύουν ότι η αποτυχία να συμπεριληφθεί κανόνας οριοθέτησης στο άρθρο 33 της Σύμβασης ΔΘ 1982 δύναται να προκαλέσει προβλήματα, τα οποία θα ήταν προτιμότερο να επιλυθούν μέσω της προσφυγής στο άρθρο 15 της Σύμβασης ΔΘ 1982 για την οριοθέτηση της αιγιαλίτιδας ζώνης. Συνορεύουσα ζώνη έχει κηρύξει μικρός αριθμός κρατών, ενώ η Ελλάδα δεν έχει κηρύξει τέτοια ζώνη. Σε κάθε περίπτωση η ζώνη αυτή κρίνεται ήσσονος σημασίας σε σύγκριση με τα σημαντικότερα καθεστώτα της υφαλοκρηπίδας και ΑΟΖ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2°: Η ΟΡΙΟΘΕΤΗΣΗ ΤΗΣ ΥΦΑΛΟΚΡΗΠΙΔΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΑΠΟΚΛΕΙΣΤΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΖΩΝΗΣ (ΑΟΖ)

I. Η ΝΟΜΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΣ ΥΦΑΛΟΚΡΗΠΙΔΑΣ: ΑΠΟ ΓΕΩΛΟΓΙΚΟ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟ ΩΣ ΤΟΝ ΡΟΛΟ ΤΗΣ ΣΤΗΝ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΤΗΣ ΘΑΛΑΣΣΙΑΣ ΟΡΙΟΘΕΤΗΣΗΣ

Το ενδιαφέρον και η συστηματική ενασχόληση με την υφαλοκρηπίδα εντοπίστηκε στο χρονικό σημείο, όπου η επιστημονική και τεχνολογική πρόοδος επέτρεψαν την εξερεύνηση και εκμετάλλευση των φυσικών πόρων του βυθού σε μεγάλο βάθος και σε ευρύτατη κλίμακα. Οι ζώνες της υφαλοκρηπίδας αποτελούν σημαντικό παράγοντα για την οικονομία της θάλασσας, αφού σ'αυτές περιέχονται πλούσιοι βιολογικοί πόροι και σπουδαία κοιτάσματα. Στην έννοια του βυθού στην οποία περιλαμβάνονται το έδαφος και το υπέδαφος του πυθμένα της θάλασσας, η υφαλοκρηπίδα απαρτίζεται από α) την υφαλοκρηπίδα, που αποτελεί την συνέχεια της ξηράς κάτω από τη θάλασσα, η οποία αρχίζει από την ακτή και τελειώνει εκεί όπου το επικλινές του βυθού γίνεται απότομα έντονο, κλίση που συνήθως παρατηρείται σε βάθος 150 έως 200 μέτρων, β) το υφαλοπλανές, το τμήμα του βυθού που κατεβαίνει σε βάθος μεγαλύτερο από 200 μέτρα από την επιφάνεια της θάλασσας, παρουσιάζει κλίση από 30 ο -45ο και εκτείνεται από τα 200 μέτρα, δηλαδή από το εξωτερικό όριο της υφαλοκρηπίδας, μέχρι βάθος 3000-4000 μέτρα περίπου, το οποίο υπάγεται μαζί με την υφαλοκρηπίδα στη γενικότερη κατηγορία του υφαλοπλαισίου, γ) το ηπειρωτικό ανύψωμα που δημιουργείται από κατακρημνίσεις ή άλλα γεωλογικά φαινόμενα στη βάση του υφαλοπλανούς και δ) τις ωκεάνιες αβύσσους, διακρίνονται σε πεδιάδες της αβύσσου (2.500-5.700 μέτρα κάτω από την επιφάνεια της θάλασσας) και σε λάκκους της αβύσσου (από 5.700 μέτρα και πέρα).

Ωστόσο οι γεωλογικές διακρίσεις του βυθού δεν συμπίπτουν αναγκαία με τις νομικές προσεγγίσεις που σχετίζονται με την υφαλοκρηπίδα. Η ανάγκη ίσης μεταχείρισης μεταξύ παράκτιων κρατών, μερικά από τα οποία δεν έχουν υφαλοκρηπίδα υπό γεωλογική έννοια ή έχουν στενή υφαλοκρηπίδα, ανάγκασε τους νομικούς να απομακρυνθούν από τον γεωλογικό ορισμό. Για τον λόγο αυτό η Συνδιάσκεψη της Γενεύης 1958 προσδιόρισε στο άρθρο 1, ότι η υφαλοκρηπίδα εκτείνεται ως το σημείο όπου το βάθος του νερού φτάνει τα 200 μέτρα, αν όμως η εκμετάλλευση του βυθού γίνεται σε βάθος μεγαλύτερο των 200 μέτρων, τότε η υφαλοκρηπίδα εκτείνεται ως το σημείο αυτό. Επιπλέον στην υφαλοκρηπίδα ανήκουν ο βυθός της θάλασσας και το υπέδαφος των αντίστοιχων περιοχών που συνεχονται προς τις ακτές των νησιών. Συνεπώς τα εξωτερικά όρια της υφαλοκρηπίδας δύνανται να μεταβάλλονται. Η Σύμβαση της Γενεύης 1958 αποτέλεσε μία βασική προσπάθεια των κρατών να επιλύσουν θεμελιώδη προβλήματα που συνδέονται με το δίκαιο της θάλασσας.

Από τη διακήρυξη Truman το 1945, μία δογματική βάση που θεμελιώνει τα δικαιώματα του παράκτιου κράτους σε γεωλογικούς και οικονομικούς λόγους, σημειώθηκε η έναρξη των κρατικών διεκδικήσεων και αναμετρήσεων για τη ζώνη της

υφαλοκρηπίδας. Η οριοθέτηση ζωνών εθνικής κυριαρχίας μεταξύ κρατών με αντικείμενες ή παρακείμενες ακτές κατέστη σημαντικό πολιτικό και νομικό θέμα στις διεθνείς σχέσεις. Μία Δεύτερη Συνδιάσκεψη το 1960 στη Γενεύη για τη ρύθμιση της έκτασης της αιγιαλίτιδας ζώνης δεν κατέληξε σε αποτέλεσμα. Η ανάπτυξη της ιδέας της υφαλοκρηπίδας κατά τη διάρκεια 1950 και 1960 καθώς και η θέσπιση εκτεταμένων αλιευτικών ζωνών και ΑΟΖ από όλα σχεδόν τα παράκτια κράτη υπό την κατεύθυνση της Σύμβασης ΔΘ 1982 έδωσε αφορμή για προβλήματα οριοθέτησης σε όλο τον κόσμο. Παρόμοια προβλήματα ανέκυπταν αν τα περισσότερα κράτη επέκτειναν την αιγιαλίτιδα ζώνη τους στο επιτρεπόμενο όριο των 12ν.μ., έχει, ωστόσο, συναφθεί ένας μεγάλος αριθμός συμφωνιών οριοθέτησης για την υφαλοκρηπίδα και την αιγιαλίτιδα ζώνη και έχουν αναφερθεί συμφωνίες για την οριοθέτηση ζωνών αλιείας. Η Τρίτη Συνδιάσκεψη για το Δίκαιο της Θάλασσας εισήγαγε στη Σύμβαση ΔΘ 1982 ένα πολύπλοκο σύστημα καθορισμού των εξωτερικών ορίων της υφαλοκρηπίδας που δεν ανταποκρίνεται σε γεωλογικά ή άλλα επιστημονικά δεδομένα, αλλά εκφράζει πολιτικούς συμβιβασμούς που αποβλέπουν στην όσο το δυνατόν μεγαλύτερη έκταση της υφαλοκρηπίδας των κρατών που έχουν ευεργετηθεί από τη φύση. Έχοντας εισάγει δύο νέα κριτήρια, ένα της αποστάσεως και ένα γεωλογικό που παραμερίζει το κριτήριο της εκμεταλλεύσεως, η Σύμβαση ΔΘ 1982 ορίζει ότι όλα τα παράκτια κράτη ανεξάρτητα από το πλάτος της υφαλοκρηπίδας τους με τη γεωλογική έννοια έχουν υφαλοκρηπίδα που εκτείνεται σε απόσταση τουλάχιστον 200 ναυτικών μιλίων από τις γραμμές βάσεως από όπου μετριέται η αιγιαλίτιδα ζώνη. Σε αυτή την περίπτωση ο βυθός ταυτίζεται με τον βυθό της ΑΟΖ. Αν όμως ο βυθός του παράκτιου κράτους – που η γεωφυσική χαρακτηρίζει ως υφαλοκρηπίδα συν το υφαλοπλανές συν το ηπειρωτικό ανύψωμα δηλαδή το υφαλοπλαίσιο – ξεπερνά σε πλάτος τα 200ν.μ. τότε η υφαλοκρηπίδα εκτείνεται ως το ακρότατο σημείο του ηπειρωτικού ανυψώματος με τη διαφορά ότι τα ύδατα που βρίσκονται πέρα από τα 200ν.μ. και πάνω από την υφαλοκρηπίδα αποτελούν ανοικτή θάλασσα. Όπως έχει διαμορφωθεί το δίκαιο για την υφαλοκρηπίδα, μέσα από τη Σύμβαση της Γενεύης 1958, τη Σύμβαση ΔΘ 1982 και το εθμικό δίκαιο το παράκτιο κράτος έχει συμφυή προς την κυριαρχία όλα τα δικαιώματα που επιτρέπουν την εξερεύνηση και την εκμετάλλευση της υφαλοκρηπίδας.

Οι διαφορές σχετικά με την οριοθέτηση είναι το τίμημα που πληρώνουν τα παράκτια κράτη όταν επεκτείνουν τις ζώνες εθνικής κυριαρχίας. Τέτοιες διαφορές οδήγησαν σε σημαντικές δικαστικές αποφάσεις. Επιπλέον εφόσον τεράστιες θαλάσσιες περιοχές με μεγάλες offshore βιομηχανίες παραμένουν μη οριοθετημένες π.χ. στη θάλασσα της νότιας Κίνας, στον ανατολικό Ειρηνικό και στην Καραϊβική, καθίσταται φανερό ότι προβλήματα οριοθέτησης θα εξακολουθήσουν να κρατούν απασχολημένους εκπροσώπους κρατών, μελετητές του Διεθνούς Δικαίου και γεωγράφους για αρκετά χρόνια ακόμα.

II. Η ΟΡΙΟΘΕΤΗΣΗ ΤΗΣ ΥΦΑΛΟΚΡΗΠΙΔΑΣ ΚΑΤΑ ΤΗ ΣΥΜΒΑΣΗ ΤΗΣ ΓΕΝΕΥΗΣ 1958 (ΟΙ ΚΑΝΟΝΕΣ ΤΟΥ 1958 ΚΑΙ Η ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΟΥΣ)

Από την αρχική σύλληψη της ιδέας της υφαλοκρηπίδας επικρατούσε η άποψη ότι τα γεωγραφικά χαρακτηριστικά ήταν τόσο ποικίλα που ήταν δύσκολο αν όχι αδύνατο να διατυπωθούν σαφείς και συγκεκριμένοι κανόνες για την οριοθέτηση θαλασσιών ζωνών και την δημιουργία θαλάσσιων συνόρων μεταξύ των κρατών. Στην Υπόθεση διαιτησίας Γουινέα/Γουινέα-Μπισσάου(1985) το διαιτητικό όργανο ανέφερε: «οι

παράγοντες και οι μέθοδοι που αναφέρονται είναι αποτέλεσμα νομικών κανόνων, παρότι εξελίσσονται από φυσικούς, μαθηματικούς, ιστορικούς, πολιτικούς, οικονομικούς ή άλλους παράγοντες. Ωστόσο, δεν περιορίζονται στον αριθμό και κανένας από αυτούς δεν είναι υποχρεωτικός για το δικαστήριο από τη στιγμή που κάθε περίπτωση οριοθέτησης είναι μοναδική, όπως τόνισε το Διεθνές Δικαστήριο. Όπου υπάρχει επίδραση παραγόντων το δικαστήριο πρέπει να τους συγκεντρώσει και να τους προσδιορίσει. Είναι αποτέλεσμα των περιστάσεων κάθε συγκεκριμένης υπόθεσης και ιδιαίτερα των διαζόντων χαρακτηριστικών της περιοχής».

Εκτός από τον προσδιορισμό των κυριαρχικών δικαιωμάτων στη Σύμβαση της Γενεύης 1958 επιχειρήθηκε για πρώτη φορά η ρύθμιση της οριοθέτησης της υφαλοκρηπίδας των ακτών των κρατών. Αξίζει να σημειωθεί ότι το κείμενο της Σύμβασης εμπεριείχε κατά ένα μέρος της τουλάχιστον μία έκθεση στην προοδευτική ανάπτυξη του δικαίου. Το άρθρο 6 όριζε ότι η αρχή της ίσης απόστασης(μέση/πλάγια γραμμή) θεσπίστηκε ως η βασική μέθοδος οριοθέτησης με την εξαίρεση των «ειδικών περιστάσεων: «Στην περίπτωση κατά την οποία η ίδια υφαλοκρηπίδα παράκειται στα εδάφη δύο ή περισσότερων κρατών των οποίων οι ακτές βρίσκονται απέναντι η μια σε σχέση με την άλλη, τα όρια της υφαλοκρηπίδας καθορίζονται με συμφωνία μεταξύ αυτών των κρατών. Εν ελλείψει συμφωνίας και εφόσον ειδικές περιστάσεις δεν δικαιολογούν διαφορετικό καθορισμό των ορίων αυτά καθορίζονται από την μέση γραμμή κάθε σημείο της οποίας βρίσκεται σε ίση απόσταση από τα εγγύτερα σημεία των γραμμών βάσης από τις οποίες μετριέται το εύρος της αιγιαλίτιδας ζώνης καθενός από τα κράτη αυτά. Στην περίπτωση κατά την οποία η ίδια υφαλοκρηπίδα παράκειται στα εδάφη δύο όμορων κρατών τα όρια της υφαλοκρηπίδας καθορίζονται με συμφωνία μεταξύ των κρατών αυτών. Εν ελλείψει συμφωνίας και εφόσον ειδικές περιστάσεις δεν δικαιολογούν διαφορετικό καθορισμό των ορίων, ο καθορισμός αυτός διενεργείται με την εφαρμογή της αρχής της ίσης απόστασης από τα εγγύτερα σημεία των γραμμών βάσης από τις οποίες μετριέται το εύρος της αιγιαλίτιδας ζώνης καθενός από τα κράτη αυτά». Η πρακτική των κρατών για τα συμβαλλόμενα στη Σύμβαση μέρη υπαγορεύονταν από τη Σύμβαση ενώ για τα μη συμβαλλόμενα μέρη η πρακτική δεν κατέληξε σε εθνικό κανόνα. Η ιδέα μάλιστα της μοναδικότητας του κάθε θαλάσσιου συνόρου βρήκε υποστήριξη στη διεθνή νομολογία: στην Υπόθεση της Οριοθέτησης της Υφαλοκρηπίδας Τυνησίας/Λιβύης (1982) το Δικαστήριο διακήρυξε: «είναι φανερό ότι κάθε υπόθεση διαφοράς επί υφαλοκρηπίδας πρέπει να αξιολογηθεί με βάση τα δικά της συστατικά με αναφορά στις ιδιαίζουσες συνθήκες της. Για αυτό δεν χρειάζεται εδώ να γίνει ιδιαίτερη προσπάθεια για τη συγκεκριμενοποίηση αρχών και κανόνων που σχετίζονται με την υφαλοκρηπίδα».

ΙΙΙ. Η ΟΡΙΟΘΕΤΗΣΗ ΤΗΣ ΥΦΑΛΟΚΡΗΠΙΔΑΣ ΜΕΤΑΞΥ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΩΝ Ή ΠΑΡΑΚΕΙΜΕΝΩΝ ΚΡΑΤΩΝ

Η οριοθέτηση της υφαλοκρηπίδας μεταξύ κρατών με αντικείμενες ή παρακείμενες ακτές υπήρξε αφορμή για τη δημιουργία σφοδρών αντιπαραθέσεων και συγκρούσεων και οδήγησε σε αφθονία συμβατικών ρυθμίσεων και δικαστηριακής πρακτικής. Ένας σημαντικός αριθμός συγκρούσεων επιλύθηκε με συμφωνία. Μια ολόκληρη σειρά διαφορών – Υπόθεση της Υφαλοκρηπίδας της Βόρειας Θάλασσας (1969), Γαλλοβρετανική Διαφορά σχετικά με την Οριοθέτηση της Υφαλοκρηπίδας της Μάγχης (1977), Υπόθεση οριοθέτησης περιοχών της Υφαλοκρηπίδας μεταξύ Λιβύης και Μάλτας (1985) και Τυνησίας και Λιβύης (1982), Υπόθεση του Κόλπου του Maine μεταξύ Καναδά και Ηνωμένων Πολιτειών (1984) και Υπόθεση Γουινέας-

Γουινέας Μπισσάου (1985) απασχόλησε επί σειρά ετών το Διεθνές Δικαστήριο και άλλα διαιτητικά και δικαιοδοτικά όργανα και επιτροπές. Μια αντιπαράθεση μεταξύ Ισλανδίας και Νορβηγίας για την Υφαλοκρηπίδα το νησιού Jan Mayen(1993) επιλύθηκε με συμβιβασμό.

Οι ρυθμίσεις του άρθρου 6 παρ. 1 και 2 της Σύμβασης της Γενεύης 1958 για την υφαλοκρηπίδα είναι όμοιες με αυτές που περιέχονται στο άρθρο 12 της Σύμβασης της Γενεύης 1958 για την Αιγιαλίτιδα και Συνορεύουσα Ζώνη, το οποίο προέβλεπε τη μέση γραμμή και ίση απόσταση και του άρθρου 15 της Σύμβασης ΔΘ 1982, σχετικά με την οριοθέτηση της αιγιαλίτιδας ζώνης υπό την έννοια ότι επαναλαμβάνουν τον τριπλό κανόνα συμφωνία/ίση απόσταση-ειδικές περιστάσεις με μόνη διαφοροποίηση στην περίπτωση της Σύμβασης ΔΘ 1982 η έμφαση να δίνεται στην οριοθέτηση με συμφωνία και ακόμη ουδεμία αναφορά να γίνεται-φαίνεται για καλό λόγο- στην περίπτωση ιστορικού τίτλου ως ειδική περίπτωση.

Η διαφορά μεταξύ των δύο παραγράφων του άρθρου 6 έγκειται στην διάκριση μεταξύ της μέσης γραμμής και της γραμμής της ίσης απόστασης. Η πρώτη είναι μια γραμμή που εκφράζει το σημείο κατά το ήμισυ μεταξύ των αντικείμενων ακτών, ενώ η τελευταία είναι μια γραμμή που εκτείνεται πλάγια σε ορθή γωνία στη γραμμή βάσης από την οποία χαράσσεται η αιγιαλίτιδα ζώνη. Στην περίπτωση αυτή η ίση απόσταση δεν αναφέρεται στις περιοχές που πρέπει να κατανεμηθούν αντίστοιχα στις παρακείμενες ακτές, αλλά στην γραμμή βάσης. Ανάλογα με την κατεύθυνση της ακτής στο σημείο όπου το εδαφικό σύνορο μεταξύ των παρακείμενων κρατών πλησιάζει την θάλασσα η γραμμή της ίσης απόστασης δύναται να έχει ασταθή αποτελέσματα στην διαίρεση της υφαλοκρηπίδας. Αυτή η κατάσταση δύναται ακόμη να αποκαλύψει μια διαφορά στην έκφραση «ειδικές περιστάσεις» στις δύο παραγράφους. Αν μία μέση γραμμή μεταξύ αντικείμενων κρατών αποδίδει κατά ίσο μέρος κατάλληλα τμήματα της υφαλοκρηπίδας σε κάθε κράτος ο διορθωτικός ρόλος των ειδικών περιστάσεων δύναται να είναι μόνο περιορισμένος. Ωστόσο, αν μία γραμμή ίσης απόστασης μεταξύ παρακείμενων κρατών αποδίδει δυσανάλογα τμήματα τότε ο διορθωτικός ρόλος των ειδικών περιστάσεων δύναται να είναι πιο δραστικός.

Για τα μη συμβαλλόμενα στη σύμβαση της Γενεύης μέρη η δεύτερη παράγραφος του άρθρου 6 δεν βρίσκει εφαρμογή. Αυτό συμβαίνει στην περίπτωση των παρακείμενων κρατών όπου η γραμμή της ίσης απόστασης δεν καλύπτεται από εθιμικό δίκαιο. Παρόλα αυτά η μέση γραμμή μεταξύ αντικείμενων κρατών θα μπορούσε να είναι υποχρεωτική για τα μη συμβαλλόμενα μέρη καθώς και μεταξύ των μερών της Σύμβασης, επειδή σύμφωνα με αυτή τα εγγενή δικαιώματα των δύο κρατών συναντιούνται και συμπλέκονται.

Αυτές οι απόψεις δύναται να περιοριστούν, όπως προαναφέρθηκε, μόνο στην περίπτωση των παρακείμενων κρατών αφήνοντας στην ίση απόσταση πιθανόν κάποια προνομιακή θέση στην περίπτωση των αντικείμενων κρατών. Κάθε αναφορά στην αρχή της ίσης απόστασης εγκαταλείφτηκε στην Τρίτη Συνδιάσκεψη των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της Θάλασσας, η οποία υιοθέτησε ένα ενιαίο κριτήριο επιείκειας για την οριοθέτηση μεταξύ παρακείμενων και αντικείμενων κρατών για την οριοθέτηση της υφαλοκρηπίδας καθώς και για την ΑΟΖ (άρθρα 74 και 83 Σύμβασης ΔΘ 1982). Παρόλα αυτά η ίση απόσταση δύναται να συνεχίσει να διαδραματίζει σημαντικό ρόλο σε διαπραγματεύσεις σχετικά με την προσωρινή ρύθμιση συνόρων

και στην οριοθέτηση της ΑΟΖ και αλιευτικών ζωνών που παρέχουν λιγότερα πεδία αμφισβητήσεων σε σχέση με την υφαλοκρηπίδα.

IV. Η ΟΡΙΟΘΕΤΗΣΗ ΤΗΣ ΑΟΖ ΜΕΤΑΞΥ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΩΝ Ή ΠΑΡΑΚΕΙΜΕΝΩΝ ΑΚΤΩΝ

Παρότι η ιδέα της επέκτασης των δικαιωμάτων του παράκτιου κράτους πέρα από τα όρια της αιγιαλίτιδας ζώνης δεν είναι νέα, η έμφαση για τη δημιουργία Αποκλειστικής Οικονομικής Ζώνης (ΑΟΖ) δόθηκε από τα κράτη εκείνα που δεν είχαν υφαλοκρηπίδα υπό γεωλογική έννοια, επειδή στα κράτη αυτά η απόκλιση του βυθού είναι πολύ μεγάλη σε μικρή απόσταση από τις ακτές τους.

Ήδη πριν από τη θέση σε ισχύ της Σύμβασης ΔΘ 1982 η διεθνής νομολογία είχε αναγνωρίσει, ότι η ΑΟΖ αποτελεί θεσμό του εθιμικού διεθνούς δικαίου ανεξάρτητα από τη Σύμβαση ΔΘ 1982. Η ΑΟΖ εκτείνεται στο θαλάσσιο χώρο που φθάνει ως τα 200ν.μ. από τις γραμμές βάσης από τις οποίες μετριέται το εύρος της αιγιαλίτιδας ζώνης, ενώ θεωρείται ότι περιλαμβάνει ένα πλέγμα δικαιωμάτων και υποχρεώσεων του παράκτιου και των άλλων κρατών που καθορίζονται με γνώμονα την αναγνώριση κυριαρχικών δικαιωμάτων αλιείας και προστασίας του ενάλιου πλούτου υπέρ του παράκτιου κράτους. Συγχρόνως πρέπει να υπάρξει εξισορρόπηση με τα συμφέροντα των διαφόρων μερών και της διεθνούς κοινότητας στην ανοικτή θάλασσα.

Ζητήματα οριοθέτησης της ΑΟΖ θεωρήθηκαν από τα πιο αμφιλεγόμενα θέματα που υποβλήθηκαν στην Τρίτη Συνδιάσκεψη των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της Θάλασσας. Ήταν έκδηλη η ανησυχία ότι αυτά τα θέματα, που αποκάλυπταν έναν έντονο ανταγωνισμό μεταξύ των κρατών, που υπερασπίζονταν την μέθοδο της ίσης απόστασης και αυτών που ήταν υπέρμαχοι της αποκλειστικής εμπιστοσύνης στις αρχές επιείκειας, θα αποδεικνύονταν άλυτα και θα έβαζαν σε κίνδυνο την επιτυχία της ίδιας της Συνδιάσκεψης στο σύνολό της. Οι οπαδοί της ίσης απόστασης επιθυμούσαν να διατηρηθεί ο κανόνας της «ίσης απόστασης-ειδικών περιστάσεων» του άρθρου 6 της Σύμβασης του 1958 για την Υφαλοκρηπίδα και αυτός να επεκταθεί στην ΑΟΖ εφόσον, κατά την άποψή τους, μια τέτοια λύση θα εξύψωνε την ίση απόσταση σε σχέση με τις ειδικές περιστάσεις. Τα κράτη που υποστήριζαν τις αρχές της επιείκειας δεν επιθυμούσαν οποιαδήποτε αναφορά των νέων διατάξεων στην ίση απόσταση με τη ελπίδα της περιορισμένης προσφυγής σε αυτή τη μέθοδο ή ακόμα και της εξάλειψής της.

Τελικώς οι ρυθμίσεις του άρθρου 74 της Σύμβασης ΔΘ 1982 που αφορούν στην οριοθέτηση της ΑΟΖ μεταξύ κρατών με αντικείμενες ή παρακείμενες ακτές είναι πανομοιότυπες με αυτές του άρθρου 83 που σχετίζονται με την οριοθέτηση της υφαλοκρηπίδας. Το τελικό κείμενο που εμφανίζεται στα άρθρα 74 (1) (ΑΟΖ) και 83 (1) (υφαλοκρηπίδα) έχει ως εξής: «η οριοθέτηση της ΑΟΖ (ή της υφαλοκρηπίδας αντίστοιχα) μεταξύ κρατών με αντικείμενες ή παρακείμενες ακτές πρέπει να λαμβάνει χώρα με συμφωνία στη βάση του Διεθνούς Δικαίου, όπως αναφέρεται στο άρθρο 38 του Καταστατικού του Διεθνούς Δικαστηρίου προκειμένου να επιτευχθεί μια δίκαιη λύση». Η ανωτέρω διατύπωση την οποία το Διεθνές Δικαστήριο έχει ήδη συμπεριλάβει στο κείμενο πολλών υποθέσεων του προορίζεται να καλύπτει έναν μεγάλο αριθμό περιπτώσεων οριοθέτησης. Το περιεχόμενό της χαρακτηρίζεται από τρία στοιχεία: α) οριοθέτηση στη βάση συμφωνίας, β) το περιεχόμενο της συμφωνίας οριοθέτησης συμβαδίζει με τους κανόνες του Διεθνούς Δικαίου που προέρχονται από τις πηγές του, όπως απαριθμούνται στο άρθρο 38 του Καταστατικού του Διεθνούς

Δικαστηρίου, κατά κύριο λόγο το έθιμο και τις συνθήκες και γ) η συμφωνία οριοθέτησης και συνεπώς η εφαρμογή των κανόνων Διεθνούς Δικαίου στους οποίους προσαρμόζεται η συμφωνία οδηγούν σε μια δίκαιη λύση.

Στη Σύμβαση ΔΘ 1982 εισήχθη στην παρ. 1 του άρθρου 76 κατά την ερμηνεία της υφαλοκρηπίδας το κριτήριο της απόστασης. «Η υφαλοκρηπίδα ενός παράκτιου κράτους αποτελείται από το έδαφος και το υπέδαφος των υποθαλάσσιων περιοχών που εκτείνονται πέρα από την αιγιαλίτιδα ζώνη μέσα από τη φυσική προέκταση του εδάφους ως το εξωτερικό όριο της υφαλοκρηπίδας ή σε μια απόσταση 200ν.μ., από τις οποίες μετριέται το πλάτος της αιγιαλίτιδας ζώνης, όταν το εξωτερικό πλαίσιο της υφαλοκρηπίδας δεν εκτείνεται πέρα από αυτή την απόσταση». Η βάση του νόμιμου τίτλου για την ΑΟΖ του παράκτιου κράτους εμφανίζεται λιγότερο διαφοροποιημένη από αυτή των περιοχών της υφαλοκρηπίδας, όπως προκύπτει μέσα από τη νομολογία του Διεθνούς Δικαστηρίου, το οποίο τόνισε τη σημασία του κριτηρίου της απόστασης των 200 μιλίων στην Υπόθεση Λιβύης-Μάλτας (1985). Στην ανωτέρω υπόθεση το κριτήριο της απόστασης κατέστη η μοναδική βάση τίτλου στο έδαφος και το υπέδαφος εντός του ορίου των 200ν.μ. Ωστόσο, στην υπόθεση αυτή το Δικαστήριο συνήγαγε, ότι η παρουσίαση του κριτηρίου της απόστασης δεν οδήγησε στην απόδοση κάποιου ειδικότερου κύρους στην μέθοδο της ίσης απόστασης είτε ως γενικός κανόνας είτε ως μια υποχρεωτική μέθοδος οριοθέτησης ή μια μέθοδος που η εφαρμογή της πρέπει να ελέγχεται κατά προτεραιότητα σε κάθε περίπτωση.

Γενικότερα δύναται να επισημανθεί ότι οι αρχές της οριοθέτησης είναι παρόμοιες ιδιαίτερα όταν οι εμπλεκόμενες ακτές απέχουν λιγότερο από 400 μίλια. Ωστόσο, παρουσιάζονται διαφοροποιήσεις στην εξισορρόπηση των παραγόντων επιείκειας ιδιαίτερα όταν οι προς οριοθέτηση περιοχές της ΑΟΖ είναι σημαντικές περισσότερο λόγω των πλούσιων αλιευμάτων παρά λόγω της εξόρυξης στην περιοχή πετρελαίου ή κοιτασμάτων. Και οι δύο έννοιες, υφαλοκρηπίδας και ΑΟΖ, συνυπάρχουν μέσα από τη σφαίρα του εθιμικού δικαίου και του καθεστώτος που προέκυψε από τη Σύμβαση ΔΘ 1982 και εμπεριέχουν σημαντικά στοιχεία ομοιότητας και αλληλοδιδυκτικότητας. Επικεντρώνονται στον έλεγχο των οικονομικών πόρων και βασίζονται σε διάφορες βαθμίδες της έννοιας της γειτονικότατος και του κριτηρίου της απόστασης. Η ΑΟΖ εμπεριέχει το ενδιαφέρον για υφαλοκρηπίδα στον πυθμένα αυτής σε μια ζώνη 200 ν.μ. Υπάρχουν, ωστόσο, σημαντικές διαφοροποιήσεις μεταξύ των δύο αυτών νομικών καθεστώτων τόσο από άποψη δικαιωμάτων εκμετάλλευσης και εξόρυξης των φυσικών πόρων όσο και από άποψη έκτασης των κυριαρχικών δικαιωμάτων κάθε ζώνης.

Υπό αυτό το πλαίσιο η πρακτική των κρατών και οι αποφάσεις των διεθνών δικαιοδοτικών οργάνων σχετικά με την οριοθέτηση μεμονωμένων θαλάσσιων συνόρων είναι σημαντικές. Ένα τέτοιο σύνορο διαχωρίζει περιοχές διαφοροποιημένων καθεστώτων, όπως για παράδειγμα μία ΑΟΖ και μία ζώνη αλιείας 200 μιλίων, όπως στην Υπόθεση του Κόλπου του Maine (1984). Η απόφαση του Τμήματος σε αυτή την περίπτωση εφάρμοσε κριτήρια επιείκειας κατά βάση πανομοιότυπα με αυτά που εφαρμόζονται στην υφαλοκρηπίδα. Παράλληλα τόνισε την ανάγκη χρήσης κριτηρίων που προσδιάζουν σε μια πολύπλευρη οριοθέτηση, η οποία περιλαμβάνει σωρευτικά την ρύθμιση για την υφαλοκρηπίδα και τα υπερκείμενα ύδατα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο: ΟΙ ΑΡΧΕΣ ΤΗΣ ΕΠΙΕΙΚΕΙΑΣ

Οι αρχές που αναγνωρίζονται ως επιεικείς και συνιστούν αντικείμενο επίκλησης τόσο από τα αντιτιθέμενα κράτη όσο και στα πλαίσια της δικαστηριακής πρακτικής είναι γενικής φύσης ως προς τον χαρακτήρα αρχές και οι πιο συχνά διατυπωμένες είναι οι εξής: α) η οριοθέτηση θα πρέπει να λαμβάνει χώρα με συμφωνία στη βάση του διεθνούς δικαίου β) η αρχή της μη καταπάτησης από το ένα μέρος της φυσικής προέκτασης του άλλου γ) η αρχή της αποφυγής στα πλαίσια του εφικτού κάθε αποκοπής της θαλάσσιας πρόσβασης των ακτών καθενός από τα αφορούντα κράτη δ) η οριοθέτηση θα πρέπει να λαμβάνει χώρα με την εφαρμογή των κριτηρίων της επιείκειας και με την χρήση πρακτικών μεθόδων που είναι σε θέση να διασφαλίσουν σε συσχετισμό με την γεωλογική διαμόρφωση της περιοχής και άλλες σχετικές περιστάσεις ένα δίκαιο αποτέλεσμα ε) υφίσταται η υπόθεση ότι η λύση επιείκειας είναι ένας ίσος διαχωρισμός μεταξύ των περιοχών υφαλοκρηπίδας των διάδικων κρατών που αλληλοκαλύπτονται.

I. ΤΡΟΠΟΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΩΝ ΑΡΧΩΝ ΕΠΙΕΙΚΕΙΑΣ ΣΕ ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ ΚΑΙ ΓΝΩΜΟΔΟΤΗΣΕΙΣ ΤΟΥ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ-ΟΙ ΣΧΕΤΙΚΕΣ ΠΕΡΙΣΤΑΣΕΙΣ ΩΣ ΚΙΝΗΤΡΟ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΩΝ ΑΡΧΩΝ ΕΠΙΕΙΚΕΙΑΣ

Οι σχετικές αρχές του γενικού Διεθνούς Δικαίου αποτελούνται από τις αρχές επιείκειας. Στην πραγματικότητα οι αρχές επιείκειας είναι αρχές και κανόνες του Διεθνούς Δικαίου, όπως τόνισε το Διεθνές Δικαστήριο. Παράλληλα, αυτές οι αρχές και οι κανόνες δύνανται να θεωρηθούν ότι παρέχουν μία δομή εντός της οποίας αναπτύσσονται οι τεχνικές της επιεικούς οριοθέτησης. Η ακριβής εφαρμογή των αρχών επιείκειας περιλαμβάνει την αναφορά σε σχετικές περιστάσεις ή παράγοντες που πρέπει να ληφθούν υπόψη ή βοηθητικά κριτήρια (η ορολογία δύναται να ποικίλλει). Στις σχετικές περιστάσεις που αναγνωρίζονται από το διεθνές δίκαιο συμπεριλαμβάνονται: - η γενική διαμόρφωση των ακτών των μερών - με δεδομένη μία γεωγραφική κατάσταση μιας οιονεί-ισότητας μεταξύ ενός αριθμού κρατών είναι αναγκαίο να μετριαστούν τα αποτελέσματα ενός συμπτωματικού ειδικού χαρακτηριστικού από το οποίο θα συνάγονταν μια αδικαιολόγητη διαφορετική προσέγγιση. Αυτές οι περιστάσεις προέκυψαν για να αποφευχθούν ή τουλάχιστον να μειωθούν τα αποτελέσματα μιας κοίλης ακτής, η θέση των νησιών του κράτους Α κοντά στις ακτές του κράτους Β και η εκκεντρική ευθυγράμμιση των μικρών νησιών που κείτονταν κοντά σε μία χερσόνησο. Σε ορισμένες περιπτώσεις η επήρεια ενός συνόλου νησιών μειώθηκε κατά το ήμισυ, όταν η γεωγραφία δεν ήταν ιδιαίτερα εκκεντρική. - η γεωλογική δομή του βυθού και η γεωμορφολογία του (ή τα χαρακτηριστικά της επιφάνειάς του) - η ανομοιότητα του μήκους των ακτών στην εν λόγω περιοχή - ο γενικότερος γεωγραφικός σκελετός ή το γενικότερο πλαίσιο - η συμπεριφορά των μερών καθώς και η de facto γραμμή οριοθέτησης ως αποτέλεσμα των διεκδικήσεων πετρελαίου στην περιοχή - η αρχή της δίκαιης πρόσβασης στους φυσικούς πόρους της αμφιλεγόμενης περιοχής - οι ανάγκες άμυνας και ασφάλειας

των διαμαχόμενων κρατών - τα ενδιαφέροντα ναυτιλίας των διαμαχόμενων κρατών - η συνάφεια με το γενικό κριτήριο των κρατικών συνόρων. Οικονομικοί παράγοντες που περιλαμβάνουν τη διαφορά πλούτου σε φυσικές πηγές έχουν εξαιρεθεί ως παράγοντες μη άμεσα σχετιζόμενοι με την οριοθέτηση, αφού ποικίλλουν από ώρα σε ώρα. Ωστόσο, το κρίσιμο κριτήριο της αποδοχής κάποιας αρχής φαίνεται να είναι η πιθανότητα κατά πόσο η συγκεκριμένη αρχή σχετίζεται με τη νομική ιδέα της υφαλοκρηπίδας.

Στις αποφάσεις και γνωμοδοτήσεις του το ΔΔ έδωσε έμφαση στο γεγονός ότι θα έπρεπε να υπάρχει μία διαδικασία εξισορρόπησης όλων των αρμοζόντων παρατηρήσεων και ότι το εν προκειμένω βάρος θα έπρεπε να δοθεί στις ποικίλες αρχές και παράγοντες που διαφέρουν ανάλογα με τις περιστάσεις κάθε υπόθεσης. Μέσα από τις αποφάσεις και γνωμοδοτήσεις του Διεθνούς Δικαστηρίου η επιείκεια χρησιμοποιήθηκε υπό την έννοια των θεωρήσεων της δικαιοσύνης, λογικής και πολιτικής, στοιχεία συχνά αναγκαία για την ορθή εφαρμογή των σαφώς θεμελιωμένων και αναγνωρισμένων κανόνων δικαίου. Από κάποια αυστηρή άποψη η επιείκεια δεν μπορεί να θεωρηθεί πηγή δικαίου αν και δύναται να αποτελεί παράγοντα σημαντικό στην διαδικασία λήψης μιας απόφασης. Η επιείκεια δύναται να διαδραματίσει ρόλο συμπληρωματικό κατά την εφαρμογή του νόμου ή ακόμη να αποτελέσει τμήμα δικαστικής αιτιολογίας.

Σύμφωνα με το Δικαστήριο αυτές οι αρχές, οι οποίες δεν σχετίζονται με την επίλυση μιας διαφοράς *ex aequo et bono*, διαμορφώνουν ένα τμήμα του υπάρχοντος θετικού δικαίου. Συνιστούν ένα τμήμα του Διεθνούς Δικαίου εφαρμοζόμενες με αναφορά στις σχετικές περιστάσεις, οι οποίες χαρακτηρίζουν την περιοχή και πρέπει να έχουν ως αποτέλεσμα μια δίκαιη οριοθέτηση. Η πρακτική εφαρμογή των αρχών της επιείκειας συνήθως περιλαμβάνει τη χάραξη μιας οριοθετικής γραμμής και η μέθοδος που έχει επιλεγεί θα είναι η μέθοδος (ή ο συνδυασμός των μεθόδων) που θα παράγουν ένα επιεικές αποτέλεσμα. Οι μέθοδοι που διατίθενται περιλαμβάνουν μία μέση γραμμή, μία μέση γραμμή υποκειμένη στον παράγοντα της επιεικούς διόρθωσης, μία κατακόρυφη χάραξη προς τη γενική κατεύθυνση των ακτών, μία διχοτόμηση της γωνίας των γραμμών που εκφράζουν τη γενική κατεύθυνση των σχετικών ακτών, μία δημιουργία ζώνης κοινής εκμετάλλευσης.

Στην Υπόθεση της Υφαλοκρηπίδας της Βόρειας Θάλασσας (1969) το Δικαστήριο έπρεπε να καταφύγει στην διατύπωση των αρχών επιείκειας, όσον αφορά στην οριοθέτηση των παρακείμενων περιοχών της υφαλοκρηπίδας, ως συνέπεια της άποψής του ότι κανένας κανόνας του εθιμικού ή συμβατικού δικαίου δεν περιορίζει τις ενέργειες των κρατών μερών της διαφοράς στην διαφορά στον πυθμένα της Βόρειας Θάλασσας. Το Δικαστήριο απέρριψε την αρχή της ίσης απόστασης που παρήγαγε παράλογα αποτελέσματα σε συγκεκριμένες γεωγραφικές καταστάσεις, όπως στην ακτή της Γερμανίας στη Βόρεια Θάλασσα. Επειδή δεν εφάρμοσε το άρθρο 6 της Σύμβασης της Γενεύης δεν μπορούσε να κάνει αναφορά σε ειδικές περιστάσεις, ενώ η αναφορά στην ίδια απόφαση σε δίκαιες αρχές χωρίς συνεκτίμηση του γεωγραφικού περιβάλλοντος θα ήταν χωλή. Κατόπιν της απόρριψης της αρχής της ίσης απόστασης, πρόβαλε έντονη η αναζήτηση κριτηρίων που θα έμπαιναν στη θέση της. Το Δικαστήριο έκανε εκτενή αναφορά στις αρχές της επιείκειας. Αυτές οι αρχές περιλάμβαναν έναν συμβιβασμό μεταξύ των στοιχείων της γεωγραφίας και του ρόλου της επιείκειας στην τροποποίηση των γεωγραφικών συνεπειών. Για το λόγο αυτό το Δικαστήριο υιοθέτησε τον όρο σχετικές περιστάσεις, όρο που εισήγαγε το ίδιο. Έτσι η έννοια των σχετικών περιστάσεων καθιερώθηκε ως ευρύτερη εκείνης των ειδικών,

αφού σχετικές περιστάσεις υπάρχουν σε όλες τις περιπτώσεις οριοθέτησης, ενώ ειδικές μόνο σε ορισμένες. Κατά το Δικαστήριο η αναφορά στην επιείκεια δεν υπονοεί ότι η λύση που δίνεται πρέπει να υπερβαίνει τους ισχύοντες κανόνες του Διεθνούς Δικαίου. Οι λύσεις σύμφωνα με την επιείκεια πρέπει να παραμένουν μέσα στα όρια των ισχυόντων κανόνων. Κατ' αυτό τον τρόπο γίνεται διαχωρισμός μεταξύ της έννοιας της επιείκειας που στηρίζεται σε κανόνες του Διεθνούς Δικαίου και αποβλέπει στην απόδοση μιας δίκαιης λύσεως μέσα από αυτούς τους κανόνες και στη δυνατότητα του Διεθνούς Δικαστηρίου όταν του ζητηθεί ρητά από τους διαδίκους να κρίνει *ex aequo et bono* οπότε μπορεί να υπερβεί τους καθιερωμένους κανόνες. Συνεπώς η επιείκεια δεν επιδιώκει να ανασκευάσει τη φύση και δεν σημαίνει κατ' ανάγκη ισότητα των διαδίκων κρατών ως προς την τελική οριοθέτηση των ζωνών της υφαλοκρηπίδας. Έτσι οι σχετικές περιστάσεις εμφανίζονται μετά από τη διατύπωση των εφαρμοστέων αρχών και κανόνων του διεθνούς δικαίου και αναφέρονται απλώς ως παράγοντες που πρέπει να ληφθούν υπόψη κατά την πορεία των διαπραγματεύσεων. Στην πράξη η εφαρμογή των σχετικών περιστάσεων είναι αποφασιστική για την οριοθέτηση. Αυτή είναι ειδικότερα η περίπτωση, όταν το δικαστήριο έχει υιοθετήσει μία προσωρινή μέση γραμμή (όπως μεταξύ αντικείμενων ακτών) και ασχολείται με την διαδικασία της διόρθωσης ή της προσαρμογής της μέσης αυτής γραμμής.

Από την άλλη η ιδέα των ειδικών περιστάσεων έτσι όπως την εξέλαβε το διαιτητικό δικαστήριο στην απόφασή του για την Οριοθέτηση της Υφαλοκρηπίδας μεταξύ του Ηνωμένου Βασιλείου και της Γαλλίας (1977) δεν διευρύνει μόνο τον κατάλογο των ειδικών περιστάσεων αλλά επαυξάνει και την αβεβαιότητα ως προς το περιεχόμενό τους. Δεν είναι μόνο το γεγονός ότι οι ειδικές περιστάσεις αντιφάσκουν ως προς την αναγκαιότητα χρήσης του κανόνα της ίσης απόστασης και συνεπώς επιτείνουν την σύγκρουση ως προς την λειτουργία τους. Δεν μπορεί να ειπωθεί ότι οι ειδικές περιστάσεις διαδραματίζουν ρόλο μόνο όταν η ίση απόσταση θα οδηγούσε σε σημαντική αδικία. Συνεπώς ο κατάλογος σχετικά με το τι θα μπορούσε να αποτελέσει ειδική περίπτωση δεν μπορεί να αποτελέσει παρά μόνο ένα σύνολο από παραδείγματα. Για παράδειγμα η διαμόρφωση των ακτών, η ύπαρξη ορυκτών αποθεμάτων ή διαύλων ναυτιλίας ή αλιείας εκτιμώνται ως ειδικές περιστάσεις, ενώ πολιτικές, οικονομικές ή δημογραφικές περιστάσεις δεν έχουν θεωρηθεί ως ειδικές περιστάσεις.

Στην Υπόθεση της Υφαλοκρηπίδας Τυνησίας/Λιβύης (1982) η επίκληση της Τυνησίας ως προς την σχετική ένδεια φυσικού πλούτου σε σχέση με τη Λιβύη απορρίφθηκε από το Διεθνές Δικαστήριο. Το Δικαστήριο δέχτηκε ότι λόγοι ασφάλειας δύνανται να ληφθούν υπόψη σε έναν ρόλο υποδεέστερο σε σχέση με τα γεωγραφικά κριτήρια. Το Δικαστήριο διακήρυξε ότι οι εφαρμοστέοι κανόνες και αρχές του Διεθνούς Δικαίου που χρησιμοποιούνται στην οριοθέτηση της υφαλοκρηπίδας Τυνησίας/Λιβύης ήταν: 1) η οριοθέτηση πρέπει να λάβει χώρα σε συμφωνία με τις αρχές επιείκειας και λαμβάνοντας υπόψη όλες τις σχετικές περιστάσεις, 2) η εν λόγω περιοχή συνιστά μια μοναδική υφαλοκρηπίδα σαν να είναι η φυσική προέκταση της ξηράς και των δύο μερών, έτσι ώστε στην παρούσα υπόθεση κανένα κριτήριο οριοθέτησης περιοχών της υφαλοκρηπίδας δεν μπορεί να προέλθει από την αρχή της φυσικής προέκτασης ως τέτοιας και 3) υπό τις συγκεκριμένες γεωγραφικές περιστάσεις της υπόθεσης η φυσική δομή των περιοχών της υφαλοκρηπίδας δεν δύναται να προσδιορίσει μία δίκαιη γραμμή οριοθέτησης.

Η επιείκεια στο παρόν πλαίσιο περικλείεται στο άρθρο 38 παρ. 1 του Καταστατικού και όχι στο άρθρο 38 παρ. 2 το οποίο προβλέπει ότι: « αυτή η ρύθμιση δεν δύναται να βλάψει την εξουσία του Δικαστηρίου να αποφασίζει σε μία υπόθεση *ex aequo et bono*, αν τα μέρη συμφωνούν σε αυτό». Η δύναμη μιας απόφασης που έχει ληφθεί *ex aequo et bono* περιλαμβάνει στοιχεία συμβιβασμού και συμφιλίωσης, ενώ η επιείκεια από την αγγλική άποψη εφαρμόζεται ως μέρος της συνήθους δικαιοδοτικής λειτουργίας. Ορισμένες φορές η επιείκεια θεωρείται ισοδύναμη των γενικών αρχών του δικαίου. Αναφορικά με τον θεμελιώδη ρόλο της επιείκειας ως γενικής αρχής του δικαίου έχουν διατυπωθεί δύο ξεχωριστές απόψεις. Η μία λαμβάνει υπόψη τη διορθωτική προσέγγιση της επιείκειας (*corrective equity approach*), της οποίας ο ρόλος είναι να μειώσει την αυστηρότητα του νόμου μετριάζοντας τα αποτελέσματα της εφαρμογής του κανόνα δικαίου σε συγκεκριμένες περιστάσεις, στις οποίες η αυστηρή εφαρμογή του κανόνα δικαίου θα οδηγούσε σε αδικία. Η εφαρμογή συνεπώς της επιείκειας θα συνεπάγονταν την τροποποίηση του γενικού κανόνα δικαίου, αν αυτό απαιτείται από συγκεκριμένες περιστάσεις της υπόθεσης. Πολλοί σχολιαστές πιστεύουν ότι η εφαρμογή της αρχής της ίσης απόστασης εκφράζει αυτόν τον γενικό κανόνα. Υπό μία άλλη προσέγγιση η επιείκεια λαμβάνει έναν πιο αυτόνομο ρόλο, αφού λειτουργεί ως αναπόσπαστο τμήμα του Διεθνούς Δικαίου. Θεωρείται συνεπώς μια γενική αρχή που εφαρμόζεται άμεσα ως κανόνας δικαίου.

Σύμφωνα με το Τμήμα του Δικαστηρίου που επιλήφθηκε στην Υπόθεση για την Οριοθέτηση του Κόλπου του Maine (1984), δεν έχει καταστεί δυνατό να υπάρξει κάποιος συστηματικός ορισμός των αρχών επιείκειας εξαιτίας της υψηλής ποικιλίας ως προς την δυνατότητα προσαρμογής τους σε διαφοροποιημένα συγκεκριμένες καταστάσεις. Το ουσιώδες στοιχείο είναι ότι: οι αρχές υπό αμφισβήτηση δεν συνιστούν από μόνες τους κανόνες δικαίου ώστε να είναι κατά συνέπεια υποχρεωτικές σε διαφορετικές καταστάσεις, αλλά είναι λογικά ή δίκαια κριτήρια και αυτό που απαιτεί το διεθνές δίκαιο είναι η προσφυγή σε κάθε περίπτωση στο συγκεκριμένο κριτήριο ή η εξισορρόπηση μεταξύ διαφορετικών κριτηρίων να είναι η πιο κατάλληλη στη συγκεκριμένη περίπτωση. Συνεπώς οι αρχές επιείκειας δεν εντάσσονται ως *aparéglitoi* κανόνες δικαίου στην νομική κανονιστική διάρθρωση, αφού το δίκαιο χωρίς να προσδιορίζει και να οριοθετεί τις αρχές της επιείκειας προωθεί την ιδέα του δίκαιου αποτελέσματος.

Στην Υπόθεση της Υφαλοκρηπίδας Λιβύης/Μάλτας (1985) το Δικαστήριο εγκαταλείποντας τον βυθό και το υπέδαφος της θάλασσας και προσφεύγοντας στην γεωγραφία εισήγαγε στην διαδικασία της οριοθέτησης την διερεύνηση των σχετικών περιστάσεων της περιοχής, οι οποίες κλήθηκαν να βοηθήσουν, ώστε να επιτευχθεί μία δίκαιη οριοθέτηση. Στις σχετικές περιστάσεις, τις οποίες διερεύνησε το Δικαστήριο, εντάσσονταν η προς οριοθέτηση περιοχή σε σχέση με τα τμήματα της υφαλοκρηπίδας τα οποία εκτείνονταν ανοιχτά των ακτών των δύο κρατών, λαμβάνοντας υπόψη το μέλημα να μη θιγούν δικαιώματα τρίτων κρατών, η αλλαγή στη γενική κατεύθυνση της ακτής και η σιωπηρή αποδοχή από μέρους των δύο κρατών μιας *de facto* γραμμής εντεύθεν της οποίας τα δύο μέρη ήταν ελεύθερα να παραχωρήσουν άδειες για εκμετάλλευση και εξερεύνηση πετρελαίου και υγραερίου βάσει ενός *modus vivendi* που είχε προτείνει η Ιταλία το 1919. Το Δικαστήριο ξεκαθάρισε ότι προκειμένου να συνυπολογισθεί ένας παράγοντας ως σχετική περίπτωση αυτός έπρεπε να σχετίζεται είτε με τη βάση του τίτλου του παράκτιου κράτους είτε με διάφορους ισχυρισμούς των κρατών ως προς την απονομή περιοχών του βυθού.

Είναι χαρακτηριστικό ότι το διαιτητικό όργανο στην Υπόθεση Γουινέας/Γουινέας- Μπισσάου (1985) και το Διεθνές Δικαστήριο στην Υπόθεση Λιβύης/Μάλτας (1985) απέρριψαν τα επιχειρήματα ασφάλειας και άμυνας των μερών ως σχετικές περιστάσεις. Το Διεθνές Δικαστήριο παραδέχτηκε ότι οι θεωρήσεις ασφάλειας δεν θεωρούνταν άσχετες με την ιδέα της υφαλοκρηπίδας, αλλά θεώρησαν ότι η γραμμή οριοθέτησης δεν ήταν τόσο κοντά στην ακτή κάθε μέρους, ώστε να θέτει ζητήματα ασφάλειας, ως μία ιδιαίτερη περίπτωση σε αυτή την υπόθεση.

Το ΔΔ στην Υπόθεση της Οριοθέτησης της Θαλάσσιας Περιοχής μεταξύ Γροιλανδίας και Jan Mayen (1993) αναφερόμενο στην έννοια των ειδικών και σχετικών περιστάσεων επισήμανε ότι: «μολονότι πρόκειται για κατηγορίες που διαφέρουν ως προς την καταγωγή τους και την ονομασία τους θα υπάρξει αναπόφευκτα μια τάση προς την εξομοίωση μεταξύ των ειδικών περιστάσεων του άρθρου 6 της Σύμβασης 1958 και των σχετικών περιστάσεων του εθιμικού δικαίου δεδομένου ότι αμφότερες σκοπεύουν στο να καταστήσουν δυνατή την επίτευξη μιας δίκαιης λύσης».

Στην Υπόθεση δικαιοδοσίας αλιείας Ηνωμένου Βασιλείου κατά Ισλανδίας(1994) το Διεθνές Δικαστήριο υπογράμμισε τα στοιχεία μιας δίκαιης λύσης των διαφορών σχετικών με τα αλιευτικά δικαιώματα και κατηύθυνε τα μέρη να διαπραγματευθούν αναλόγως. Στην πρακτική του Δικαστηρίου τα ακόλουθα στοιχεία έχουν αναγνωριστεί ως σχετικές ή ειδικές περιστάσεις:

α) ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΕΣ ΠΕΡΙΣΤΑΣΕΙΣ

Όπως σημείωσαν κάποιοι αντιπρόσωποι στην συνδιάσκεψη της Γενεύης, υπό μία ευρεία έννοια όλες οι ειδικές περιστάσεις είναι γεωγραφικές περιστάσεις. Όπως πρόβαλε η Γερμανία στην Υπόθεση της Υφαλοκρηπίδας Βόρειας Θάλασσας (1969) ειδικές περιστάσεις είναι πάντα παρούσες όταν η κατάσταση παρουσιάζει αξιοσημείωτες αποκλίσεις από μία συνήθη περίπτωση. Ο παράγοντας της γεωγραφικής διαμόρφωσης των ακτών των μερών εμφανίστηκε στην υπόθεση αυτή ως συνέπεια της πρότασης ότι ο τίτλος εξαρτάται από τον χαρακτηρισμό του καθεστώτος ενός κράτους ως παράκτιου. Όπως τόνισε το Δικαστήριο στην παρ. 96 της απόφασής του, είναι απαραίτητο να εξεταστεί στενά η γεωγραφική ιδιομορφία της περιοχής του κράτους που πρέπει να οριοθετηθεί. Παρότι η ιδέα ότι οι ιδιομορφίες της γεωγραφίας μπορούσαν να συνιστούν ειδικές περιστάσεις δεν σχολιάστηκε από την Επιτροπή Διεθνούς Δικαίου κατά τον σχεδιασμό του άρθρου 6, αυτή ήταν η άποψη που κυριάρχησε στο διαιτητικό δικαστήριο στην Υπόθεση της Υφαλοκρηπίδας της Μάγχης (1977). Υπό μία έννοια το διαιτητικό όργανο τόνισε ότι το ζήτημα έγκειτο στο γεγονός, εάν η εγγύτητα των νησιών Channel στη Γαλλία συνιστούσε μία ειδική περίπτωση που υποδείκνυε απόκλιση ή διαφοροποίηση από τη μέθοδο της ίσης απόστασης κατά την οριοθέτηση. Όταν αναφερόταν σε αυτό το θέμα, στη συνέχεια, τόνισε ότι η παρουσία των νησιών κοντά στην γαλλική ακτή μπορούσε να οδηγήσει σε μία ουσιώδη συρρίκνωση της περιοχής, η οποία σε διαφορετική περίπτωση θα περιέρχονταν στην Γαλλική Δημοκρατία, και έτσι αναζήτησε μια μέθοδο οριοθέτησης, η οποία κατά κάποιον τρόπο αποκαθιστούσε την αδικία. Όπως συμπλήρωσε δεν είχε σημασία αν το θέμα ετίθετο κάτω από το άρθρο 6 ή κάτω από το εθιμικό δίκαιο, αφού η παρουσία των ανωτέρω νησιών κοντά στην γαλλική ακτή έπρεπε να θεωρηθεί *prima facie* ως στοιχείο που θεμελιώνει μία ειδική περίπτωση.

Γεωγραφικά, γεωλογικά και γεωμορφολογικά επιχειρήματα τονίστηκαν από τα μέρη και στην Υπόθεση της Υφαλοκρηπίδας Τυνησίας/Λιβύης (1982). Στα επιχειρήματα αυτά το Δικαστήριο θεώρησε τους γεωγραφικούς παράγοντες ως περιστάσεις που θα πρέπει να αξιολογηθούν από την άποψη της επιείκειας. Από τη στιγμή που ο γεωγραφικός συσχετισμός μεταξύ ακτής και βυθού είναι η βάση για την κτήση από το παράκτιο κράτος του νομικού του τίτλου πάνω στην υφαλοκρηπίδα οι ακτές κάθε μέρους θα έπρεπε να συνιστούν την αφετηρία από την οποία πρέπει κάποιος να ξεκινήσει προκειμένου να διαβεβαιώσει την έκταση των υπόγειων ζωνών που αντιστοιχούν στο κάθε μέρος και εκτείνονται σε μία κατεύθυνση προς τη θάλασσα καθώς και σε σχέση με γειτονικά κράτη που βρίσκονται είτε σε μία παρακείμενη είτε σε μία αντικείμενη θέση. Ωστόσο δεν είναι το σύνολο της ακτής σχετικό προς αυτό τον σκοπό. Επεκτάσεις τμημάτων του βυθού της ακτής που δεν δύνανται να υπερκαλύψουν επεκτάσεις της ακτής των άλλων μερών πρέπει να αγνοηθούν. Το Δικαστήριο προχώρησε στα γεωγραφικά επιχειρήματα που παρουσιάστηκαν και περιλάμβαναν την παρουσία νησιών, νησίδων, την εκδήλωση βαθυμετρικών καμπύλων στην φυσική και γεωλογική δομή της περιοχής, την ασυμμετρία μιας ακτογραμμής συγκρινόμενη με την σχετική συμμετρία μιας άλλης.

Τα γεωγραφικά κριτήρια κρίθηκαν αποφασιστικής σημασίας και στην Υπόθεση του Κόλπου του Maine (1984) μεταξύ των Ηνωμένων Πολιτειών και του Καναδά πάνω στα πλούσια αλιευτικά πεδία και στις πηγές πετρελαίου του Georges Bank. Το κύριο αντικείμενο της διαφοράς αφορούσε συγκρουόμενες διεκδικήσεις των δύο κρατών στους πόρους του πλούσιου αλιευτικού πεδίου του Georges Bank που βρίσκεται μέσα στον Κόλπο του Maine. Σύμφωνα με το Τμήμα η οριοθέτηση πρέπει να γίνεται με συμφωνία μέσα από καλόπιστες διαπραγματεύσεις και με την πραγματική πρόθεση να επιτευχθεί ένα θετικό αποτέλεσμα. Στην περίπτωση κατά την οποία δεν επιτυγχάνεται συμφωνία, η οριοθέτηση πρέπει να γίνεται με τη μεσολάβηση τρίτου προικισμένου με την απαραίτητη αρμοδιότητα. Η οριοθέτηση πρέπει να συμφωνεί με τις αρχές της επιείκειας και να ακολουθεί πρακτικές μεθόδους που μπορούν να εξασφαλίσουν ένα δίκαιο αποτέλεσμα. Προς το σκοπό αυτό πρέπει να λαμβάνονται υπόψη η γεωγραφική διαμόρφωση και άλλες σχετικές περιστάσεις. Κρίθηκε ακόμη ότι η γραμμή οριοθέτησης εξαρτάται από τη μορφολογία της ακτής του Κόλπου του Maine. Το Τμήμα θεώρησε ότι στις κοινωνικοοικονομικές καταστάσεις, όπως η εξάρτηση από την αλιεία, οι εξαγωγές και η επιστημονική έρευνα, δύναται να προσδοθεί πολιτικός και οικονομικός χαρακτήρας, αλλά αυτό μπορούσε να συμβεί μόνο όταν το Τμήμα είχε προχωρήσει στην χάραξη μιας γραμμής οριοθέτησης στη βάση αυτών των κριτηρίων. Στη συγκεκριμένη φάση το Τμήμα μπορούσε να ρίξει το βάρος σε άλλα κριτήρια σε συνάφεια με τον κανόνα δικαίου που μπορούσαν να ληφθούν υπόψη για τη διασφάλιση επίτευξης ενός δίκαιου αποτελέσματος. Στη συνέχεια και ελέγχοντας όλες αυτές τις σχετικές περιστάσεις θα ακολουθούσε επαλήθευση όλων των σχετικών περιστάσεων του δίκαιου διαχωρισμού του Georges Bank. Όπως και στην Υπόθεση Υφαλοκρηπίδας (Τυνησίας/Λιβύης) 1982, η ιδέα της φυσικής προέκτασης δεν θεωρήθηκε αναγκαία ούτε και η γεωλογική και φυσική δομή της περιοχής και των φυσικών της πόρων. Στην Υπόθεση του Κόλπου του Maine η περιφρόνηση των τελευταίων στοιχείων οφείλονταν στην εντολή του Τμήματος, η οποία ήταν να δημιουργήσει ένα κοινό διαχωριστικό όριο για την υφαλοκρηπίδα και την ΑΟΖ. Για να επιτευχθεί αυτό το Τμήμα όφειλε να βασιστεί σε ουδέτερα κριτήρια, όπως σε στοιχεία μη συνδεδεμένα ιδιαίτερα με την πρώτη ή την τελευταία θαλάσσια ζώνη. Κατέφυγε σε γεωγραφικούς παράγοντες που έπαιζαν κυρίαρχο ρόλο. Στην υπόθεση αυτή οι ΗΠΑ όπως και ο Καναδάς

επηρεαζόμενες από τη στάση του Δικαστηρίου συνειδητοποίησαν, ότι ο βυθός του Κόλπου συνιστούσε μια μοναδική και ομοιόμορφη, ενιαία υφαλοκρηπίδα και ότι το Northeast Channel δεν αποτελούσε κάποιο γεωλογικά σημαντικό χαρακτηριστικό του βυθού. Το Τμήμα ανέπτυξε τη θέση ότι το Northeast Channel συνιστούσε ένα αναγνωρίσιμο όριο στο θαλάσσιο περιβάλλον. Κατά συνέπεια παρότι δεν αρνήθηκε ότι μία γραμμή οριοθέτησης μπορούσε να ακολουθήσει ένα ευδιάκριτο φυσικό σύνορο, έλαβε την θέση ότι σε αυτή την υπόθεση δεν υπήρχαν επαρκώς σημαντικοί γεωλογικοί, γεωμορφολογικοί, οικολογικοί ή άλλοι παράγοντες προφανείς και αδιαμφισβήτητοι ώστε να αντιπροσωπεύουν ένα μοναδικό, αδιάσειστο φυσικό σύνορο.

Είναι χαρακτηριστικό ότι στην Υπόθεση Λιβύης/Μάλτας (1985) το Διεθνές Δικαστήριο απέρριψε τον παράγοντα της φυσικής προέκτασης σε σχέση με όλους τους ισχυρισμούς υφαλοκρηπίδας εντός της ζώνης των 200ν.μ. Ο παράγοντας του γενικότερου γεωγραφικού πλαισίου εντός του οποίου η οριοθέτηση θα λάβει χώρα που εισήχθη από το Δικαστήριο στην υπόθεση αυτή είναι προβληματικός και η προσφυγή σε αυτόν οδηγεί στον κίνδυνο του υποβιβασμού συγκεκριμένων ακτών για χάρη άλλων ακτών. Το Δικαστήριο απορρίπτοντας τον ισχυρισμό της Λιβύης σχετικά με την υπεροχή του μεγέθους της σε σχέση με την Μάλτα σημείωσε ότι δεν μπορούσε να τον αποδεχτεί ως μία σχετική περίπτωση, αφού το μέγεθος της χώρας δεν θεωρήθηκε ποτέ ως η βάση του τίτλου για τα δικαιώματα της υφαλοκρηπίδας. Η ικανότητα απόκτησης δικαιωμάτων υφαλοκρηπίδας δεν προέρχεται από το μέγεθος της ξηράς αλλά από την κυριαρχία επί της ξηράς. Ιδιαίτερα από την θαλάσσια πρόσσωση της ξηράς, από το παράκτιο άνοιγμα που αυτή η εδαφική κυριαρχία ενεργοποιεί τα δικαιώματα στην υφαλοκρηπίδα. Συνεπώς η ιδέα του παρακείμενου όπως μετριέται με βάση την απόσταση βασίζεται αποκλειστικά στην ακτογραμμή και όχι στο μέγεθος της ξηράς».

Στην Υπόθεση του νησιού Jan Mayen (1993) το Δικαστήριο χρησιμοποίησε προσωρινά τη γραμμή ίσης απόστασης που βασιζόταν αυστηρά στην γεωγραφία των ακτών προτού εξετάσει άλλους παράγοντες που του παρείχαν βάση για την προσαρμογή της προσωρινής γραμμής. Τόσο στην υπόθεση αυτή όσο και στην Υπόθεση των νησιών St. Pierre et Miquelon (1992) δόθηκε έμφαση στις σχετικές παράκτιες όψεις αυτών των νησιών παρά στο ουσιαστικά μικρότερο μήκος τους σε σχέση με τις απέναντι ακτές. Οι αποφάσεις έμειναν ανεπηρέαστες από το σχετικό μέγεθος, τον πληθυσμό και την οικονομία των νησιών. Ομοίως το μικρό νομικό καθεστώς των νησιών St. Pierre et Miquelon δεν θεωρήθηκε εμπόδιο στις θαλάσσιες αποδόσεις.

Στην Υπόθεση Οριοθέτησης Καμερούν/Νιγηρίας (2002) το πρώτο γεωγραφικό στοιχείο που διερεύνησε το Δικαστήριο ήταν η κοιλότητα του κόλπου της Γουινέας και των ακτών του Καμερούν ειδικότερα. Το Δικαστήριο δεν αρνήθηκε, ότι η κοιλότητα των ακτών μπορούσε να αποτελέσει μια σχετική περίπτωση, ωστόσο, τόνισε ότι αυτή η περίπτωση συνέτρεχε όταν η εν λόγω κοιλότητα βρισκόνταν εντός της προς οριοθέτηση περιοχής. Στη συγκεκριμένη περιοχή το Δικαστήριο παρατήρησε ότι τα τμήματα της ακτογραμμής προς οριοθέτηση δεν παρουσίαζαν κάποια ιδιαίτερη κοιλότητα. Κατά συνέπεια στην παρούσα υπόθεση η μορφολογία των ακτών ως σχετική περίπτωση απορρίφθηκε από το Δικαστήριο. Επιπλέον πέραν της κοιλότητας μιας ακτής το Δικαστήριο διερεύνησε και άλλα γεωγραφικά χαρακτηριστικά (μία έλλειψη αναλογικότητας μεταξύ της ακτής ενός κράτους με την περιοχή της ζώνης κυριαρχίας του και την επίδραση των νησιών) καθώς και το

δικαίωμα άντλησης πετρελαίου ως σχετικούς παράγοντες, όμως, δεν διαπίστωσε ότι κάποιος από αυτούς είχε άμεση επίδραση, ώστε να οδηγήσει στη μετατόπιση της μέσης γραμμής.

Από τη στιγμή που η εξέλιξη του δικαίου έδωσε τη δυνατότητα σε ένα κράτος να ισχυριστεί, ότι η υφαλοκρηπίδα που του αναλογεί εκτείνεται σε έκταση έως 200 ν.μ. από την ακτή του, οποιαδήποτε κι αν είναι τα γεωλογικά χαρακτηριστικά του αντίστοιχου βυθού και υπεδάφους δεν υπάρχει λόγος να αποδοθεί κάποιος ρόλος στους γεωλογικούς ή γεωφυσικούς παράγοντες εντός αυτής της έκτασης είτε προς επαλήθευση του νομικού τίτλου των σχετιζόμενων κρατών είτε προς την κατεύθυνση μιας διαδικασίας οριοθέτησης υπό το πρίσμα των συγκεκριμένων παραγόντων.

Οι γεωγραφικές θεωρήσεις δεν συνιστούν οπωσδήποτε τον μοναδικό παράγοντα που πρέπει να ληφθεί υπόψη κατά την εξισορρόπηση των αρχών επιείκειας. Ωστόσο, έχουν περισσότερο βαρύνουσα θέση από τους υπόλοιπους σε σημείο που το δίκαιο αποτέλεσμα που πρέπει να επιτευχθεί δεν είναι παρά η χάραξη μιας γραμμής σε μια επαρκή απόσταση και από τις δύο ακτές προκειμένου να αποφευχθεί ο κίνδυνος στα πολιτικά και οικονομικά συμφέροντα των μερών.

β) ΚΟΙΝΑ ΟΡΥΚΤΑ ΑΠΟΘΕΜΑΤΑ/ΦΥΣΙΚΟΙ ΠΟΡΟΙ/ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΣ ΠΑΡΑΓΟΝΤΑΣ

Στις αρχικές διαφωνίες στην Επιτροπή διεθνούς δικαίου η προσοχή στράφηκε στην πιθανότητα των ορυκτών αποθεμάτων να υπερκαλύπτουν μία γραμμή ίσης απόστασης και στην δυνατότητα αυτό να μπορούσε να αποτελέσει μία περίπτωση που απαιτούσε την τροποποίηση ή την μετατόπιση της γραμμής ίσης απόστασης. Ο Gidel παρατήρησε ότι στην περίπτωση των αποθεμάτων πετρελαίου ο βασικός στόχος θα έπρεπε να είναι η διατήρηση της ενότητας του αποθέματος. Η Επιτροπή δεν έλαβε υπόψη της αυτό το στοιχείο και παρότι τονίστηκε στην Συνδιάσκεψη της Γενεύης δεν έπαιξε κανένα ρόλο στις επιμέρους διαφωνίες. Στην Υπόθεση της Υφαλοκρηπίδας της Βόρειας Θάλασσας (1969) το Δικαστήριο ανέφερε την ενότητα των φυσικών πόρων ως παράγοντα που πρέπει να ληφθεί υπόψη στις διαπραγματεύσεις μεταξύ των μερών, πάντως δεν κατέστη σαφές εάν αυτό θεωρήθηκε με κάποιον τρόπο ότι συνιστά μία ειδική περίπτωση, και όχι απλώς ένα στοιχείο του πραγματικού περιβάλλοντος. Ο δικαστής Ammoun στη δισταμένη γνώμη του στην ανωτέρω υπόθεση τόνισε ότι «αν η διατήρηση της ενότητας ενός αποθέματος είναι θέμα που πρέπει να απασχολήσει τα μέρη, αυτά πρέπει να ασχοληθούν με αυτή με την σύναψη κάποιας προαιρετικής συμφωνίας». Με αυτό τον τρόπο θα αποφεύγονταν ένας επιτακτικός κανόνας πάνω σε αυτό το ζήτημα.

Η μόνη περίπτωση που η ύπαρξη ορυκτών αποθεμάτων μπορούσε να θεωρηθεί ως ειδική περίπτωση θα ήταν όταν τα ενδιαφέροντα πάνω στο ορυκτό απόθεμα είχαν αναπτυχθεί ανεξάρτητα από την υφαλοκρηπίδα. Εάν μία χώρα που έκανε έρευνες, εύρισκε πετρέλαιο και άνοιγε ένα φρεάτιο σε μία περιοχή που βρίσκεται στη λάθος μεριά της γραμμής ίσης απόστασης, παρότι bona fide αυτό δεν μπορούσε να γίνει αντιληπτό εκείνη τη στιγμή, δύναται η χώρα αυτή να προβάλλει κάποιο ισχυρισμό σχετικά με τη συγκεκριμένη ενέργεια που να θεμελιώνεται στις ειδικές περιστάσεις. Ίσως ακόμη ισχυρότερη είναι η περίπτωση ενός κράτους που θέτει έναν ισχυρισμό σε καθιστικά αλιεύματα. Ωστόσο, στην περίπτωση αυτή οι ειδικές περιστάσεις δύνανται να είναι μια παράφραση της περίπτωσης των παραχωρημένων δικαιωμάτων, των οποίων η αυθεντικότητα προέρχεται από άλλες αρχές του δικαίου. Στις προτεινόμενες

λύσεις μέσα από την πρακτική των κρατών που παρουσιάστηκαν συμπεριλαμβάνονταν μία πρόβλεψη για κοινή επιχείρηση ή συνδυασμένη εκμετάλλευση με κατά το ήμισυ διαχωρισμό του εισοδήματος ή του εξορυχθέντος πετρελαίου, μία δίκαιη διανομή, όταν μέρος του αποθέματος περιέχεται αποκλειστικά σε υγρή μορφή ή σε τμήμα μόνο της διαχωρισμένης περιοχής, μία αποτελεσματική εξόρυξη και διανομή υποκείμενη σε συμφωνία ή σε διαιτησία σε περίπτωση αθέτησης της συμφωνίας κ.α.

Αυτές οι διαφορετικές λύσεις στο ερώτημα των κοινών ορυκτών αποθεμάτων απέτρεψαν την τροποποίηση του συνόρου και συνεπώς δεν συνηγορούν υπέρ της θεώρησης τέτοιων αποθεμάτων ως ειδική περίπτωση με το συγκεκριμένο νόημα της έκφρασης αυτής στο άρθρο 6 της Σύμβασης της Γενεύης 1958 ή μέσα από το εθνικό δίκαιο. Παρότι το Διεθνές Δικαστήριο στην Υπόθεση της Υφαλοκρηπίδας Τυνησία/Λιβύη (1982) ήταν προετοιμασμένο να αξιολογήσει την παρουσία των κοιτασμάτων πετρελαίου στην προς οριοθέτηση περιοχή ως στοιχείο που έπρεπε να ληφθεί υπόψη στην διαδικασία της εξισορρόπησης όλων των σχετικών παραγόντων προκειμένου να επιτευχθεί ένα δίκαιο αποτέλεσμα ανάλογα με τους παράγοντες, έκρινε ότι οι *de facto* διαχωριστικές γραμμές των ενεργών λιβυανών και τυνησιακών δικαιωμάτων αντλήσεως πετρελαίου στην περιοχή δεν είχαν κάποια αντανάκλαστική επίδραση σε μία δίκαιη λύση.

Η απόφαση του Διεθνούς Δικαστηρίου στην Υπόθεση Γροιλανδίας/Jan Mayen(1993) αποκάλυψε ότι η αξία της σταθερότητας πρέπει να έρχεται σε εξισορρόπηση σε σχέση με την δύναμη των εμπλεκόμενων κρατών να αποφασίσουν κατά πόσο τα ίδια θα δεσμευθούν σε μία συγκεκριμένη γραμμή οριοθέτησης. Παρότι απομονωμένο το Jan Mayen με καθόλου μόνιμο πληθυσμό ή οικονομία ήταν ο αποδέκτης μιας οριοθέτησης που βασιζόταν προσωρινά στην παράκτια όψη του, όπως τροποποιήθηκε από την αναλογικότητα και μία διαίρεση προκειμένου να αποδώσει στη Νορβηγία ίση πρόσβαση σε μία περιοχή εκλεκτής αλιείας. Το Δικαστήριο, τονίζοντας την ανάγκη διασφάλισης της δίκαιης πρόσβασης στους φυσικούς πόρους της διαμαχόμενης περιοχής, επισήμανε ότι η περιοχή στην οποία το αλιεύμα εμφανίζονταν σε μεγάλες ποσότητες έπρεπε να διαμοιραστεί κατά ίσο μέρος μεταξύ των μερών. Το Δικαστήριο αναφέρθηκε υπό αυτή την έννοια στην δίκαιη πρόσβαση στους φυσικούς πόρους αλιευμάτων. Τόσο η Δανία όσο και η Νορβηγία παρουσίασαν βαρυσήμαντα επιχειρήματα για να τονίσουν τη σημασία των φυσικών πόρων στα αμφιλεγόμενα ύδατα μεταξύ Γροιλανδίας και Jan Mayen από οικονομικής, κοινωνικής πλευράς και από άποψη ασφάλειας. Παρουσιάστηκε ακόμη επιχειρηματολογία σύμφωνα με γεωλογικά κριτήρια. Το Δικαστήριο στήριξε την οριοθέτηση στην παράκτια γεωγραφία, έχοντας απορρίψει επιχειρήματα βασισμένα σε κοινωνικοοικονομικά και πληθυσμιακά κριτήρια. Η περιοχή που περιέκλειε το σημαντικότερο εμπορικά είδος ψαριού, το capelin, διαιρέθηκε στο μισό για να αποδώσει σε κάθε κράτος ίση πρόσβαση στην αλιεία. Η οριοθέτηση σε αυτό το σημείο φαίνεται να επανεισάγει κοινωνικοοικονομικές θεωρήσεις στο δίκαιο της θαλάσσιας οριοθέτησης άποψη που έχει δεχτεί κριτική. Από την άλλη οι κοινωνικοοικονομικές θεωρήσεις δύνανται να έχουν ορισθεί για να τονίσουν τις οικονομικές δυνάμεις και ανάγκες του πληθυσμού σε μέρη παρακείμενα στην αμφιλεγόμενη περιοχή. Το Δικαστήριο επιχείρησε να μοιράσει τον πολύτιμο φυσικό πόρο ισοδύναμα μεταξύ των διαμαχομένων. Ενώ αυτό δύναται να μην αποτελέσει κοινωνικοοικονομική θεώρηση είναι σίγουρα μία οικονομική θεώρηση που αποσκοπεί να επηρεάσει άμεσα τους πληθυσμούς με κάποιο ενδιαφέρον στους σχετικούς φυσικούς πόρους.

Στην Υπόθεση Καμερούν/Νιγηρίας (2002) το Δικαστήριο επισήμανε ότι από το σύνολο της νομολογίας του παρότι η παρουσία μιας ρητής ή σιωπηρής συμφωνίας μεταξύ των μερών σχετικά με τα αντίστοιχα δικαιώματα άντλησης πετρελαίου δύναται να υποδηλώνει μία συναίνεση στις θαλάσσιες περιοχές που πρέπει να διανεμηθούν, τα αποθέματα πετρελαίου και τα δικαιώματα εξόρυξης αυτού από μόνα τους δεν θεωρούνται ως σχετικές περιστάσεις που να δικαιολογούν την προσαρμογή ή την διόρθωση μιας προσωρινής γραμμής οριοθέτησης. Μόνο αν βασίζονται σε ρητή ή σιωπηρή συμφωνία των μερών μπορούν να ληφθούν υπόψη. Στην παρούσα υπόθεση αφού δεν υφίστατο κάποια συμφωνία μεταξύ των μερών για την άντληση του πετρελαίου το Δικαστήριο συνήγαγε ότι η πρακτική πετρελαίου των μερών δεν αποτελούσε παράγοντα που έπρεπε να ληφθεί υπόψη.

γ) ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΝΑΥΤΙΛΙΑΣ ΚΑΙ ΑΛΙΕΙΑΣ

Στην Συνδιάσκεψη της Γενεύης και τα δύο αυτά είδη ενδιαφέροντος αναφέρθηκαν ως ειδικές περιστάσεις. Ο δικαστής Padillo Nervo πρόσθεσε από τότε στον κατάλογο αυτό τις απαιτήσεις ασφάλειας και άμυνας.

Το διαιτητικό όργανο στην Διαφορά μεταξύ Υεμένης/Ερυθραίας (1999) τόνισε ότι η αλιεία δεν ήταν βασική επιδίωξη των μερών παρότι και τα δύο χρησιμοποίησαν επιχειρήματα αλιείας -θεαματικά ανεπιτυχή- για να πείσουν το διαιτητικό όργανο, ότι στο καθένα θα έπρεπε να αποδοθεί εδαφικός και θαλάσσιος χώρος αντίστοιχος του αντικειμένου τους. Όπως σημείωσε το διαιτητικό όργανο «μπορεί να συναγάγει ότι η αλιεία ως παροντική και μελλοντική πιθανή πηγή είναι σημαντική για τον πληθυσμό κάθε μέρους σε κάθε πλευρά της Ερυθράς Θάλασσας. Μπορεί ακόμη να συναγάγει, ως ζήτημα κοινής λογικής και νομικής παρατήρησης, ότι το ενδιαφέρον και η ανάπτυξη της αλιείας ως πηγή διατροφής είναι μία σημαντική και αξιέπαινη ασχολία. Ωστόσο, από τα δύο αυτά συμπεράσματα το διαιτητικό όργανο δεν μπορούσε να βρει κάποιο σημαντικό λόγο επί τη βάση αυτών για την αποδοχή ή την απόρριψη των επιχειρημάτων κάθε μέρους ως προς την επίδρασή τους στη γραμμή οριοθέτησης που προτάθηκε από τα μέρη ή από το ίδιο. Η θαλάσσια οριοθέτηση κατά το όργανο διαιτησίας ήταν κατά βάση γεωγραφική και ως τέτοια συναφής με την πρόοδο της νομολογίας του Διεθνούς Δικαστηρίου. Σημείωσε ακόμη ότι οι κατά καιρούς πρακτικές αλιείας των μερών δεν είναι συναφείς με το θέμα του σχεδιασμού της γραμμής οριοθέτησης. Το διαιτητικό όργανο όχι μόνο παρέκαμψε τελείως ορισμένες τάσεις αλλά δημιούργησε κάποιες σημαντικές καινοτομίες και κατηγοριοποιήσεις. Τελικώς ανεξαρτήτως της περιοχής στην οποία αλιεύουν πολίτες των δύο κρατών αναγνωρίστηκε η συνέχιση του δικαιώματος αλιείας. Το διαιτητικό όργανο έλαβε ακόμη σοβαρά υπόψη περιοχές, όπου υπήρχε εκχώρηση αδειών έρευνας και εκμεταλλεύσεως πετρελαίου σε πολυεθνικές εταιρείες. Αναφερόμενο στην υπόθεση 1969 επικαλέστηκε τη λύση της συν διαχειρίσεως των κοιτασμάτων.

Η Επιτροπή του Διεθνούς Δικαστηρίου στην Υπόθεση του Κόλπου του Maine (1984) τόνισε, ότι οι ΗΠΑ και ο Καναδάς είχαν παραδοσιακά και επιτυχώς επιλύσει από κοινού τα θέματα διαχείρισης της αλιείας μέσω διεθνών συμφωνιών.

δ) ΙΣΤΟΡΙΚΕΣ ΕΙΔΙΚΕΣ ΠΕΡΙΣΤΑΣΕΙΣ

Στη θεωρία το γεγονός ότι ένα κράτος έχει αναπτύξει για μεγάλο χρονικό διάστημα αποκλειστικά ή ιδιαίτερα οφέλη στην περιοχή μπορεί να θεωρηθεί ως ένα μέσο δικαιοδοσίας πάνω στην περιοχή σε απόκλιση από τους καθιερωμένους κανόνες

και γι' αυτό το λόγο να αποτελέσει μία ειδική περίπτωση. Η δυσχέρεια έγκειται στο γεγονός ότι το δόγμα του έμφυτου της υφαλοκρηπίδας τίθεται αντίθετο στον συνήθη κανόνα σχετικά με τα δικαιώματα ιστορικού τίτλου έτσι ώστε σε κάτι που αποκλείεται από τη θεωρία δεν δύναται να επιτραπεί να ξαναγίνει αποδεκτό ως θέμα εξαιρέσης. Κατά γενική αρχή ιστορικός τίτλος στο διεθνές δίκαιο ονομάζεται ο τίτλος εκείνος που η δημιουργία και η ισχύς του συνιστούν εξαίρεση από τους ισχύοντες κανόνες του Διεθνούς Δικαίου. Η αναγνώριση, όμως, ενός ιστορικού τίτλου πρέπει να προβλέπεται από το διεθνές δίκαιο ως εξαιρετική περίπτωση. Ο ιστορικός τίτλος προϋποθέτει α) μακρά και ειρηνική πρακτική και β) έλλειψη διαμαρτυρίας από τα άλλα κράτη.

Αυτή η άποψη φαίνεται να έχει αναγνωριστεί από την Τυνησία στην Υπόθεση της Υφαλοκρηπίδας Τυνησίας/Λιβύης (1982), όταν δήλωσε ότι οποιαδήποτε οριοθέτηση δεν θα έπρεπε να καταπατά ιστορικά δικαιώματα σε συνδυασμό με δικαιώματα αλιείας και σφογγαλιείας. Δεν θεμελίωσε το επιχείρημα αυτό στα ίδια τα ιστορικά δικαιώματα αλλά στο σύστημα ευθειών γραμμών βάσης στο οποίο περιλαμβάνονται οι κόλποι του Tunis και Gabes. Εφόσον ούτε ο βυθός της αιγιαλίτιδας ζώνης ούτε των εσωτερικών υδάτων συνιστά νομικά την υφαλοκρηπίδα, η Τυνησία τόνισε ότι οι περιοχές αυτές θα έπρεπε να εξαιρεθούν από οποιαδήποτε θεώρηση ζητήματος αναλογικότητας. Το Δικαστήριο απέρριψε το επιχείρημα αυτό χωρίς να προβαίνει σε κάποιο σχόλιο σχετικά με την εγκυρότητα ή μη της αντίθεσης της Λιβύης στις γραμμές βάσης της Τυνησίας. Παρότι επαναδιατύπωσε την άποψη ότι η υφαλοκρηπίδα υπό νομική έννοια δεν περιλαμβάνει τις περιοχές του βυθού κάτω από το εξωτερικό όριο της αιγιαλίτιδας ζώνης, το Δικαστήριο θεώρησε ότι το ερώτημα ήταν θέμα αναλογικότητας ως λειτουργία της επιείκειας και ότι όλες οι περιοχές του βυθού θα έπρεπε να ληφθούν υπόψη έτσι ώστε να συμφωνούν με τις αρχές επιείκειας, όπως κάποιος θα έπρεπε να συγκρίνει κάτι ίσο προς κάτι ίσο. Το ζήτημα, εάν τα δικαιώματα ιστορικού τίτλου μπορούσαν να συστήσουν σχετικές περιστάσεις, απεφεύχθη από τη στιγμή που κατά την οριοθέτηση αυτές οι περιοχές δεν καταπατήθηκαν.

Ένα παράδειγμα ιστορικής ειδικής περίπτωσης θα υφίστατο στην περίπτωση μιας συμφωνίας που οριοθετεί την αιγιαλίτιδα ζώνη μεταξύ παρακείμενων ακτών. Μία ασυνέπεια μεταξύ της γραμμής της ίσης απόστασης και της τεχνικής οριοθέτησης του συνόρου της αιγιαλίτιδας ζώνης είναι μία πιθανότητα. Εάν το σύνορο της αιγιαλίτιδας ζώνης αποτελεί μία προβολή του εδαφικού συνόρου ή για κάποιον άλλο λόγο αναχωρεί από μία αριστερή γωνία στη γραμμή βάσης στο σημείο όπου το εδαφικό σύνορο προσεγγίζει τη θάλασσα θα υπάρχει μία διάσταση μεταξύ των δύο αυτών γραμμών οριοθέτησης. Το άρθρο 6 της Σύμβασης της Γενεύης 1958 εδώ απαγορεύει κατηγορηματικά μία διόρθωση προκειμένου να συμπέσουν οι δύο γραμμές, ωστόσο, είναι προφανές ότι δεν μπορούν να παραμείνουν σε ασυμφωνία. Δύνανται να συστήσουν μία ειδική περίπτωση εγγυώμενες την χάραξη της γραμμής από το σημείο όπου το όριο της γραμμής βάσης της αιγιαλίτιδας ζώνης φθάνει το εξωτερικό όριο της αιγιαλίτιδας ζώνης. Ωστόσο, παραμένει ασαφές εάν η γραμμή θα είναι μια γραμμή ίσης απόστασης σε σχέση με τη γραμμή βάσης της αιγιαλίτιδας ζώνης ή το εξωτερικό όριο αυτής ή μία προέκταση του συνόρου της αιγιαλίτιδας ζώνης.

ε) Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΗΣ ΜΗ ΚΑΤΑΠΑΤΗΣΗΣ

Η έννοια αυτή που εισήχθη στο δίκαιο των οριοθετήσεων από το Διεθνές Δικαστήριο στην Υπόθεση της Υφαλοκρηπίδας της Βόρειας Θάλασσας (1969) εφαρμόζεται στις περιπτώσεις εκείνες όπου υπάρχει κοινή υφαλοκρηπίδα και στις οποίες η έννοια της φυσικής προέκτασης δεν παίζει σημαντικό ρόλο, αφού η κοινή υφαλοκρηπίδα αποτελεί τη φυσική προέκταση καθενός από τα ενδιαφερόμενα μέρη. Συνεπώς σημασία δεν έχει τόσο η φυσική προέκταση όσο η μη καταπάτηση επί της προέκτασης της ακτής. Η έννοια της μη καταπάτησης ή μη αποκοπής τμήματος της υφαλοκρηπίδας εμφανίζεται στη νομολογία του Διεθνούς Δικαστηρίου τόσο ως αρχή επιείκειας όσο και ως σχετική περίπτωση.

στ) ΤΟ ΚΡΙΤΗΡΙΟ ΤΗΣ ΑΝΑΛΟΓΙΚΟΤΗΤΑΣ ΜΕΤΑΞΥ ΥΦΑΛΟΚΡΗΠΙΔΑΣ ΚΑΙ ΜΗΚΟΥΣ ΑΚΤΩΝ ΤΗΣ ΠΡΟΣ ΟΡΙΟΘΕΤΗΣΗ ΠΕΡΙΟΧΗΣ

Το κριτήριο της αναλογικότητας εντάσσεται και αυτό στις αρχές επιείκειας που διέπουν την οριοθέτηση και αναφέρεται κυρίως στην συνεκτίμηση του παράγοντα «έκταση των ακτών των αντίστοιχων κρατών στην προς οριοθέτηση περιοχή». Με την εφαρμογή δίκαιων κριτηρίων επιχειρείται πρώτα η χάραξη της γραμμής οριοθέτησης και στη συνέχεια ελέγχεται το αποτέλεσμα αυτό υπό το φως των σχετικών περιστάσεων, που επιλέγει το δικαιοδοτικό όργανο να εφαρμόσει. Η κύρια χρήση του κριτηρίου της αναλογικότητας γίνεται προκειμένου να εκτιμηθεί κατά πόσο το προσωρινό αποτέλεσμα στο οποίο έχει καταλήξει ένα δικαιοδοτικό όργανο είναι δίκαιο από την άποψη της συγκρισιμότητας του μήκους των ακτών. Υπό μία δευτερεύουσα σημασία η αναλογικότητα αξιοποιείται ως κριτήριο βοηθητικό της οριοθέτησης.

Παρότι δεν υπάρχει κάποια αναφορά στο άρθρο 6 της Σύμβασης της Γενεύης 1958 ως προς τα ανάλογα τμήματα της υφαλοκρηπίδας που πρέπει να διανεμηθούν αντίστοιχα στα γειτονικά κράτη, η ιδέα της αναλογικότητας είναι συμφυής με αυτή της δίκαιης οριοθέτησης. Αν τα δεδομένα της γεωγραφίας και της τοποθεσίας αποσκοπούσαν στην απόδοση σε κάποιο γειτονικό κράτος ενός τμήματος του βυθού που θα ήταν δυσανάλογο με την ακτή θα προέκυπτε μία αδικία που θα έπρεπε να διορθωθεί. Τέτοια θα ήταν η περίπτωση όταν, εξαιτίας του ασταθή άξονα της γραμμής βάσης σε ένα εδαφικό σύνορο, η γραμμή ίσης απόστασης μεταξύ παρακείμενων κρατών κείτονταν ως εφαπτομένη γραμμή έτσι ώστε να αποδίδει δυσανάλογες περιοχές.

Η απόφαση του Δικαστηρίου στην Υπόθεση της Υφαλοκρηπίδας της Βόρειας Θάλασσας (1969) επισήμανε ότι ένας από τους παράγοντες που πρέπει να ληφθούν υπόψη κατά την οριοθέτηση είναι: «ο βαθμός ενός ικανοποιητικού βαθμού αναλογικότητας, τον οποίο μία οριοθέτηση που διεξάγεται σε συμφωνία με τις αρχές επιείκειας οφείλει να φέρει εις πέρας μεταξύ της έκτασης των περιοχών υφαλοκρηπίδας που ανήκουν στο παράκτιο κράτος και του μήκους της ακτής που μετριέται από τη γενική κατεύθυνση της ακτογραμμής, υπολογισμός που μετριέται για αυτό το σκοπό από την επίδραση, πραγματική ή ενδεχόμενη, οποιωνδήποτε άλλων οριοθετήσεων υφαλοκρηπίδας μεταξύ παρακείμενων κρατών στην ίδια περιοχή».

Η αναλογικότητα δεν διαμορφώνει μία από τις αρχές και τους κανόνες δικαίου που εφαρμόζονται σε μία οριοθέτηση, αλλά είναι απλά ένας σχετικός παράγοντας που δύναται να συνυπολογισθεί κατά την οριοθέτηση, όπως τόνισε το Δικαστήριο στην Υπόθεση Λιβύης/Μάλτας (1985). Πρέπει ακόμη να επισημανθεί, ότι η αναλογικότητα δεν παράγει ευθυγράμμιση. Ασχολείται με συγκρίσεις του χώρου και όχι με την τοποθεσία. Στην Υπόθεση Λιβύης/Μάλτας (1985) ήταν ιδιαίτερα οξεία και βοηθητική η διερεύνηση του Δικαστηρίου ως προς τον ακριβή ρόλο της αναλογικότητας. Το κεντρικό χαρακτηριστικό αυτής της υπόθεσης ήταν ότι έχοντας αποδώσει έναν δεδομένο βάρος στην αναλογικότητα συνολικά το Δικαστήριο προχώρησε ενεργοποιώντας την ανομοιομορφία στο μήκος των ακτών ως σχετική περίπτωση και έτσι ουσιαστικά επανεισήγαγε πλαγίως την έννοια της αναλογικότητας. Σε πρώτο βαθμό η αναλογικότητα δεν είναι ανεξάρτητη από την οριοθέτηση συνεπώς δεν μπορεί να παράσχει μία ανεξάρτητη αρχή οριοθέτησης βασισμένη στην *ratio* του μήκους των ακτών αφού σε μια τέτοια περίπτωση δεν θα μπορούσαν να ληφθούν υπόψη άλλοι παράγοντες, αλλά συνιστά μόνο ένα τεστ επιείκειας ενός αποτελέσματος στο οποίο κανείς φθάνει με άλλα μέσα.

Στην νομολογία ο παράγοντας ή το κριτήριο της αναλογικότητας, που έχει εφαρμοστεί συνήθως ως μια διαδικασία επαλήθευσης *ex post facto* της δίκαιης φύσης μιας γραμμής οριοθέτησης, που έχει ήδη τεθεί υπό την βάση άλλων παραγόντων και αρχών προκειμένου να διορθωθεί οποιοδήποτε αποτέλεσμα δυσαναλογίας, δύναται να λάβει δύο μορφές. Κατ' εξαίρεση μπορεί να πάρει τη μορφή μιας *ratio* που βασίζεται στο μήκος των αντίστοιχων ακτογραμμών, ενώ γενικότερα παίρνει τη μορφή της οριοθέτησης που περνάει από έλεγχο για προφανή μη αναλογικότητα, που προκύπτει ως αποτέλεσμα συγκεκριμένων γεωγραφικών χαρακτηριστικών. Τόσο στην Υπόθεση Λιβύης/Μάλτας (1985) όσο και στην Υπόθεση του Jan Mayen (1993) τονίστηκε ότι λαμβάνοντας υπόψη την ανομοιομορφία του μήκους των ακτών δεν συνάγονταν μία άμεση μαθηματική σχέση μεταξύ της υφαλοκρηπίδας και του μήκους των σχετικών ακτών.

Αφότου η Υπόθεση της Υφαλοκρηπίδας της Βόρειας Θάλασσας (1969) είχε εισαγάγει την αναλογικότητα των ακτών ως παράγοντα καθορισμού αν μία προσωρινή γραμμή συνιστούσε μία δίκαιη λύση, οι συνήγοροι των διαδίκων στις μετέπειτα υποθέσεις φιλονικούσαν για το θέμα της αναλογικότητας παραβλέποντας συχνά ότι το Διεθνές Δικαστήριο δεν προέβλεπε αυστηρή αναλογικότητα, αλλά έναν λογικό βαθμό αναλογικότητας. Όπως τοποθετήθηκε το διαιτητικό όργανο στην Υπόθεση για την Οριοθέτηση της Υφαλοκρηπίδας μεταξύ Ηνωμένου Βασιλείου και Γαλλίας (1977) πρόκειται για την δυσαναλογία παρά για κάποια αρχή αναλογικότητας, που αποτελεί τον σχετικό παράγοντα. Επιπλέον, το δικαστήριο τόνισε ότι «η αναλογικότητα πρέπει να χρησιμοποιείται ως κριτήριο ή σχετικός παράγοντας προς εκτίμηση του δικαίου συγκεκριμένων γεωγραφικών καταστάσεων σε σχέση με το επιεικές ή όχι ορισμένης οριοθέτησης και όχι ως γενική αρχή που παρέχει μία αυτοτελή πηγή δικαιωμάτων σε περιοχές της υφαλοκρηπίδας». Η Γαλλία σημείωσε ότι τα νησιά της Μάγχης δεν είχαν δικαίωμα σε υφαλοκρηπίδα, επειδή κάτι τέτοιο θα απέδιδε στην Αγγλία μία δυσανάλογη περιοχή αξιολογώντας τις ανόμοιες ακτές της Αγγλίας και της Γαλλίας. Το διαιτητικό όργανο σημείωσε ότι το κριτήριο της αναλογικότητας δεν εφαρμόζεται σε όλες τις περιπτώσεις. Αν επρόκειτο να καθορισθούν περιοχές της υφαλοκρηπίδας σε αναλογία προς το μήκος των ακτών αυτό θα έφερνε ρήξη μεταξύ της διανομής και της οριοθέτησης εισάγοντας για την χάραξη ενός συνόρου μία επιμεριστική διανομή των μεριδίων, κατάσταση

διαφορετική από την θεραπεία των άδικων αποτελεσμάτων της δυσαναλογίας που δημιουργούνται από ζητήματα γεωγραφίας.

Η νομολογία στην περίπτωση της αναλογικότητας προτείνει ότι μόνο μία σημαντική δυσαναλογία ως προς το μέγεθος των ακτών θα επηρέαζε μία προσωρινή μέση γραμμή. Εκτός από την Υπόθεση του Κόλπου του Maine (1984), την Υπόθεση Λιβύης/Μάλτας (1985,) όπου οι σχετικές ακτές είχαν μήκος 192ν.μ. και 24ν.μ. αντίστοιχα, και την Υπόθεση του Jan Mayen (1993), όπου η ανομοιογένεια ήταν επίσης πολύ μεγάλη, τα διεθνή δικαστήρια δεν μετέβαλαν την προσωρινή μέση γραμμή για μικρότερες ανομοιογένειες.

Ο παράγοντας της αναλογικότητας χρησιμοποιήθηκε από το Δικαστήριο το 1982 στην Υπόθεση για την Οριοθέτηση της Υφαλοκρηπίδας Τυνησίας/Λιβύης για να επαληθεύσει τον δίκαιο χαρακτήρα της οριοθέτησης στα δύο τμήματα της προς οριοθέτηση περιοχής. Προκειμένου να υπολογιστεί η σχέση μεταξύ του μήκους των ακτών και των τμημάτων των ζωνών που κατανέμονται στα μέρη θα έπρεπε το Δικαστήριο είτε να ακολουθήσει το επιχείρημα της Λιβύης και να λάβει υπόψη του όλες τις περιοχές του βυθού που ανήκουν στο κάθε κράτος, είτε όπως προτάθηκε από την Τυνησία, να περιοριστεί στην υφαλοκρηπίδα υπό την νομική έννοια του όρου εξαιρώντας συνεπώς την αιγιαλίτιδα ζώνη και ακόμη περισσότερο τις περιοχές που σύμφωνα με την άποψη της Τυνησίας χαρακτηρίζονται ως ιστορικά εσωτερικά ύδατα. Το Δικαστήριο ασπάστηκε την πρώτη άποψη δίνοντας έμφαση στο γεγονός ότι η ερώτηση που του υποβλήθηκε δεν ήταν ζήτημα ερμηνείας της υφαλοκρηπίδας υπό νομική έννοια, αλλά ζήτημα αναλογικότητας ως έκφανση της επιείκειας και ότι το επίπεδο αναλογικότητας σχετίζονταν με τα μήκη των ακτών των αφορούντων κρατών και όχι με ευθείες γραμμές βάσης που σχεδιάζονταν γύρω από τις ακτές. Η αναλογικότητα θεωρήθηκε στοιχείο αναγκαίο για την διασφάλιση μιας δίκαιης οριοθέτησης μεταξύ των αντιπαλόμενων κρατών. Για τον λόγο αυτό το Δικαστήριο έλαβε υπόψη όλες τις περιοχές του βυθού στην περιοχή υπό αμφισβήτηση και όχι μόνο τις περιοχές που υπό αυστηρή νομική έννοια θεωρούνταν υφαλοκρηπίδα. Στην υπόθεση αυτή ένας μαθηματικός υπολογισμός αναλογικότητας χρησιμοποιήθηκε για να αξιολογήσει το δίκαιο μιας προσωρινής γραμμής *ex post facto*.

Στην Υπόθεση του Κόλπου του Maine (1984) η μαθηματική *ratio* για το μήκος των σχετικών ακτών διαμόρφωσε το εσωτερικό τμήμα της μεθόδου που χρησιμοποιήθηκε για να προσδιορίσει την πορεία της γραμμής στο αποφασιστικό μεσαίο τμήμα και τα εξωτερικά τμήματα του ορίου. Η ευρεία συγκρισιμότητα των ακτών θεωρήθηκε ως ένας σχετικός παράγοντας και στην Υπόθεση για την Οριοθέτηση του Θαλάσσιου Συνόρου Γουινέας/Γουινέας- Μπισσάου (1985).

Στην Υπόθεση Υφαλοκρηπίδας Λιβύης/Μάλτας (1985) το Διεθνές Δικαστήριο δεν δέχθηκε την αυτόματη μαθηματική λειτουργία της αναλογικότητας. Ωστόσο διαπίστωσε ότι δεν υπήρχε προφανής δυσαναλογία μεταξύ των ακτών και των περιοχών της υφαλοκρηπίδας. Το ίδιο έπραξε και στην Υπόθεση Οριοθέτησης της Υφαλοκρηπίδας Γροιλανδίας/Jan Mayen (1993), στην οποία το Δικαστήριο υποβάθμισε την σημασία της αναλογικότητας, αφού υιοθέτησε μία λύση σύμφωνα με την οποία ο καταμερισμός της θαλάσσιας περιοχής μεταξύ των αντιδίκων κρατών απείχε πολύ από την αναλογία των αντίστοιχων ακτογραμμών. Στην Διαφορά μεταξύ Υεμένης/Ερυθραίας (1999) οι διάδικοι διαφωνούσαν ως προς την αναλογικότητα σχετικά με τον τρόπο μετρήσεως των επιφανειών των ακτών. Το διαιτητικό όργανο επέθεσε ότι το τεστ της αναλογικότητας των ακτών ήταν αρμόζον σε οριοθετήσεις

μεταξύ ακτών που βρίσκονται η μία απέναντι από την άλλη καθώς και σε οριοθετήσεις της αιγιαλίτιδας ζώνης, αφού η επιδίκαση δεν υποδηλώνει, εάν το κριτήριο της αναλογικότητας εξαιρούσε τα τμήματα της οριοθέτησης της αιγιαλίτιδας ζώνης.

Η αναλογικότητα είναι γενικότερα μία αρχή περιορισμένης αξιοπιστίας, διότι θεωρείται εξαιρετικά άστατη και ασαφής ως προς την παραγωγή σαφών αποτελεσμάτων. Εάν το ζήτημα είναι η εξισορρόπηση των πρωταγωνιστικών παράκτιων ακτών, η ασάφεια δύναται να έγκειται στην αγνόηση των κοιλοτήτων ή στην παρουσία των νησιών ή στην απόδοση μεγαλύτερων περιοχών εξαιτίας της κυρτότητας των ακτών, που διαφορετικά δε θα ήταν αποδοτέα. Αν επρόκειτο να μετρηθεί κάθε τμήμα της ακτής καθώς και αν η περιφέρεια των νησιών προστίθετο στα μήκη της βασικής ακτογραμμής, η ασάφεια θα εντοπιζόνταν στον υπέρμετρο πολλαπλασιασμό των τίτλων. Παρότι εντός του ορίου των 200ν.μ. η θεώρηση της αναλογικότητας είναι ιδιαίτερα χρήσιμη, είναι γενικά παραδεκτό ότι ο παράγοντας της αναλογικότητας μπορεί να έχει επίρεια μόνο σε περιπτώσεις φανεράς δυσαναλογίας μεταξύ του μήκους των ακτών και των περιοχών της υφαλοκρηπίδας.

ζ) ΕΓΓΥΤΗΤΑ

Στην Υπόθεση της Υφαλοκρηπίδας της Βόρειας Θάλασσας (1969) το Διεθνές Δικαστήριο τόνισε ότι η έκφραση «παρακείμενος σε» του άρθρου 1 σχετικά με τον ορισμό της υφαλοκρηπίδας της Σύμβασης της Γενεύης 1958 δεν είχε το νόημα «κοντά σε» και συνεπώς κατά την ερμηνεία του άρθρου 6 η εγγύτητα δεν σχετιζόνταν σε μεγάλο βαθμό με τον καθορισμό της περιοχής του εδάφους στην οποία η υφαλοκρηπίδα παράκειται για τον σκοπό της οριοθέτησης. Το ζήτημα τμήμα του εδάφους να βρίσκεται στην λάθος πλευρά της ενδεχόμενης μέσης γραμμής δεν σημαίνει ότι δεν έχει δικαιώματα σε υφαλοκρηπίδα.

Αναφερόμενο στην Υπόθεση της Οριοθέτησης της Υφαλοκρηπίδας της Μάγχης (1977) στο σχόλιο του Διεθνούς Δικαστηρίου για το παρακείμενο που δεν καθορίζεται αποκλειστικά με βάση την εγγύτητα, η Γαλλία αντέτεινε ότι η εγγύτητα δεν απονέμει κάποιον τίτλο για τα δικαιώματα επί της υφαλοκρηπίδας. Το ζήτημα της συνέχειας της περιοχής του παράκτιου κράτους και όχι της εγγύτητας θεωρήθηκε αποφασιστικό για τον προσδιορισμό του τίτλου στην υφαλοκρηπίδα. Το διαιτητικό όργανο σημείωσε ότι το Διεθνές Δικαστήριο αρνήθηκε να θεωρήσει την εγγύτητα ως επαρκές έρεισμα για την απόδοση του τίτλου. Στην Υπόθεση για την Οριοθέτηση Θαλάσσιων Ζωνών και Εδαφικών Ζητημάτων Κατάρ/Μπαχρέιν (2001) κατά την διαμάχη μεταξύ των εμπλεκόμενων κρατών σχετικά με τα νησιά Hawar, τα οποία αποτέλεσαν αντικείμενο οξείας πολιτικής διαμάχης λόγω της οικονομικής σημασίας τους και της διακινήσεως πολιτών των δύο κρατών, το Κατάρ επικαλέσθηκε, εκτός των άλλων, λόγους γεινιάσεως με τις ακτές του. Ωστόσο ήδη στην Υπόθεση του νησιού Palmas ο διαιτητής Max Huber είχε σημειώσει ότι η γεινιάση δεν αποτελεί τίτλο και δεν έχει καμία βάση στο διεθνές δίκαιο.

η) ΓΕΩΜΟΡΦΟΛΟΓΙΚΕΣ ΑΣΥΝΕΧΕΙΕΣ/ΔΙΑΚΟΠΕΣ

Ο ορισμός της υφαλοκρηπίδας περικλείει την ιδέα της φυσικής προέκτασης και αυτό σημαίνει ότι η υφαλοκρηπίδα είναι υπό νομική έννοια συνεχής τόσο όσο το πλαίσιο της υφαλοκρηπίδας υπό γεωφυσική έννοια δεν διακόπτεται. Αν η βαθυμετρία θεωρείται ότι δεν σχετίζεται με το ζήτημα της έκτασης της υφαλοκρηπίδας, τότε οι

ασυνέχειες υπό μία γεωμορφολογική όσο και υπό μία γεωφυσική έννοια είναι άσχετες με τον προσδιορισμό των ορίων της φυσικής προέκτασης. Είναι λογικό να υποτεθεί ότι με την προϋπόθεση ότι υφίσταται υφαλοκρηπίδα υπό αυτή την έννοια όταν τίθεται ζήτημα διανομής της περιοχής μεταξύ γειτονικών κρατών οι ασυνέχειες δεν θεωρούνται σχετικές.

Ωστόσο, ορισμένες φορές τα κράτη προσπαθούν να εξαρτήσουν το ζήτημα της οριοθέτησης από την ύπαρξη ασυνεχειών. Μέχρι τώρα καμία συναφής υπόθεση δεν έχει αναφερθεί σε κάτι τέτοιο, όταν οι ασυνέχειες δεν επηρεάζουν την ομοιότητα του υπόγειου τμήματος του εδάφους, και το ζήτημα φαίνεται να έχει τεθεί περισσότερο για να προκαλέσει σύγχυση παρά για να παράσχει ένα σαφές κριτήριο οριοθέτησης.

Στην Υπόθεση της Υφαλοκρηπίδας Τυνησίας/Λιβύης (1982) η Τυνησία τόνισε ότι συγκεκριμένες διακοπές επισήμαιναν το τέλος της φυσικής προέκτασης της Λιβύης. Το Δικαστήριο θεώρησε το Tripolitanian φρέαρ ως το μόνο στοιχείο άξιο παρατήρησης, αλλά αυτό απορρίφθηκε ως μη έχον κάποια σχέση με το ζήτημα της επέκτασης, από τη στιγμή που δεν συνεισέφερε κάτι έως το ανατολικό τμήμα της περιοχής που σχετίζονταν με την οριοθέτηση. Το Δικαστήριο αναγνώρισε κατά βάση ότι τέτοια χαρακτηριστικά μπορούσαν να σχετίζονται με την εφαρμογή της επιείκειας, αλλά στις περιστάσεις αυτής της υπόθεσης όπου το φρέαρ βρίσκονταν σχετικά κοντά και παράλληλα με την ακτή της Λιβύης θα ήταν ένα στοιχείο ακατάλληλο να συμπεριληφθεί στους παράγοντες που έπρεπε να εξισορορηθούν υπό το πρίσμα της δίκαιης οριοθέτησης.

Ο ρόλος των γεωφυσικών παραγόντων έφτασε στο απόγειό του στα χρόνια κατόπιν της Υπόθεσης της Υφαλοκρηπίδας της Βόρειας Θάλασσας (1969). Στην περίοδο κατόπιν της Τρίτης Συνδιάσκεψης για το Δίκαιο της Θάλασσας και της Υπόθεσης Οριοθέτησης της Υφαλοκρηπίδας Λιβύης/Μάλτας (1985) η προσοχή στους γεωφυσικούς παράγοντες άρχισε να μειώνεται, ενώ έμφαση εξακολούθησε να δίνεται στην γεωγραφία.

Πιο συγκεκριμένα το Δικαστήριο τόνισε στην Υπόθεση Οριοθέτησης της Υφαλοκρηπίδας Λιβύης/Μάλτας (1985) ότι από τη στιγμή που η ανάπτυξη του δικαίου επιτρέπει σε ένα κράτος να υποστηρίξει, ότι η υφαλοκρηπίδα που του αντιστοιχεί εκτείνεται σε έκταση πέραν των 200ν.μ. από την ακτή του άσχετα με τα γεωλογικά χαρακτηριστικά του αντίστοιχου βυθού και υπεδάφους, δεν υπάρχει λόγος να αποδοθεί κάποια σημασία στους γεωλογικούς ή γεωφυσικούς παράγοντες εντός αυτής της απόστασης είτε επαληθεύοντας τον νομικό τίτλο των αφορούντων κρατών είτε προχωρώντας σε μία οριοθέτηση βάσει των ισχυρισμών τους. Συνεπώς τα γεωλογικά και γεωμορφολογικά χαρακτηριστικά αυτής της περιοχής (εντός των 200 μιλίων της αμφισβητούμενης περιοχής) καθίστανται άνευ σημασίας.

Θ) Η ΙΔΕΑ ΤΗΣ ΦΥΣΙΚΗΣ ΠΡΟΕΚΤΑΣΗΣ

Η ακριβής συνάφεια αυτής της ιδέας θεωρείται προβληματική. Η αρχική της σημασία, που αντικατοπτρίστηκε στην Απόφαση για την Υπόθεση της Υφαλοκρηπίδας της Βόρειας Θάλασσας (1969), ήταν η έμφαση στην γεωλογική διάρθρωση της υφαλοκρηπίδας ως τμήμα της εδαφικής περιοχής και ως φυσικής προέκτασης του εδάφους προς και κάτω από τη θάλασσα. Αυτό ενίσχυε την άποψη ότι οι γεωλογικοί παράγοντες θα έπρεπε να λάβουν μια συγκεκριμένη υπεροχή στη διαδικασία της οριοθέτησης. Στην πράξη αυτές οι απόψεις δεν στοιχειοθετούσαν παρά μία απλή μικρογραφία της ιδέας της υφαλοκρηπίδας και την καταγωγή του

τίτλου των παράκτιων κρατών. Το Διεθνές Δικαστήριο υπέδειξε την αρχή της απόστασης ως τη βάση για την τιτλοφορία και συνήγαγε ότι εντός των περιοχών σε μία απόσταση μικρότερη των 200 μιλίων από καθεμιά από τις αμφισβητούμενες ακτές δεν παίζουν κανένα ρόλο οι γεωλογικοί ή γεωφυσικοί παράγοντες είτε προς τον σκοπό της επιβεβαίωσης του τίτλου είτε ως παράγοντες οριοθέτησης.

Το Δικαστήριο επισημαίνοντας ότι η αρχή της ίσης απόστασης δεν καλύπτονταν από το εθιμικό δίκαιο και ότι δεν υπήρχε κάποια ξεχωριστή μέθοδος οριοθέτησης εφαρμοστέα σε όλες τις περιπτώσεις σημείωσε ότι « η οριοθέτηση πρέπει να λαμβάνει χώρα με συμφωνία σε συνάφεια με τις αρχές της επιείκειας και λαμβανόντων υπόψη όλων των σχετικών περιστάσεων με τέτοιο τρόπο ώστε να αφήνει όσο το δυνατό περισσότερο σε κάθε μέρος τμήμα από τις περιοχές της υφαλοκρηπίδας που συνιστούν την φυσική προέκταση της ξηράς κάτω από τη θάλασσα χωρίς ωστόσο να γίνεται καταπάτηση της φυσικής προέκτασης του εδάφους άλλου κράτους.» Εάν η εφαρμογή αυτών των κανόνων οδηγούσε στην αλληλοεπικάλυψη περιοχών υφαλοκρηπίδας των μερών το Δικαστήριο τόνισε ότι «αυτές οι περιοχές θα έπρεπε να διαχωριστούν σε μερίδια κατόπιν συμφωνίας, ή σε περίπτωση μη επίτευξης συμφωνίας κατά ίσα μέρη εκτός και αν έχει ληφθεί απόφαση για συνδυασμένη δικαιοδοσία χρήσης και εκμετάλλευσης των αλληλεπικαλυπτόμενων ζωνών των μερών. Η οριοθέτηση, πρόσθεσε το Δικαστήριο, δεν είναι μία διαδικασία επιμερισμού de novo μιας υποθαλάσσιας περιοχής στοχεύει απλώς στην απόδοση στο κάθε παράκτιο κράτος των περιοχών που αποτελούν φυσική προέκταση του εδάφους του κάτω από τη θάλασσα και οι οποίες του ανήκουν εκ του γεγονότος και μόνο ότι ασκεί κυριαρχία στο έδαφός του. Η υφαλοκρηπίδα είναι παρακολούθημα του κυρίου πράγματος -του εδάφους- και η οριοθέτησή της έχει απλώς δηλωτικό χαρακτήρα ως προς τα όρια του παρακολουθήματος χωρίς να το διαιρεί εξ αρχής.

Εάν ένα παράκτιο κράτος επιλέγει να μην εξερευνήσει ή να μην εκμεταλλευθεί τις ζώνες της υφαλοκρηπίδας που του ανήκουν κανείς δεν μπορεί να προβεί στις ενέργειες αυτές χωρίς τη ρητή συγκατάθεσή του. Έκρινε συνεπώς ότι «η οριοθέτηση πρέπει να γίνει με βάση συμφωνία στη βάση των επιεικών αρχών λαμβανομένων υπόψη όλων των σχετικών περιστάσεων». Αναζητώντας ομοιόμορφη και γενική κρατική πρακτική ως απόδειξη ύπαρξης εθιμικών κανόνων το Δικαστήριο τάχθηκε κατά της πρόσδωσης στο άρθρο 6 εθιμικού χαρακτήρα. Το Δικαστήριο ωθούμενο στην αναζήτηση εθιμικών αρχών και κανόνων τους οποίους θα τοποθετήσει εκτός συμβατικού δικαίου, εισήγαγε στο κανονιστικό στερέωμα του δικαίου της υφαλοκρηπίδας την έννοια των αρχών της επιείκειας κατά την οριοθέτηση της ζώνης της υφαλοκρηπίδας μεταξύ των κρατών. Από την άρρηκτη σχέση μεταξύ τίτλου-φυσικής προέκτασης του εδάφους- και γεωλογικών και γεωμορφολογικών παραμέτρων συνάγεται ότι αυτές καθίστανται καθοριστικές για την οριοθέτηση.

Προκρίθηκε επίσης ότι η φυσική προέκταση δεν συνιστά ένα τεστ σχετικά με το τι θεωρείται επιεικές. Ακόμη και όταν ο βυθός περιέχει συγκεκριμένες αποκρημνίσεις αυτό δεν έχει κάποιον ή κάποιον σημαντικό ρόλο ως κριτήριο της επιείκειας εκτός και αν αυτές οι αποκρημνίσεις διασπούν την αναγκαία ενότητα της υφαλοκρηπίδας (στην πράξη κάτι τέτοιο συμβαίνει σπάνια) καθώς και εκτός και αν βρίσκονται στις εξωτερικές περιοχές εντός των 200 μιλίων ή λιγότερο από τις αμφισβητούμενες ακτές. Προκειμένου να αντιμετωπίσει την έννοια της φυσικής προέκτασης μετονόμασε αυθαίρετα τις διάφορες παραμέτρους και στοιχεία της υπόθεσης σε σχετικές περιστάσεις και έκρινε ως απαραίτητη τη συνεκτίμησή τους σε κάθε μέθοδο

οριοθέτησης. Στην παράγραφο 31 σημειώνεται ότι: «περισσότερο θεμελιακή από την έννοια της εγγύτητας φαίνεται να είναι η αρχή της φυσικής προεκτάσεως ή επεκτάσεως του εδάφους ή της εδαφικής κυριαρχίας του παράκτιου κράτους κάτω από την ανοικτή θάλασσα πέρα από και δια του εδάφους της αιγιαλίτιδας ζώνης που υπάγεται στην πλήρη κυριαρχία του κράτους αυτού μπορεί να λεχθεί ότι οι σχετικές υποθαλάσσιες ζώνες ως καλυμμένες από θάλασσα αποτελούν μια προέκταση, μια συνέχεια, μια επέκταση του εδάφους αυτού κάτω από τη θάλασσα». Κατά το Δικαστήριο οι λύσεις που δίνονται κατ' επιείκεια πρέπει να παραμένουν μέσα στα όρια των ισχυόντων κανόνων του Διεθνούς Δικαίου και να αποβλέπουν σε δίκαιη λύση μέσα από αυτούς, περίπτωση διαφορετική από τη δυνατότητα που έχει το Διεθνές Δικαστήριο, όταν του ζητηθεί ρητά από τους διαδίκους να κρίνει *ex aequo et bono*, οπότε μπορεί να βαδίσει πέρα από τους ισχύοντες κανόνες.

Η αρχή της φυσικής προέκτασης που τονίστηκε στην ανωτέρω υπόθεση άρχισε να χάνει την ισχύ της στην απόφαση του Ιουνίου 1977 στην Γαλλοβρετανική Διαφορά σχετικά με την Οριοθέτηση της Υφαλοκρηπίδας καθώς και με την αναφορά της Επιτροπής Διαβούλευσης σχετικά με την Υφαλοκρηπίδα του νησιού Jan Mayen.

Αυτή η εξασθένιση της αρχής εξακολούθησε στην Υπόθεση της Οριοθέτησης της Υφαλοκρηπίδας Τυνησίας/Λιβύης (1982) όπου το Δικαστήριο ανέπτυξε, ερμήνευσε και συμπλήρωσε τα ανωτέρω συμπεράσματα αναφορικά με την οριοθέτηση της υφαλοκρηπίδας, λαμβάνοντας συνάμα υπόψη τις νέες παραδεκτές τάσεις της Τρίτης Συνδιάσκεψης των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της Θάλασσας. Έμφαση δόθηκε στον όρο τάσεις δηλαδή σε ένα προχωρημένο στάδιο επεξεργασίας της Σύμβασης ΔΘ 1982. Στην υπόθεση αυτή η Λιβύη υποστήριξε ότι οποιαδήποτε οριοθέτηση βασισμένη στην αρχή της φυσικής προέκτασης ήταν *eo ipso* δίκαιη. Η Τυνησία από την άλλη υποστήριξε ότι μόνο οι περιοχές που πρόσκεινται σε ένα κράτος ως αποτέλεσμα μιας δίκαιης οριοθέτησης μπορεί να θεωρηθεί ότι συνιστούν τμήμα της φυσικής προέκτασης του εδάφους του. Για την Τυνησία η φυσική προέκταση κατευθυνόταν ανατολικά της Τυνησίας, ενώ για τη Λιβύη εκτεινόταν βόρεια της Λιβύης. Τα δύο μέρη θεμελίωσαν τους ισχυρισμούς τους στην ιδέα ότι η οριοθέτηση θα έπρεπε σε συμφωνία με την απόφαση του 1969 να απονεμίσει σε κάθε μέρος όλα εκείνα τα τμήματα της υφαλοκρηπίδας που συνιστούσαν μια φυσική προέκταση του εδάφους μέσα και κάτω από τη θάλασσα.

Η απόφαση επικεντρώθηκε στο γεγονός ότι η ιδέα της φυσικής προέκτασης θα έπρεπε να εξεταστεί στο πλαίσιο του εθιμικού δικαίου και της πρακτικής των κρατών. Ενώ η ιδέα αυτή φαινόταν να είναι καινοτόμα στην απόφαση του 1969 αποτελούσε ήδη μέρος του υπάρχοντος εθιμικού διεθνούς δικαίου ως βάση του τίτλου του παράκτιου κράτους. Το Δικαστήριο απέδωσε στην ιδέα αυτή έναν συγκεκριμένο ρόλο στην οριοθέτηση περιοχών της υφαλοκρηπίδας σε περιπτώσεις όπου η γεωγραφική κατάσταση το απαιτούσε. Αλλά ενώ η φυσική προέκταση της ξηράς προσδιόριζε σε γενικές γραμμές το φυσικό αντικείμενο ή την θέση των δικαιωμάτων των παράκτιων κρατών, δεν ήταν επαρκής ή κατάλληλη από μόνη της να προσδιορίσει την ακριβή έκταση των δικαιωμάτων ενός κράτους σε σχέση με εκείνα ενός γειτονικού κράτους. Το Δικαστήριο απορρίπτοντας και τα δύο επιχειρήματα αρνήθηκε να θεμελιώσει τους ισχυρισμούς του στην ιδέα της φυσικής προέκτασης ιδιαίτερα εξαιτίας κυρίως της απουσίας οποιουδήποτε στοιχείου, το οποίο θα μπορούσε να διακόψει την συνέχεια της υφαλοκρηπίδας. Εξετάζοντας τη γεωμορφολογία του πελαγικού μπλοκ το οποίο είναι μεν ευρύτερο από το τμήμα που οριοθετείται αλλά παρουσιάζεται συμπαγές και συνεχόμενο το Δικαστήριο απέρριψε το κριτήριο της φυσικής προέκτασης ως

καθοριστικό στοιχείο για την οριοθέτηση. Συνάμα τόνισε ότι σημασία για την εφαρμογή των αρχών επιείκειας έχει η κατάληξη σε αποτέλεσμα επιείκειας. Συνεπώς πρέπει να εφαρμοστούν οι αρχές της επιείκειας όχι ως διορθωτικές αρχές του διεθνούς δικαίου, αλλά ως αρχές που αποτελούν αναπόσπαστο τμήμα του για να καταλήξει το Δικαστήριο σε δίκαιο αποτέλεσμα.

Η Τριμελής Επιτροπή Συνδιαλλαγής στην οποία παραπέμφθηκε το ζήτημα οριοθέτησης της υφαλοκρηπίδας μεταξύ της Ισλανδίας και του νορβηγικού νησιού Jan Mayen (1981) στην έκθεσή της τον Μάιο 1981 ακολούθησε κατά βάση τις αρχές επιείκειας έχοντας εγκαταλείψει την έννοια της φυσικής προέκτασης και αναζητώντας την επιεική λύση στα συγκεκριμένα δεδομένα και στα ειδικά χαρακτηριστικά της υπό οριοθέτηση περιοχής. Έχοντας ιδρύσει, όμως, η Ισλανδία ΑΟΖ 200 μιλίων είχε ήδη προχωρήσει στην εκμετάλλευση πέρα από τη μέση γραμμή της αιγιαλίτιδας ζώνης γι' αυτό το λόγο η Επιτροπή Συνδιαλλαγής πρότεινε μία ιδιόμορφη συνεκμετάλλευση των φυσικών πόρων της υφαλοκρηπίδας επειδή η ζώνη συνεκμετάλλευσης Ισλανδίας-Νορβηγίας είναι επάλληλη σε μέρος της ΑΟΖ της Ισλανδίας.

Το Διεθνές Δικαστήριο άρχισε να υποχωρεί ως προς την ιδέα της φυσικής προέκτασης στην Υπόθεση Οριοθέτησης της Υφαλοκρηπίδας Τυνησίας/Λιβύης (1982) και ιδιαίτερα στην Υπόθεση Υφαλοκρηπίδας Λιβύης/Μάλτας (1985). Η προσωρινή συμφωνία για την υφαλοκρηπίδα μεταξύ Αυστραλίας και Ινδονησίας που ίδρυε μια ζώνη συνεργασίας στο Timor Gap καθώς και η προσωρινή διευθέτηση ως προς την επιτήρηση και την εφαρμογή αλιείας αποκαλύπτουν μια ουσιώδη υποχώρηση από την επίδραση της γεωμορφολογίας στην προηγούμενη συμφωνία για την υφαλοκρηπίδα.

Η ίδια προσέγγιση υιοθετήθηκε από το Δικαστήριο στην Υπόθεση του Κόλπου του Maine (1984). Στην υπόθεση αυτή το Τμήμα απομακρύνθηκε ακόμη περισσότερο από την έννοια της φυσικής προέκτασης αφού βρέθηκε αντιμέτωπο με το αίτημα των δύο κρατών να οριστεί ένα κοινό όριο τόσο για την υφαλοκρηπίδα όσο και για τη ζώνη αλιείας. Κατά το Τμήμα του Δικαστηρίου τα δικαιώματα του παράκτιου κράτους στην ζώνη αλιείας είναι τελείως ανεξάρτητα από την φυσική προέκταση του εδάφους κάτω από τη θάλασσα, αλλά ορίζονται σε σχέση με μια γεωγραφική πραγματικότητα την ιδιότητα ενός κράτους ως παράκτιου και οριοθετούνται προς τα έξω με βάση το κριτήριο της απόστασης (200ν.μ.). Στην Υπόθεση για την Οριοθέτηση της Υφαλοκρηπίδας στη Γαλλοβρετανική διαφορά (1977) το διαιτητικό δικαστήριο έφτασε στο ίδιο συμπέρασμα παρά την παρουσία κάποιας ασυνέχειας των περιοχών της υφαλοκρηπίδας. Στις παραγράφους 116-117 η διαιτητική επιτροπή αναφερόμενη στην Οριοθέτηση του Θαλάσσιου Συνόρου Γουινέας/Γουινέας Μπισσάου (1985) εντάσσει την ιδέα της φυσικής προέκτασης στις περιστάσεις που δύνανται να σχετίζονται χωρίς να απονέμει σε αυτή μια ιδιαίτερη θέση.

Η φυσική προέκταση μια ιδέα που χρησιμοποιήθηκε παλιότερα από τα κράτη σαν ιδεολογική βάση για την θεμελίωση των ισχυρισμών σχετικά με τα δικαιώματα πάνω στον πυθμένα που πρόσκειται στις ακτές τους, στην οποία δόθηκε ιδιαίτερη έμφαση στην απόφαση του 1969 προκειμένου να αποδειχθεί ο εθιμικός χαρακτήρας των κανόνων της Σύμβασης του 1958 σχετικά με τη φύση, τη νομική υπόσταση και το εξωτερικό όριο της υφαλοκρηπίδας και η οποία εξακολουθεί να παίζει κάποιον ρόλο για τον καθορισμό του τελευταίου είναι μικρής σημασίας στην διαλεύκανση ζητημάτων οριοθέτησης. Η ιδέα της φυσικής προέκτασης αποτέλεσε πηγή σύγχυσης

και η επίδρασή της στην πρακτική είναι πλέον περιορισμένη. Θεωρείται ότι μία επιεικής οριοθέτηση δεν είναι συνώνυμη με τον καθορισμό των ορίων της φυσικής προέκτασης. Επιπλέον όταν οι σχετικές ακτές απέχουν λιγότερο από 400 ν.μ. τα γεωλογικά χαρακτηριστικά δεν σχετίζονται. Σε πολλές διαφορές όπως στην Υπόθεση της Οριοθέτησης της Υφαλοκρηπίδας της Βόρειας Θάλασσας (1969) η δομή του βυθού είναι κατά βάση συνεχής. Σε μία τέτοια κατάσταση σχετικά με τα όρια της υφαλοκρηπίδας η ιδέα της φυσικής προέκτασης καθίσταται πλεονάζουσα. Από τα ανωτέρω συνάγεται ότι όπου οι ακτές των μερών απέχουν περισσότερο από 400ν.μ. μια σημαντικής έκτασης γεωλογική ασυνέχεια δύναται να έχει επίδραση. Ως προς τις περιπτώσεις ξεκάθαρης αναγνώρισης της φυσικής προέκτασης οι αποφάσεις των δικαστηρίων εμφανίζονται συγκεχυμένες.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο: ΠΡΟΟΔΕΥΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ ΤΗΣ ΘΑΛΑΣΣΙΑΣ ΟΡΙΟΘΕΤΗΣΗΣ ΜΕΣΑ ΑΠΟ ΤΗ ΝΟΜΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΤΗΝ ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΤΩΝ ΚΡΑΤΩΝ - ΕΘΙΜΙΚΕΣ ΠΡΟΕΚΤΑΣΕΙΣ ΣΤΟ ΔΙΚΑΙΟ ΤΗΣ ΘΑΛΑΣΣΙΑΣ ΟΡΙΟΘΕΤΗΣΗΣ

Είναι εξαιρετικά δυσχερές αναφορικά με ζητήματα δικαίου της θαλάσσιας οριοθέτησης να διαχωριστούν ερωτήματα σχετικά με την κωδικοποίηση της προοδευτικής ανάπτυξης του δικαίου της οριοθέτησης και την αναζήτηση εθιμικών προεκτάσεων σε αυτό. Οι συμφωνίες οριοθέτησης μεταξύ των κρατών, οι Τρεις Διεθνείς Συνδιασκέψεις, οι περίπου 20 αποφάσεις διεθνών δικαστηρίων και διαιτητικών οργάνων και οι διάφορες αναλύσεις νομομαθών υπερβαίνουν την αναγκαία ποσότητα αποδεικτικών στοιχείων για την δημιουργία κανόνων εθιμικού διεθνούς δικαίου.

Οι συμφωνίες θαλάσσιας οριοθέτησης συνιστούν εκδήλωση της πρακτικής των κρατών σχετικά με την οριοθέτηση συνόρων μεταξύ αντικείμενων και παρακείμενων κρατών. Συστηματική πρακτική των κρατών σχετικά με την οριοθέτηση των θαλάσσιων συνόρων παρατηρήθηκε στην περίοδο μετά το 1940, όπου τα κράτη προέβαιναν σε εκτεταμένες διακηρύξεις υφαλοκρηπίδας και ζωνών αποκλειστικής αλιείας. Καταλυτική στροφή στο θέμα δόθηκε με τη διακήρυξη Truman το 1945. Η πρώτη συμφωνία θαλάσσιας οριοθέτησης, η συμφωνία του 1942 μεταξύ Trinidad και Tobago/Βενεζουέλας στον Κόλπο της Παρία (No 2- 13(1)), χαρακτηρίστηκε από το ενδιαφέρον αξιοποίησης των πόρων της περιοχής. Στην συμφωνία αυτή το σύνορο προσαρμόστηκε σε σχέση με μία γραμμή ίσης απόστασης. Από το 1940 τα παράκτια κράτη επιχείρησαν την οριοθέτηση περισσότερων από 130 συνόρων κάποια , ωστόσο, παραμένουν ακόμη ανεπίλυτα. Υπάρχουν συνεπώς πάνω από 130 τέτοιες συμφωνίες και συνεχίζουν να συνάπτονται νέες. Επιπλέον ένας αριθμός διαφορών υποβλήθηκε προς επίλυση σε διεθνή δικαστήρια, διαιτησίες και επιτροπές, τα οποία δεν έδωσαν ιδιαίτερο βάρος στην πρακτική των κρατών, παρότι οι διάδικοι υπέβαλαν στις προσφυγές τους στο Διεθνές Δικαστήριο αποσπάσματα από τα υπομνήματά τους, που περιείχαν το κείμενο πολλών συμφωνιών και αντιπροσωπευτικών χαρτών.

Στην περίπτωση της κρατικής πρακτικής κατά τη διερεύνηση της διαδικασίας οριοθέτησης και της σύναψης συμφωνίας μεταξύ των κρατών πρέπει προηγουμένως να διερευνηθούν εφόσον συντρέχουν: πολιτικές, στρατηγικές και ιστορικές θεωρήσεις (κατά πόσο πολιτικοί παράγοντες, θέματα ασφαλείας, στρατιωτικές ή

γεωπολιτικές δυνάμεις, σχέσεις μεταξύ των μερών, ενδιαφέροντα υπερπτήσεως και ναυσιπλοΐας, δραστηριότητες εξόρυξης πόρων επηρεάζουν την διαπραγμάτευση ή τον προσδιορισμό ενός συνόρου), θεωρήσεις τοπικών καθεστώτων, κατά πόσο η κίνηση από την υφαλοκρηπίδα στην ΑΟΖ ή σε μια ζώνη αλιείας επηρεάζουν το θαλάσσιο σύνορο, οικονομικές και περιβαλλοντικές θεωρήσεις (βιολογικά, οικολογικά και επιστημονικά στοιχεία, ενότητα των φυσικών πόρων, ζώνες συνεκμετάλλευσης), γεωγραφικές θεωρήσεις (γενική κατεύθυνση των ακτών, ιδιομορφίες της ακτής), νησιά, βράχοι και νησίδες και χρήση αυτών ως σημείων βάσης για την οριοθέτηση, γεωλογικές και γεωμορφολογικές θεωρήσεις, στις οποίες περιλαμβάνεται η ιδέα της φυσικής προέκτασης, οι χρησιμοποιούμενες μέθοδοι για την οριοθέτηση και κατά πόσο αυτές επηρεάζονταν από το παρακείμενο ή αντικείμενο των ακτών και την αναλογικότητα, τεχνικές θεωρήσεις (θέματα σχετικά με τον σχεδιασμό των χαρτών, απλοποιήσεις, μετρήσεις περιοχών).

Λόγοι ασφάλειας, συχνά συνδεδεμένοι με την εγγύτητα, τη ναυσιπλοΐα και την υπέρπτηση δύνανται να οδηγήσουν τα κράτη στην υιοθέτηση γραμμής ίσης απόστασης, ενώ ζητήματα ναυσιπλοΐας δύνανται να εφαρμοστούν άμεσα ως σχετικές περιστάσεις στην γραμμή οριοθέτησης σε ορισμένες συμφωνίες οριοθέτησης. Σχετικά με τις συμφωνίες οριοθέτησης στην Βαλτική Θάλασσα σημειώνεται ότι μόνο τα ενδιαφέροντα ναυτιλίας ήταν αρκετά ισχυρά ώστε να κυριαρχήσουν στην χρήση της ίσης απόστασης στην περιοχή εκείνη. Στην οριοθέτηση Αργεντινής-Χιλής (1984, Νο. 3-1) η ίση απόσταση προσαρμόστηκε τμηματικά για λόγους καλύτερης ναυσιπλοΐας μεταξύ των μερών, ενώ το σύνορο Αργεντινής-Ουρουγουάης (1973, Νο. 3-2) εμφανίστηκε να ακολουθεί ένα κανάλι ναυσιπλοΐας.

Τα διεθνή δικαστήρια και επιτροπές έχουν διυλίσει την ιδέα της επιείκειας στην εφαρμογή της στην θαλάσσια οριοθέτηση απορρίπτοντας τις οικονομικές περιστάσεις εκτός από τις περιπτώσεις όπου τέτοια απόρριψη μπορούσε να συνεπάγεται καταστροφικές συνέπειες για την επιβίωση και οικονομική ευημερία των σχετικών κρατών. Από την άλλη οι συμφωνίες οριοθέτησης δεν αποδίδουν τόσο περιορισμένο ρόλο στις οικονομικές περιστάσεις χωρίς ωστόσο να τις υπερεκτιμούν ως απολύτως καθοριστικό παράγοντα. Οι πολιτικοί παράγοντες εμφανίζονται καθοριστικοί στο ερώτημα κατά πόσο ένα θαλάσσιο σύνορο θα τεθεί υπό διαπραγμάτευση ή θα τεθεί στην κρίση δικαστηρίου προς επίλυση. Ωστόσο δεν υπάρχει κάποια απόδειξη ότι τα δικαστήρια λαμβάνουν υπόψη πολιτικούς παράγοντες ως τέτοιους κατά την οριοθέτηση. Οι ιστορικοί παράγοντες μπορούν να έχουν επίδραση τόσο για επιδικασθέντα όσο και για σύνορα υπό διαπραγμάτευση.

Στο ένα τρίτο των συμφωνιών, όπου γεωλογικοί και γεωμορφολογικοί παράγοντες ήταν παρόντες αυτοί που λήφθησαν υπόψη από τα μέρη στην οριοθέτηση και στα δύο τρίτα περίπου των περιπτώσεων αγνοήθηκαν. Αναφορικά με την αντιμετώπιση των νησιών έχει αποδοθεί σε αυτά πλήρες, μερικό ή καθόλου αποτέλεσμα, ενώ σε ορισμένες περιστάσεις το ίδιο νησί έτυχε διαφορετικής μεταχείρισης σε διαφορετικές συμφωνίες. Ασχέτως με τις αντίστοιχες παράκτιες σχέσεις μεταξύ των νησιών και των ακτών της ξηράς υπάρχει μία ποικιλία λύσεων στις οποίες περιλαμβάνονται και λύσεις ίσης απόστασης. Είναι χαρακτηριστικές οι εξής συμφωνίες: Κολομβία-Κόστα Ρίκα 1977, Νο. 2-1, Γαλλία-Ιταλία 1986, Νο. 8-2, καθώς και λύσεις μη ίσης απόστασης Ινδία-Ταϊλάνδη 1978, Νο. 6-11.

Από τη στιγμή που οι κυβερνήσεις των κρατών δύνανται να συμφωνήσουν σε μια γραμμή που θεωρούν ικανοποιητική και να βασίσουν την συμφωνία σε

οποιαδήποτε θεώρηση θεωρούν αρμόζουσα, είναι δύσκολο να διαφανεί ο ακριβής ρόλος των γεωγραφικών θεωρήσεων στις συμφωνίες οριοθέτησης ως σύνολο. Από τη φύση τους όλες οι συμφωνίες που χαράσσουν μια γραμμή ίσης απόστασης είτε κατ'όνομα είτε ορίζοντας μία σειρά από σημεία που είναι σημεία ίσης απόστασης θεωρούνται ότι είναι γεωγραφικά εμπνευσμένες. Σε συμφωνίες που βασίζονται κυρίως στην ίση απόσταση αυτός ο ρόλος εμφανίζεται προφανής, ενώ σε άλλες ο γεωγραφικός παράγοντας είναι ένας από το σύνολο των παραγόντων που συντρέχουν. Παραδείγματα είναι πολυάριθμες συμφωνίες που χαράσσουν μία γραμμή ίσης απόστασης μεταξύ αντικείμενων ακτών συγκρίσιμου μεγέθους. Τέτοιες είναι οι συμφωνίες Καναδάς-Δανία (Γροιλανδία) 1973, No. 1-1, Ιαπωνία-Νότια Κορέα 1974, No. 5-12, Κολομβία- Δημοκρατία της Δομινίκης 1978, No. 2-2. Επιπλέον σε ορισμένες περιπτώσεις η αναχώρηση από την γραμμή ίσης απόστασης προέρχεται από τη συγκεκριμένη σύνθετη γεωγραφική κατάσταση. Συμφωνίες Γαλλία-Ισπανία 1974, No. 9-2, Σουηδία-Σοβιετική Ένωση 1989, No. 10-10, Κολομβία-Ονδούρα 1986, No. 2-4, Κολομβία-Παναμάς 1976, No. 2-5, Αυστραλία-Νέα Γουινέα 1978, No. 5-3. Από το σύνολο των ανωτέρω περιστάσεων που δύνανται να συντρέχουν συνάγεται ότι κάθε περίπτωση πρέπει να εξετάζεται διεξοδικά στα πλαίσια της σπουδαιότητας του ιστορικού παράγοντα, του ζητήματος ασφάλειας καθώς και του πολιτικού, γεωγραφικού, οικονομικού αντίκτυπου, που οφείλει να ληφθεί υπόψη ή όχι.

Μεταξύ αντικείμενων ακτών περισσότερο ή λιγότερο παράλληλων και με συγκρίσιμη μορφολογία και μήκος φαίνεται να κυριαρχούν ξεκάθαρα λύσεις ίσης απόστασης ή οιονεί ίσης απόστασης. Τέτοιες είναι οι συμφωνίες Καναδάς-Δανία (Γροιλανδία) 1973 No. 1-1, Κούβα- Μεξικό 1976, No. 2-8, Ελλάδα-Ιταλία 1977 No. 8-4, Κούβα-Αιτή 1977 No. 2-7, Νορβηγία- Ηνωμένο Βασίλειο 1965, No. 9-15, Φιλανδία-Σοβιετική Ένωση 1965, No. 10-4(1), Δανία- Νορβηγία 1965, No. 9-9, Φιλανδία-Σουηδία 1972, No. 10-3. Μεταξύ αντικείμενων ακτών με διαφορετική μορφολογία και μήκος βρίσκει κανείς λύσεις που δεν βασίζονται στην ίση απόσταση Ινδία-Μαλβίδες 1976 No. 6-8, Ιρλανδία-Ηνωμένο Βασίλειο 1988, No. 9-5, αλλά και λύσεις που βασίζονται στην ίση απόσταση ή στην οιονεί ίση απόσταση. Ολλανδία-Ηνωμένο Βασίλειο 1965, No. 9-13.

Μεταξύ παρακείμενων ακτών με συγκρίσιμη μορφολογία και μήκος μία οριοθέτηση ίσης απόστασης συναντάται συχνά είτε αυτούσια είτε ως μία κατακόρυφη στη γενική κατεύθυνση της ακτής. Συμφωνίες Βραζιλία-Ουρουγουάη 1972, No. 3-4, Κόστα Ρίκα- Παναμάς 1980, No. 2-6. Ωστόσο, κάποια σύνορα χαράσσονται κατά μήκος μιας παράλληλης της τομής του εδαφικού συνόρου με την ακτή. Αυτή η γραμμή απέχει συνήθως πολύ από την ίση απόσταση. Τέτοιες είναι ποικίλες συμφωνίες στις ειρηνικές ακτές της Νότιας Αμερικής, καθώς και άλλες συμφωνίες όπως Γκάμπια-Σενεγάλη 1975, No.4-2, Κένυα-Τανζανία 1976, No. 4-5, Πορτογαλία-Ισπανία 1976, No. 9-7. Αντίθετα σε παρακείμενες ακτές με διαφορετική μορφολογία επικρατούν λύσεις μη ίσης απόστασης. Κολομβία-Παναμάς 1976, No. 2-5, Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας-Ολλανδία 1971, No. 9-11, Γαλλία-Ισπανία 1974, No. 9-2, αλλά σε ορισμένες περιπτώσεις μπορεί να προκύψει και λύση ίσης απόστασης. Κόστα Ρίκα-Παναμάς 1980, No. 2-6.

Η μέθοδος της ίσης απόστασης, οιονεί ίσης απόστασης ή τροποποιημένης ίσης απόστασης ακολουθήθηκε ακόμη στις συμφωνίες Χιλή-Περου 1952, No. 3-5, Περου-Εκουαδόρ 1952, No. 3-9, Νορβηγία-Σοβιετική Ένωση 1957, No. 9-6, Σενεγάλη-Γουινέα Μπισσάου 1960, No. 4-4, Κύπρος-Ηνωμένο Βασίλειο 1960, No. 8-1,

Νορβηγία-Ηνωμένο Βασίλειο 1965, Νο. 9-15, Πολωνία-Σοβιετική Ένωση 1969, Νο. 10-8, Μαλαισία-Ινδονησία 1969, Νο. 5-9, Ηνωμένο Βασίλειο-Δανία 1971, Νο. 9-10, Πολωνία-Σοβιετική Ένωση 1969, Νο. 10-8, Μαλαισία-Ταϊλάνδη 1971, Νο. 5-13(1), Ιταλία-Ισπανία 1974, Νο. 8-5, Κολομβία-Εκουαδόρ 1975, Νο. 3-7, Ινδία-Ινδονησία 1977, Νο. 6-6(2), Γαλλία-Ηνωμένο Βασίλειο 1982, Νο. 9-3, Κόστα Ρίκα-Εκουαδόρ 1985, Νο. 3-8, Κολομβία-Ονδούρα 1986, Νο. 2-4, Γαλλία- Ηνωμένο Βασίλειο 1988, Νο. 9-3, Αυστραλία-Ινδονησία 1989, Νο. 6-2(5).

Σε νεότερες διακηρύξεις αξίζει να σημειωθεί ότι στην σειρά νομοθεσίας που εξήγγειλε το Ιράν το 1993 περιέχονταν η μετατροπή της ζώνης αλιείας 50 μιλίων σε ΑΟΖ, το εξωτερικό όριο της οποίας θα καθορίζονταν με διμερή συμφωνία ενώ απουσία αυτής με μία γραμμή κάθε σημείο της οποίας θα απείχε ίση απόσταση από το πλησιέστερο σημείο της γραμμής βάσης των δύο κρατών. Είναι χαρακτηριστικό ακόμη ότι η Ιαπωνία μεταξύ των οκτώ τμημάτων νομοθεσίας που υιοθέτησε το 1996 για την εφαρμογή της Σύμβασης ΔΘ 1982 και την συμφωνία εφαρμογής του 1994 σχετικά με το μέρος XI προέβλεπε, ιδρύοντας συνορεύουσα ζώνη 24ν.μ., τη χρήση (εφόσον δεν έχει συμφωνηθεί διαφορετικά) μιας μέσης γραμμής όταν η συνορεύουσα ζώνη της Ιαπωνίας συναντά την συνορεύουσα ζώνη κάποιου άλλου κράτους. Στο ίδιο πλαίσιο κινούμενη η Διακήρυξη της Δημοκρατίας της Κορέας για την Αιγιαλίτιδα και τη Συνορεύουσα Ζώνη του 1977, όπως τροποποιήθηκε το 1995, όριζε ότι σε σχέση με άλλα κράτη με παρακείμενες ή αντικείμενες ακτές η οριοθέτηση θα καθορίζεται με βάση τη μέση γραμμή εκτός και αν συμφωνείται διαφορετικά μεταξύ των κρατών. Είναι χαρακτηριστικό ότι μεταγενέστερες συμφωνίες οριοθέτησης στην πλειοψηφία τους κάνουν ειδική αναφορά στην προστασία του θαλάσσιου περιβάλλοντος εισάγοντας πολλές από αυτές καθεστώτα ειδικά προστατευμένων θαλάσσιων περιοχών.

Έχει υποστηριχθεί ότι τα στοιχεία μέσα από την πρακτική των κρατών είναι τόσο ποικίλα, ώστε η πρακτική δεν έχει οδηγήσει στη διαμόρφωση κάποιου επιτακτικού κανόνα. Εξαιτίας του απεριόριστου αριθμού των γεωγραφικών και άλλων περιστάσεων που επηρεάζουν την οριοθέτηση δεν φαίνεται να συνάγεται με ασφάλεια κάποιος σταθερός κανόνας που να επιτρέπει σε κάποιον την ακριβή πρόβλεψη ενός θαλάσσιου συνόρου. Επιπλέον φαίνεται να απουσιάζει, τουλάχιστον στις περιπτώσεις όπου τα συμβαλλόμενα κράτη υιοθέτησαν τη μέση γραμμή χωρίς παρέκκλιση, επειδή τους εξυπηρετούσε, μία *opinio juris* που να οδηγεί στην διαμόρφωση κάποιου συγκεκριμένου εθιμικού κανόνα. Από την άλλη καθίσταται ακόμη φανερό ότι στο μεγαλύτερο μέρος των συμφωνιών τα εμπλεκόμενα κράτη επέλεξαν την επίλυση της θαλάσσιας οριοθέτησης σύμφωνα με την γραμμή ίσης απόστασης (μέση/πλάγια γραμμή), έχοντας προηγουμένως αξιολογήσει το σύνολο των σχετικών περιστάσεων, επειδή αυτή είχε επεικές αποτέλεσμα. Οι συμφωνίες αυτές, όπως απέδειξε, η μετέπειτα πορεία των κρατών, τηρήθηκαν από αυτά με συνέπεια και δεν καταπατήθηκαν από κανένα από τα μέρη, συμπεριφορά διακηρυκτική της εμφάνισης κανόνα εθιμικού δικαίου. Από την ανωτέρω ανάλυση προκύπτει ότι, αδιαφορώντας για τις νομολογιακές τάσεις, η πρακτική των κρατών έχει αναγάγει την ίση απόσταση σε πρωταρχικό κανόνα της οριοθέτησης.

Η ελλιπής ανάπτυξη και συστηματοποίηση του δικαίου της οριοθέτησης τουλάχιστον στον χώρο της πρακτικής των κρατών δύναται να οφείλεται στο γεγονός ότι κατά τις διεργασίες για την σύναψη συμφωνιών οι διαπραγματευτές ενεργούσαν χωρίς επίγνωση της πρακτικής σε παγκόσμιο επίπεδο. Επιπλέον τα κράτη δεν μπορούσαν να αποδεχτούν ότι κάποιος συγκεκριμένος κανόνας θα μπορούσε να

εφαρμοστεί στη συντριπτική πλειοψηφία των περιπτώσεων, εξαιτίας της μεγάλης ποικιλομορφίας στις περιπτώσεις οριοθέτησης. Συνεπώς στις ανωτέρω περιπτώσεις δεν μπορεί να ειπωθεί ότι η πρακτική των εν λόγω κρατών υπήρξε δημιουργική εθιμικού δικαίου, παρά μόνο ότι υπήρξε πρακτική και τίποτε άλλο. Τα μέρη στις περιπτώσεις αυτές συμφωνούσαν σε ένα σύνορο επειδή το θεωρούσαν κατάλληλο, και όχι επειδή το θεωρούσαν ως νομικά δεσμευτικό. Στις περιπτώσεις, όμως, που τα μέρη υιοθετούσαν την μέση γραμμή με βάση το επεικές αποτέλεσμα το οποίο προέκυπτε υπό το φως των περιστάσεων της υπόθεσης κατόπιν εξέτασης κάθε συντρέχουσας σχετικής και ειδικής περίπτωσης επρόκειτο για πρακτική που έθεσε στέρεα θεμέλια στην κατεύθυνση της διαμόρφωσης του εθιμικού δικαίου και επηρέασε άμεσα την κατεύθυνση της νομολογίας των διεθνών δικαιοδοτικών οργάνων. Στην περίπτωση αυτή η επιλογή της μέσης γραμμής στηριζόταν στην δικαιολογία ότι η συγκεκριμένη αυτή χάραξη με βάση τη μέση γραμμή ήταν αυτή που παρήγαγε ένα δίκαιο αποτέλεσμα στη συγκεκριμένη περίπτωση, αποτέλεσμα το οποίο όπως απέδειξε η πρακτική ακολουθήθηκε από τα περισσότερα συμβαλλόμενα κράτη με συνέπεια.

Παρότι σε ορισμένες περιπτώσεις το Διεθνές Δικαστήριο προχώρησε στην παραδοχή και αναγνώριση της ύπαρξης *opinio juris* στη βάση της ύπαρξης μιας γενικευμένης πρακτικής ή μιας συναίνεσης σε θεωρητικό επίπεδο ή με βάση προηγούμενους προσδιορισμούς της έννοιας από το ίδιο το Δικαστήριο ή άλλα διαιτητικά όργανα, σε μία σημαντική μειοψηφία περιπτώσεων το Δικαστήριο υιοθέτησε μια πιο αυστηρή προσέγγιση της αναγνώρισης της εγκυρότητας των αμφισβητούμενων κανόνων στην πρακτική των κρατών, επιλογή που σε μεγάλο βαθμό εξαρτιόταν από την φύση των θεμάτων και την κρίση του Δικαστηρίου. Στο χρονικό διάστημα μεταξύ των Συμβάσεων της Γενεύης 1958 και της σύναψης της Σύμβασης ΔΘ 1982 το Διεθνές Δικαστήριο είχε τη δυνατότητα να συνεισφέρει έναν κανόνα του εθιμικού διεθνούς δικαίου στο αναπτυσσόμενο σώμα του δικαίου της θάλασσας και συγκεκριμένα μέσω της διακήρυξής του το 1969 ότι μία ρύθμιση της Σύμβασης της Γενεύης 1958 δεσμεύει όλα τα μέλη της διεθνούς κοινότητας στο γεγονός ότι συγκεντρώνει ή αποκρυσταλλώνει προϋπάρχον ή αναπτυσσόμενο εθιμικό δίκαιο.

Στην Υπόθεση της Υφαλοκρηπίδας της Βόρειας Θάλασσας (1969) το Διεθνές Δικαστήριο ήταν ιδιαίτερα αυστηρό ως προς την απαίτηση της απόδειξης της *opinio juris*. Η απόφαση αυτή σηματοδότησε την αναζήτηση των κανόνων του εθιμικού δικαίου της οριοθέτησης εφόσον το άρθρο 6 της Σύμβασης της Γενεύης του 1958 για την Υφαλοκρηπίδα δεν ήταν εφαρμοστέο δίκαιο δεδομένου ότι η Γερμανία δεν ήταν συμβαλλόμενο μέρος σε αυτήν. Το Δικαστήριο έχοντας διαπιστώσει ότι οι ρυθμίσεις της Σύμβασης της Γενεύης 1958 ήταν ανεφάρμοστες μεταξύ των μερών ασχολήθηκε περαιτέρω με την διερεύνηση των εφαρμοστέων αρχών και κανόνων τονίζοντας το γεγονός ότι η οριοθέτηση έχει νόημα με ειδική συμφωνία, σύμφωνα με τις αρχές επιείκειας. Παρότι η Σύμβαση της Γενεύης προϋπέθετε αποκλειστικά την οριοθέτηση με βάση τις αρχές αυτές, όπως ερμηνεύτηκε από το Δικαστήριο η οριοθέτηση προϋπέθετε αυτούς τους περιορισμούς. Η φύση της διαφοράς οφείλονταν σε ένα σύνολο παραγόντων ιδιαίτερα στην έννοια της αρχής ίσης απόστασης -η οποία στα μάτια των Δανών και Ολλανδών είχε καταστεί κανόνας του γενικού Διεθνούς Δικαίου- ένας κανόνας τον οποίο εμπεριείχε το άρθρο 6 της Σύμβασης της Γενεύης 1958 με την επιτρεπτική συμπλήρωση των ειδικών περιστάσεων. Κατά την ερμηνεία του άρθρου 6 παρ. 2 της Σύμβασης της Γενεύης για το Δίκαιο της Θάλασσας το Διεθνές Δικαστήριο διακήρυξε στην Υπόθεση Υφαλοκρηπίδας Βόρειας Θάλασσας

(1969) ότι συγκεκριμένες από τις ρυθμίσεις της Σύμβασης -συμπεριλαμβανομένης της ολότητας των πρώτων τριών άρθρων- έχουν αποκτήσει κανονιστικό χαρακτήρα αποκρυσταλλώνοντας κανόνες εθιμικού διεθνούς δικαίου σχετικά με την υφαλοκρηπίδα δεδομένου και του γεγονότος ότι δεν αποτέλεσαν αντικείμενο επιφύλαξης. Όταν διακηρύττονταν η αποφασιστική σημασία των τριών πρώτων άρθρων της Σύμβασης 1958, το Δικαστήριο του 1969 αναγνώριζε το συμφυές δικαίωμα των παράκτιων κρατών επί της υφαλοκρηπίδας που πρόσκειται στις παράκτιες ακτές ή των νησιών που ανήκαν στην περιοχή τους. Όπως θα διαφανεί στη συνέχεια μεταγενέστεροι της απόφασης αυτής κανόνες αποκρυστάλλωσαν εθιμικό διεθνές δίκαιο πάνω στο θέμα αυτό.

Σε αντίθεση με τα πρώτα τρία άρθρα της Σύμβασης σε άλλα άρθρα όπως στην προαναφερόμενη παρ. 2 του άρθρου 6 δεν απεδόθησαν ανάλογα χαρακτηριστικά. Το Δικαστήριο δεν έλαβε ως δεδομένη την ύπαρξη της *opinio juris* τόσο στο κείμενο της επιχειρηματολογίας ότι δηλαδή η αρχή της ίσης απόστασης σε συνδυασμό με ειδικές συνθήκες σχετικά με την οριοθέτηση της υφαλοκρηπίδας είχαν καταστεί μέρος του γενικού εθιμικού δικαίου από την ημέρα της έναρξης ισχύος της Σύμβασης της Γενεύης 1958 ή σε σχέση με την πρόταση ότι η μεταγενέστερη πρακτική των κρατών που βασιζόνταν στην ανωτέρω Σύμβαση είχαν παράγει έναν κανόνα εθιμικού δικαίου. Το Δικαστήριο δεν δέχτηκε συνεπώς τον εθιμικό χαρακτήρα του άρθρου διαχωρίζοντας το συμβατικό δίκαιο (άρθρο 6 Σύμβασης Γενεύης 1958) από το εθιμικό που έκρινε ότι είχε διαφορετικό περιεχόμενο, αναζήτησε τις αρχές και τους κανόνες που πρέπει να διέπουν την οριοθέτηση. Το γεγονός ότι τα μέρη μπορούσαν να διατυπώσουν επιφυλάξεις ως προς το άρθρο 6 (αλλά όχι ως προς τα άρθρα 1 και 3 που θεωρήθηκε ότι ενσωματώνουν εθιμικό δίκαιο) λήφθηκε από το Δικαστήριο ως περαιτέρω απόδειξη της στάσης της Επιτροπής Διεθνούς Δικαίου, ότι η μέθοδος της ίσης απόστασης (μέση/πλάγια γραμμή) δεν συνιστούσε ακόμη έναν αναδυόμενο εθιμικό κανόνα. Το Δικαστήριο αρνήθηκε τον εθιμικό χαρακτήρα της αρχής ίσης απόστασης που περιέχει το άρθρο 6 μόνο προκειμένου περί όμορων κρατών. Αντίθετα προκειμένου περί της υφαλοκρηπίδας μεταξύ κρατών που οι ακτές τους βρίσκονται η μία απέναντι από την άλλη υπογράμμισε ότι η μέση γραμμή είναι ο μόνος τρόπος οριοθέτησης.

Όσον αφορά την αρχή της ίσης απόστασης στην κατάσταση πριν από την Σύμβαση υπήρχε περιορισμένη πρακτική εκτός από τις αναφορές της Επιτροπής Διεθνούς Δικαίου που αποκάλυπταν την εμπειρική χρήση της αρχής πριν από το 1958. Σχετικά με το επιχείρημα ότι η βασιζόμενη στη Σύμβαση πρακτική είχε παράγει εθιμικό κανόνα το Δικαστήριο θεώρησε ότι η πρακτική των κρατών μελών της Σύμβασης της Γενεύης 1958 δεν μπορούσε να θεωρηθεί από μόνη της αποδεικτικό στοιχείο εθίμου. Διευκρίνισε μάλιστα ότι η αντίθετη άποψή του σε αυτό το επιχείρημα βασιζόταν σε δύο παράγοντες: η περίεργη διατύπωση της αρχής της ίσης απόστασης στο άρθρο 6 της Σύμβασης ήταν τέτοια που οι διατάξεις της δεν μπορούσαν να αποκτήσουν έναν κανονιστικό χαρακτήρα και επιπλέον η Σύμβαση είχε τεθεί σε ισχύ λιγότερο από τρία χρόνια όταν ξεκίνησαν οι διαδικασίες συνεπώς: «παρότι η πάροδος ενός περιορισμένου χρονικού διαστήματος δεν συνιστά από μόνη της έναν περιορισμό στην διαμόρφωση ενός νέου κανόνα εθιμικού δικαίου στη βάση ενός παραδοσιακού κανόνα μία αναγκαία προϋπόθεση είναι ότι μέσα στην αμφισβητούμενη περίοδο όσο σύντομη κι αν ήταν αυτή η πρακτική των κρατών συμπεριλαμβανομένης αυτής των κρατών των οποίων τα συμφέροντα θίγονται ιδιαίτερα θα έπρεπε να είναι εκτεταμένη και ουσιαστικά άτυπη σχετικά με την επικληθείσα πρόβλεψη και θα έπρεπε να έχει λάβει χώρα με τέτοιο τρόπο, ώστε να

υποδηλώσει ότι σε αυτή συμπεριλαμβάνεται μία γενικευμένη αναγνώριση ενός κανόνα δικαίου ή μιας νομικής υποχρέωσης». Τονίστηκε δηλαδή ότι όταν η Επιτροπή Διεθνούς Δικαίου περιέλαβε αυτό το στοιχείο στο προσχέδιο της Σύμβασης που αποτέλεσε τη βάση συζήτησης στη Γενεύη, η αρχή της επιείκειας είχε προταθεί με διστακτικότητα και όχι σαν ένας επείγων κανόνας Διεθνούς Δικαίου. Το Δικαστήριο στην επιχειρηματολογία του δεν βασίστηκε στην βούληση αλλά στην πεποίθηση που είναι έννοια ευρύτερη και υποδηλώνει ένα στοιχείο συντονισμού μεταξύ των κρατών. Έχει υποστηριχθεί ότι αναφερόμενο στις αρχές της επιείκειας το Δικαστήριο λειτούργησε ως οιοδήποτε νομοθετικό όργανο.

Με αφορμή την ανωτέρω υπόθεση το Δικαστήριο τόνισε ότι προκειμένου να διαμορφωθεί ένας νέος κανόνας εθιμικού διεθνούς δικαίου δεν θα πρέπει μόνο οι δεδομένες εν προκειμένω ενέργειες να ανέρχονται σε μια συγκεκριμένη πρακτική αλλά αυτές θα πρέπει να συνοδεύονται από πεποίθηση δικαίου (*opinio juris sine necessitatis*). Ακόμη και αν αυτά τα περιστατικά ήταν πολύ πιο αναρίθμητα από ότι είναι στην πραγματικότητα δεν θα ήταν ακόμη και συνολικά επαρκή για να θεμελιώσουν *opinio juris*- διότι προκειμένου να επιτευχθεί αυτό το αποτέλεσμα έπρεπε να ικανοποιηθούν δύο βασικές προϋποθέσεις. Είτε τα κράτη που πραγματοποιούν τις συγκεκριμένες ενέργειες είτε τα κράτη που είναι σε θέση να αντιδράσουν απέναντι στις ανωτέρω ενέργειες θα πρέπει να έχουν συμπεριφερθεί με τέτοιο τρόπο ώστε η στάση τους να αποτελεί απόδειξη μιας πεποίθησης, ότι αυτή η πρακτική καθίσταται υποχρεωτική μέσω της ύπαρξης ενός κανόνα που την απαιτεί. Η αναγκαιότητα για αυτή την πεποίθηση είναι η ύπαρξη του υποκειμενικού στοιχείου και περιλαμβάνεται στην έννοια της *opinio juris sine necessitatis*.

Στις Υποθέσεις του Κόλπου του Maine (1984) και Υφαλοκρηπίδας Λιβύης-Μάλτας (1985) η Επιτροπή και η Ολομέλεια του Δικαστηρίου αντίστοιχα «έριξαν το βάρος απόδειξης σε συγκεκριμένα θέματα της Σύμβασης ΔΘ 1982». Η Επιτροπή του Διεθνούς Δικαστηρίου που αποφάσισε στην Υπόθεση του Κόλπου του Maine (1984) αναγνώρισε ειδικότερα το συσχετισμό των κωδικοποιητών συνθηκών όπως τη Σύμβαση της Γενεύης για την Υφαλοκρηπίδα του 1958, τις Αποφάσεις του Δικαστηρίου και άλλων διεθνών επιτροπών και τη Σύμβαση ΔΘ 1982 μέχρι του σημείου που οι διαδικασίες της Τρίτης Διεθνούς Συνδιάσκεψης των Ηνωμένων Εθνών για το δίκαιο της θάλασσας υποδείκνυαν ότι συγκεκριμένες ρυθμίσεις αντανάκλυσαν μία συναίνεση μεταξύ των συμμετεχόντων. Στην απόφασή του στην Υπόθεση σχετικά με την Υφαλοκρηπίδα Λιβύης-Μάλτας (1985) το σύνολο του Δικαστηρίου υιοθέτησε μία παρόμοια προσέγγιση και έδωσε ιδιαίτερη βαρύτητα σε συγκεκριμένα θέματα της Σύμβασης ΔΘ 1982 ως απόδειξη της ύπαρξης εθιμικού διεθνούς δικαίου. Στην ίδια απόφαση το Δικαστήριο έδωσε έμφαση στην σημασία της πρακτικής των κρατών. Στην υπόθεση αυτή υποβλήθηκαν στο ΔΔ πάνω από 70 διακρατικές συμφωνίες οριοθέτησης με βάση τη μέση γραμμή, ωστόσο, κατά το Δικαστήριο «η πυκνή πρακτική δεν αποδεικνύει την ύπαρξη ενός κανόνα που να υπαγορεύει την χρήση της ίσης απόστασης ή οποιασδήποτε άλλης μεθόδου ως υποχρεωτικής». Το Δικαστήριο τόνισε ότι: «είναι βεβαίως αξιωματικό ότι το υλικό στοιχείο του εθιμικού διεθνούς δικαίου πρέπει πρωτεύοντος να αναζητηθεί στην ενεργή πρακτική και την *opinio juris* των κρατών παρότι πολυμερείς συνθήκες (όπως η Σύμβαση ΔΘ 1982) δύνανται να παίζουν σημαντικό ρόλο στην καταγραφή και ερμηνεία κανόνων που προέρχονται από έθιμο ή συνεισφέρουν στην ανάπτυξή του».

Υπό το ίδιο σκεπτικό το Διεθνές Δικαστήριο εκδίδοντας την απόφασή του για την Υπόθεση Υφαλοκρηπίδας Τυνησίας/Λιβύης (1982) διακήρυξε ότι αδυνατούσε να

παραβλέψει προσχέδια προτάσεων στην Σύμβαση ΔΘ 1982 εκτός και αν από αυτά συνάγονταν ότι το περιεχόμενό τους λειτουργούσε ενοποιητικά για όλα τα μέλη της διεθνούς κοινότητας μέσω της αποκρυσταλλοποίησης ενός προϋπάρχοντα ή αναπτυσσόμενου κανόνα εθιμικού Διεθνούς Δικαίου. Το Δικαστήριο υπήρξε επιφυλακτικό και για το λόγο αυτό θεώρησε ότι θα μπορούσε να έχει λάβει υπόψη διατάξεις της Σύμβασης ΔΘ 1982 μόνο αν αυτές αποκρυστάλλωναν «κανόνα του Διεθνούς Δικαίου προϋπάρχοντα ή υπό διαμόρφωση». Στην Υπόθεση του νησιού Jan Mayen (1993) το Δικαστήριο επιβεβαίωσε ρητά ότι το εθιμικό δίκαιο της οριοθέτησης εφαρμόζοταν στις ζώνες αλιείας και στην ΑΟΖ. Υπό αυτό το πλαίσιο το εθιμικό δίκαιο συνιστούσε πρωταρχικά μία αναφορά στις αρχές της επιείκειας που εφαρμόστηκαν και αναπτύχθηκαν στις αποφάσεις των διεθνών δικαιοδοτικών οργάνων από το 1969.

Αναφορικά με την περίπτωση η Σύμβαση ΔΘ 1982 να αποτελεί έκφραση εθιμικού διεθνούς δικαίου, σημασία θα πρέπει να δοθεί στη σημαντική διεθνή υποστήριξη που απέσπασε, πολλές ρυθμίσεις της οποίας προέρχονται από τις κανονιστικές ρυθμίσεις από τις τέσσερις συμβάσεις της Σύμβασης της Γενεύης του 1958 σχετικά με την αιγιαλίτιδα ζώνη, τη συνορεύουσα ζώνη, την υφαλοκρηπίδα και την ανοιχτή θάλασσα. Η αθρόα συμμετοχή κρατών στη Σύμβαση ΔΘ 1982 ενισχύει τον εθιμικό χαρακτήρα πολλών διατάξεών της. Το Διεθνές Δικαστήριο της Χάγης στις Υποθέσεις της Υφαλοκρηπίδας Τυνησίας/Λιβύης (1982), Λιβύης/Μάλτας (1985), Κατάρ/Μπαχρέιν (2001), επισήμανε την εθιμική ισχύ ορισμένων θεσμών της Σύμβασης, ενώ τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις των κρατών στην υφαλοκρηπίδα, που αποτέλεσαν αντικείμενο εξαγγελιών του Δικαστηρίου ήδη από το 1969 (Υπόθεση της Υφαλοκρηπίδας Βόρειας Θάλασσας), μεταφέρθηκαν γενικώς στην Σύμβαση ΔΘ 1982. Η Σύμβαση ΔΘ 1982 περιέχει αριθμό διατάξεων που εκφράζουν ήδη ισχύον κατά την ψήφισή της εθιμικό δίκαιο (όπως λ.χ. δικαιώματα των κρατών στην αιγιαλίτιδα ζώνη, ελευθερίες της ανοικτής θάλασσας, νομικό καθεστώς της υφαλοκρηπίδας), αλλά και νέους θεσμούς του δικαίου της θάλασσας (όπως λ.χ. η ΑΟΖ, τα αρχιπελαγικά κράτη, ο «πλους εν διελεύσει», η περιοχή του διεθνούς βυθού (Area) και ο πολύπλοκος μηχανισμός επίλυσης των διαφορών). Ωστόσο το νόημα του εθιμικού δικαίου της θάλασσας στην Σύμβαση ΔΘ 1982 είναι δύσκολο να προσδιοριστεί, αφού απαιτείται η συνδρομή πολλών παραγόντων, μεταξύ των οποίων κυρίως η νομολογία των διεθνών δικαστηρίων, η οποία θεωρείται ότι έχει θέση επικουρικής πηγής εθίμου στο ζήτημα της οριοθέτησης. Για το λόγο αυτό το ζήτημα σχετικά με τη σχέση μεταξύ της Σύμβασης ΔΘ 1982 και του εθιμικού δικαίου υπόκειται σε διαρκή διαμάχη και επανερμηνεία.

Από τη μελέτη της νομολογίας συνάγεται η καταλυτική σημασία που αποδόθηκε από τα διεθνή δικαιοδοτικά όργανα στις αρχές της επιείκειας μέσα από ποικίλες σχετικές και ειδικές περιστάσεις ως καθοριστικών στοιχείων προσδιοριστικών της κατεύθυνσης της γραμμής οριοθέτησης. Η γραμμή ίσης απόστασης δεν απορρίφθηκε εφαρμόστηκε, ωστόσο, σπανιότερα από το Δικαστήριο σε σχέση με την χρήση της στην πρακτική των κρατών, αφού στις υποθέσεις που διερεύνησε σπανίως αδύνατο να οδηγήσει σε ένα δίκαιο αποτέλεσμα. Σε κάθε περίπτωση για αυτούς που καλούνται να λάβουν αποφάσεις η επιλογή της μεθόδου για τη μετατροπή των σχετικών γεωγραφικών και άλλων περιστάσεων σε μια συγκεκριμένη γραμμή είναι το δυσκολότερο θέμα στο δίκαιο της θαλάσσιας οριοθέτησης.

Αντίθετα από τη μελέτη της πρακτικής των κρατών συνάγεται μία γενικευμένη χρήση της αρχής της ίσης απόστασης. Η σημαντική χρήση της αρχής ίσης απόστασης

παρατηρήθηκε στην περίπτωση των αντικείμενων ακτών και στο 1/3 των περιπτώσεων παρακείμενων ακτών. Στη συντριπτική πλειοψηφία των συμφωνιών οριοθέτησης η ίση απόσταση διαδραμάτισε κύριο ρόλο στην ανάπτυξη μιας γραμμής ή στην θέση της γραμμής που τελικά υιοθετήθηκε. Αν λοιπόν η πρακτική των κρατών συνέβαλε στην διαμόρφωση του θετικού δικαίου για τη θαλάσσια οριοθέτηση, τότε η ίση απόσταση θα έπρεπε να συμπεριληφθεί σε αυτή.

Τεχνικές ίσης απόστασης και άλλοι διαχωρισμοί προτείνουν μια περιορισμένη ποικιλία αποδεκτών λύσεων σε πολλά θαλάσσια σύνορα. Μέσω της διαπραγμάτευσης κατά την προσπάθεια επίλυσης ζητημάτων θαλάσσιας οριοθέτησης τα κράτη θα έπρεπε να προσέξουν την γεωγραφία της ακτογραμμής. Η ίση απόσταση δύναται να θεωρηθεί σε πολλές περιπτώσεις η βάση για την χάραξη της γραμμής οριοθέτησης χρησιμοποιούμενη αυτούσια ή σε παραλλαγή.

Στην περίπτωση της οριοθέτησης μεταξύ νησιών μικρού μεγέθους η γραμμή ίσης απόστασης φαίνεται να αποτελεί μία ευέλικτη λύση, ενώ στην περίπτωση συμμετρικά ομαλών ακτών παρακείμενων κρατών, που έχουν την ίδια γενική κατεύθυνση, δύναται να χρησιμοποιηθεί είτε μία γραμμή ίσης απόστασης είτε μία γραμμή κατακόρυφη προς τη γενική κατεύθυνση της ακτής (που στην πράξη συνιστά μία γραμμή ίσης απόστασης τροποποιημένη ώστε να αγνοεί τις ανομοιομορφίες της ακτής). Αυτός ο γενικός τύπος προσέγγισης χρησιμοποιήθηκε από τη Χιλή, το Εκουαδόρ και το Περού στην Διακήρυξη του Σαν Ντιέγκο 1952.

Συνεπώς η ίση απόσταση ή μία ισοδυναμία της, εφόσον οδηγεί σε δίκαιο αποτέλεσμα, δύναται να χρησιμοποιηθεί όταν η επιθυμία επίτευξης συμφωνίας και από τις δύο πλευρές είναι ισχυρότερη από το ενδιαφέρον για μεγιστοποίηση των ισχυρισμών των μερών, την περίπτωση όπου ειδικότεροι φυσικοί πόροι ή ιδιόμορφες περιοχές δεν συνιστούν καθοριστικά σημεία, καθώς και όπου τα χαρακτηριστικά της ακτής είναι τέτοια που ένας επακόλουθος διαχωρισμός των ισχυρισμών που συμπίπτουν φαίνεται δίκαιος. Σε άλλες περιπτώσεις δύναται να ειπωθεί, ότι η χρήση της ίσης απόστασης δεν υποδηλώνει την παρουσία ενός ισχυρού πολιτικού ενδιαφέροντος στην επίτευξη συμφωνίας από τη πλευρά του ενός ή και των δύο μερών ή ότι η αποτυχία της χρήσης της ίσης απόστασης υποδηλώνει κατ' ανάγκη την απουσία ενός κυρίαρχου πολιτικού ενδιαφέροντος για την επίτευξη συμφωνίας τουλάχιστον ενός από τα μέρη. Στις περιπτώσεις αυτές το ερώτημα της δίκαιης οριοθέτησης είναι πιο σύνθετο σε σημείο η ίση απόσταση να συνιστά νίκη για το ένα μέρος και ήττα για το άλλο. Σε κάθε περίπτωση που η αναζήτηση μιας βάσης για κάποια αρχή της οριοθέτησης περιλαμβάνει τουλάχιστον κατά ένα τμήμα της την αναζήτηση μιας πρότασης που συνιστά μία δίκαιη επίλυση, το κείμενο των συμφωνιών οριοθέτησης απαριθμεί την προσφυγή των μερών στις αρχές της επιείκειας ή στην ίση απόσταση.

Ενώ οι δικαστικές αποφάσεις όπως και η Σύμβαση ΔΘ 1982 αξιολόγησαν την ίση απόσταση ως μία από τις μεθόδους οριοθέτησης στην πρακτική των κρατών τα κράτη έδειξαν μια προτίμηση της ίσης απόστασης σε σχέση με άλλες μεθόδους. Πιθανόν αυτό συνέβη επειδή διαπίστωσαν ότι αυτή οδηγούσε σε ένα δίκαιο αποτέλεσμα σε έναν μεγάλο αριθμό διαφορετικών περιπτώσεων. Επιπλέον έως την απόφαση της Βόρειας Θάλασσας 1969 υπήρχε μία συνεκτική υπόθεση υπέρ της μεθόδου της ίσης απόστασης είτε κάτω από το συμβατικό είτε κάτω από το εθιμικό δίκαιο, η οποία οδηγούσε στην κυριαρχία της ίσης απόστασης στις συμφωνίες που συνάπτονταν πριν από το 1969. Ακόμη και κατόπιν του 1969 παρέμεινε προφανής

μία προτίμηση στην πρακτική στην ίση απόσταση σε συμφωνίες μεταξύ κρατών μερών της Σύμβασης της Γενεύης για την υφαλοκρηπίδα 1958 τουλάχιστον έως την Υπόθεση Τυνησίας/Λιβύης (1982). Επιπλέον εκτός από οικονομικές θεωρήσεις, όπως η εξόρυξη πετρελαίου και φυσικού αερίου ή η αλιευτική δραστηριότητα, που συνηγορούσαν υπέρ μιας όσο το δυνατόν συντομότερης χρονικά οριοθέτησης, τα κράτη διαπραγματεύονταν για την οριοθέτηση των συνόρων τους, όπου οι γεωγραφικές και άλλες περιστάσεις δεν ήταν ασυνήθιστες και όπου συνεπώς τα μέρη μπορούσαν να αποδεχτούν την μέθοδο της ίσης απόστασης. Σε τέτοιες περιπτώσεις οι συμφωνίες που βασίζονταν στην ίση απόσταση μπορούσαν πιο εύκολα να συναφθούν. Όπου, όμως, οι συνθήκες ήταν περισσότερο σύνθετες και περιλάμβαναν ισχυρισμούς ειδικών περιστάσεων μία λύση ήταν πιο δυσχερές να βρεθεί και το θέμα ήταν πιο πιθανό να καθυστερήσει ή να παραπεμφθεί προς διευθέτηση σε τρίτο μέρος.

Συνεπώς δεν θα μπορούσε να γίνει λόγος για κάποια αντίφαση ως προς την κατεύθυνση που ακολουθήθηκε μεταξύ της πρακτικής των κρατών και της διεθνούς νομολογίας των δικαστηρίων, αλλά θα μπορούσε μόνο να ειπωθεί ότι οι δύο φαινομενικά αντιτιθέμενες προσεγγίσεις, ίση απόσταση από την πλευρά της πρακτικής «αρχές επιείκειας/ειδικές περιστάσεις» από την πλευρά της νομολογίας, αλληλοσυμπληρώνονται. Στην ανωτέρω ανάλυση κατέστη φανερό ότι στον χώρο της πρακτικής των κρατών η προσφυγή και τελική επιλογή της γραμμής ίσης απόστασης στη συντριπτική πλειοψηφία των περιπτώσεων έπονταν ενός ενδελεχούς ελέγχου ποικίλων γεωγραφικών, ιστορικών, οικονομικών, πολιτικών κ.α. περιστάσεων, περιστάσεων σχετικών και ειδικών που, όπως έχει ανωτέρω σχολιασθεί, συνιστούσαν την βάση της επιχειρηματολογίας του Δικαστηρίου κατά την χάραξη της γραμμής οριοθέτησης στις υποθέσεις που το ίδιο κλήθηκε να διερευνήσει. Η επιλογή της γραμμής ίσης απόστασης κατόπιν του σχετικού ελέγχου κάθε συντρέχουσας σχετικής περίπτωσης ακολουθήθηκε, επειδή τελικώς προκρίθηκε, ότι η συγκεκριμένη αυτή γραμμή ήταν αυτή που είχε επιεικές αποτέλεσμα στην συγκεκριμένη υπόθεση και συνεπώς μια δίκαιη λύση. Από την άλλη πλευρά το σύνολο των δυσχερειών και ιδιαιτεροτήτων που παρουσίαζε κάθε υπόθεση, που τελικώς οδηγήθηκε προς δικαστηριακή επίλυση, και καθιστούσαν ιδιαίτερα πολύπλοκη την πορεία προς την οδό της επίλυσης συνεπώς την αναγνώριση και λήψη υπόψη από το Δικαστήριο στις περισσότερες περιπτώσεις κάποιας αρχής επιείκειας προκειμένου να επιτευχθεί μία αναγκαία συναίνεση που θα ικανοποιεί έστω και τμηματικά τα αιτήματα των αντίδικων μερών. Μέσα από τις παραδειγματικές κατευθύνσεις της νομολογίας και την αναγκαία σύμπλευση νομολογίας και πρακτικής αναμένεται συνεπέστερη προσέγγιση των ζητημάτων οριοθέτησης που θα οδηγήσουν στην διαμόρφωση του εθνικού δικαίου σε πιο στέρεες βάσεις.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5^ο: ΤΑ ΝΗΣΙΑ ΩΣ ΕΙΔΙΚΕΣ ΠΕΡΙΣΤΑΣΕΙΣ ΚΑΙ Η ΑΣΚΗΣΙΣ ΚΡΙΤΙΚΗ ΤΩΝ ΔΙΕΘΝΩΝ ΔΙΚΑΙΟΔΟΤΙΚΩΝ ΟΡΓΑΝΩΝ ΣΤΟ ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΤΩΝ ΝΗΣΙΩΝ

Σύμφωνα με το άρθρο 121 της Σύμβασης ΔΘ 1982 «νησί είναι φυσικά σχηματισμένη περιοχή της ξηράς που περιβρέχεται από νερό και βρίσκεται πάνω από την επιφάνεια του νερού κατά τη μέγιστη πλύμη». Από τις διατάξεις του άρθρου 121 της Σύμβασης ΔΘ 1982 προκύπτει το δικαίωμα των νησιών σε θαλάσσιες ζώνες. Το άρθρο αυτό υπογραμμίζει ότι τα νησιά αξιολογούνται ως έδαφος του κράτους, αφού διέπονται από το ίδιο με την ηπειρωτική περιοχή ενός κράτους καθεστώσ (βλ. ακόμα

άρθρο 10 της Σύμβασης της Γενεύης 1958 για την Αιγιαλίτιδα και τη Συνορεύουσα Ζώνη). Τα νησιά δύνανται συνεπώς να έχουν αιγιαλίτιδα ζώνη και υφαλοκρηπίδα καθώς και ΑΟΖ, στοιχείο που συνηγορεί υπέρ της πληρότητας και της αυτοτέλειας που παρουσιάζει από την άποψη του Διεθνούς Δικαίου και του δικαίου της θάλασσας ειδικότερα η ύπαρξη του κάθε νησιού. Σύμφωνα με την παράγραφο 2 του άρθρου 121 η αιγιαλίτιδα ζώνη, η ΑΟΖ και η υφαλοκρηπίδα ενός νησιού καθορίζονται σύμφωνα με τις διατάξεις της Σύμβασης ΔΘ 1982, που εφαρμόζονται στις ηπειρωτικές περιοχές.

Το άρθρο 1 της Σύμβασης 1958 για την υφαλοκρηπίδα ορίζει σαφώς τον όρο υφαλοκρηπίδα σε σχέση με τις υποθαλάσσιες περιοχές που πρόσκεινται στις ακτές των νησιών. Αυτό από μόνο του φαίνεται να προσθέτει δικαιώματα υφαλοκρηπίδας σε νησιωτικές περιοχές των μερών της Σύμβασης και από τη στιγμή που το Διεθνές Δικαστήριο στην Υπόθεση της Υφαλοκρηπίδας της Βόρειας Θάλασσας (1969) εξέφρασε την άποψη, ότι αυτό το άρθρο ήταν διακηρυκτικό εθιμικού Διεθνούς Δικαίου, είναι παραδεκτό ότι το ίδιο συμβαίνει και με χώρες που δεν δεσμεύονται από την Σύμβαση. Αυτό δύναται να επιβεβαιωθεί από τον σχεδιασμό του άρθρου 1, τη νομοθετική και διπλωματική πρακτική των κρατών και από την άποψη διάφορων συγγραφέων. Είναι σαφές ότι καμία θεωρητική διάκριση μεταξύ των νησιών στη βάση του μεγέθους, της σημασίας, του πληθυσμού ή άλλων παραγόντων δεν επηρέασαν την εξέλιξη του άρθρου 1 και καμία τέτοια διάκριση δεν παρατηρήθηκε στην νομοθετική πρακτική σχετικά με την υφαλοκρηπίδα. Τα νησιά θεωρείται ότι κατέχουν δικαιώματα στην υφαλοκρηπίδα αντίστοιχα με τον γεωλογικό τους χαρακτήρα. Στην πράξη πολλά πράγματα εξαρτώνται από τις ιδιαίτερες γεωγραφικές σχέσεις του νησιού παρά από την κατάταξή του ως τέτοιο.

Με τη διάταξη αυτή δεν θίγεται ο ρόλος των νησιών σε περίπτωση κατά την οποία τίθεται θέμα επικάλυψης ζωνών. Όταν το νησί βρίσκεται μέσα στην αιγιαλίτιδα ζώνη του κράτους, το εσωτερικό όριο της ζώνης μετριέται από την ακτή του νησιού, που βρίσκεται προς την ανοικτή θάλασσα. Όταν η απόσταση ανάμεσα στην ηπειρωτική ακτή και την απέναντι από αυτό ακτή του νησιού είναι διπλάσια της αιγιαλίτιδας ζώνης, τότε το νησί έχει καθαρό δηλαδή πλήρες ολόκληρο το πλάτος της αιγιαλίτιδας ζώνης γύρω του. Όταν η απόσταση ανάμεσα στην ηπειρωτική ακτή και την απέναντι από αυτό ακτή του νησιού είναι μεγαλύτερη από το πλάτος της αιγιαλίτιδας ζώνης, τότε η περιοχή που βρίσκεται ανάμεσα στην αιγιαλίτιδα ζώνη της ηπειρωτικής περιοχής και σε εκείνη του νησιού είναι ανοικτή θάλασσα.

Η μόνη εξαίρεση που εισάγεται με τη Σύμβαση ΔΘ 1982 αφορά στους βράχους που καιτοι έχουν τα χαρακτηριστικά του νησιού (άρθρο 121) στερούνται οικονομικής ζωής ή που δεν μπορούν να διατηρήσουν μόνιμο πληθυσμό. Σε αυτούς τους βράχους η Σύμβαση ΔΘ 1982 αναγνωρίζει μόνο δικαιώματα αιγιαλίτιδας ζώνης, αλλά όχι ΑΟΖ και υφαλοκρηπίδας. Στην παράγραφο 3 του άρθρου ορίζεται ότι: «οι βράχοι, οι οποίοι δεν μπορούν να διατηρήσουν ανθρώπινη παρουσία ή οικονομική ζωή από μόνοι τους δεν θα πρέπει να έχουν ΑΟΖ ή υφαλοκρηπίδα», διατύπωση που δημιουργεί σημαντικά προβλήματα ερμηνείας και εφαρμογής.

Η δυσχέρεια του σαφή προσδιορισμού της σχέσης μεταξύ υφαλοκρηπίδας και ΑΟΖ αποκαλύπτεται και μέσα από τον ρόλο των νησιών ως προς την διαμόρφωση και την οριοθέτηση των αντίστοιχων σε αυτά περιοχών. Και η ιδέα της φυσικής προέκτασης στην περίπτωση της υφαλοκρηπίδας υποδηλώνει ότι να νησιά που μπορεί να ειπωθεί ότι συνιστούν φυσικές προεκτάσεις έχουν δικαιώματα σε υφαλοκρηπίδα

ακόμη και αν η θετική πρακτική των κρατών δεν έχει υιοθετήσει τον κανόνα ότι όλα τα νησιά, όποια κι αν είναι η γεωλογική τους δομή διαθέτουν υφαλοκρηπίδα. Ωστόσο, το ερώτημα, εάν κάθε νησί διαθέτει ΑΟΖ ή όχι, δεν μπορεί να συναχθεί από γενικές αρχές, αφού κάτι τέτοιο προκύπτει από την πρακτική των κρατών.

Στο ζήτημα αν θα πρέπει να αποδοθεί στα νησιά το ίδιο αποτέλεσμα, όπως στις παράκτιες περιοχές ως προς την οριοθέτηση της υφαλοκρηπίδας, έχει προταθεί η άποψη το ενδεχόμενο κάτι τέτοιο να μην τους αναγνωριστεί ιδιαίτερα όταν είναι μικρά και βρίσκονται κοντά στην μέση γραμμή, ή είναι απομονωμένα ή μακριά από την ξηρά και σχεδόν ακατοίκητα.

Αναφορικά με τον ρόλο των νησιών στην οριοθέτηση της υφαλοκρηπίδας υπάρχουν τρεις πιθανές θεωρητικές τοποθετήσεις. Η πρώτη θα ήταν η χάραξη μιας γραμμής ίσης απόστασης μεταξύ ή από τις παράκτιες ακτές αγνοώντας συνολικά την παρουσία των νησιών. Η δεύτερη θα ήταν η χάραξη της γραμμής μεταξύ των νησιών και των αντικείμενων ή παρακείμενων ακτών, ώστε να αποδίδεται στα νησιά πλήρες αποτέλεσμα. Η τρίτη θα ήταν να αποδοθεί σε αυτά είτε πλήρες είτε μερικό αποτέλεσμα στην βάση της ιδιομορφίας, η οποία περικλείει όχι μόνο τους παράγοντες του μεγέθους και του τόπου αλλά και άλλους όπως ο πληθυσμός, το πολιτικό καθεστώς και η οικονομική σημασία.

Τα νησιά δύνανται να συνιστούν ειδική περίπτωση για τον σκοπό της οριοθέτησης περιοχών υφαλοκρηπίδας ή ΑΟΖ μεταξύ παρακείμενων ή αντικείμενων κρατών και μέσα σε αυτό το πλαίσιο δύνανται να τους αποδοθεί πλήρης ή μειωμένη επιρροή ή δύνανται να παραμερισθούν και να μη ληφθούν υπόψη (enclaved). Ως επιρροή νοείται η επίδραση των νησιών στον συνυπολογισμό του μετώπου του παράκτιου κράτους στο οποίο ανήκουν στην προς οριοθέτηση περιοχή. Στην Υπόθεση για την Οριοθέτηση της Υφαλοκρηπίδας της Μάγχης (1977) το διαιτητικό όργανο αναφερόμενο στην έννοια της μισής επιρροής στο πλαίσιο εφαρμογής της μεθόδου ίσης απόστασης στην παρ. 251 σημείωσε: «η μέθοδος του μισού αποτελέσματος συνίσταται στη χάραξη της γραμμής της ίσης απόστασης μεταξύ των δύο ακτών, πρώτα χωρίς συνεκτίμηση του συγκεκριμένου νησιού ως σημείου βάσης. Στη συνέχεια στη χάραξη της ίδιας γραμμής με το νησί ως σημείο βάσης. Η γραμμή που δίνει το μισό αποτέλεσμα στο νησί είναι πλέον η γραμμή που χαράσσεται στο μέσο μεταξύ των δύο γραμμών της ίσης απόστασης». Στη συγκεκριμένη υπόθεση το διαιτητικό όργανο αναγνώρισε μειωμένη επήρεια στα επίδικα αγγλονορμαδικά νησιά (Channel Islands) και τους απέδωσε έναν θύλακα υφαλοκρηπίδας 12 μιλίων, επειδή θεωρήθηκαν απομονωμένα από το Ηνωμένο Βασίλειο και δεν μπορούσαν να θεωρηθούν ως μία προέκταση της αγγλικής ακτής.

Στο σχόλιο που έκανε το Διεθνές Δικαστήριο σχετικά με τα νησιά στην Υπόθεση της Υφαλοκρηπίδας της Βόρειας Θάλασσας (1969), στην οποία άλλωστε τα νησιά δεν αποτέλεσαν κεντρικό στοιχείο της υπόθεσης, ούτε εθίγησαν από τα δυαδικά κράτη, μολονότι στα πλαίσια εφαρμογής του άρθρου 6 της Σύμβασης 1958 θα μπορούσαν να θεωρηθούν ειδικές περιστάσεις, το Δικαστήριο τόνισε ότι μία μέση γραμμή πρέπει να διαχωρίζει την περιοχή μεταξύ των κρατών κατά ίσο μέρος αγνοώντας τις νησίδες, τους βράχους και τις μικρές προεξοχές της ακτής, των οποίων τα δυσανάλογα ενοχλητικά αποτελέσματα μπορούσαν να ρυθμιστούν με άλλα μέσα. Το σύνορο που χαράχτηκε μεταξύ των μερών, αρχικά μία γραμμή ίσης απόστασης και έπειτα μία γραμμή ως αποτέλεσμα διαπραγματεύσεως μετρήθηκε από τα παράκτια νησιά της Ολλανδίας και της Γερμανίας.

Στην Υπόθεση των νησιών Minquiers και Ecrehos (1953) το Δικαστήριο απέτυχε να χειριστεί την ευκαιρία να αποσαφηνίσει περαιτέρω το νομικό καθεστώς των νησιών και του αρχιπελάγους. Στην απόφασή του το 1953 το Δικαστήριο περιορίστηκε σε έναν καθορισμό της κυριαρχίας των νησίδων και των βράχων του συμπλέγματος των Minquiers και Ecrehos. Στο ζήτημα της απόδοσης κυριαρχίας στις νησίδες και στους βράχους στην Γαλλία ή στην Αγγλία, το Δικαστήριο τάχθηκε συνολικά υπέρ της κυριαρχίας της Αγγλίας.

Το Διεθνές Δικαστήριο στην Υπόθεση Υφαλοκρηπίδας Τυνησίας/Λιβύης (1982), όπου η ύπαρξη νησιωτικών μονάδων και συμπλεγμάτων θεωρήθηκε από τα μέρη και το Δικαστήριο ως μία από τις σχετικές περιστάσεις που πρέπει να ληφθεί υπόψη, το Δικαστήριο κατέληξε σε μία τεθλασμένη γραμμή αποτελούμενη από δύο τμήματα εκ των οποίων το πρώτο αγνόησε τελείως τη νήσο Djerba (η οποία έπεσε θύμα της κοντινής απόστασης σε σχέση με την ακτή) και το δεύτερο απέδωσε μόνο μισό αποτέλεσμα στα νησιά Kerkennah από την ακτή της Τυνησίας, επειδή σε κάθε περίπτωση ένα πλήρες αποτέλεσμα θα απέδιδε υπερβολικό βάρος σε αυτά τα νησιά. Το Δικαστήριο ανέφερε σημαντικό αριθμό περιπτώσεων από την πρακτική των οριοθετήσεων των κρατών στις οποίες μόνο μερικό αποτέλεσμα μπορούσε να δοθεί σε νησιά που βρίσκονταν κοντά στις ακτές.

Στην Υπόθεση της Οριοθέτησης του Κόλπου του Maine (1984) τα νησιά δεν αντιμετωπίστηκαν ως αυτοτελής παράγοντας οριοθέτησης αλλά εντάχθηκαν ως γεωγραφικές ιδιομορφίες στις σχετικές περιστάσεις, τις οποίες το Τμήμα του Δικαστηρίου θεώρησε ότι έπρεπε να λάβει υπόψη κατά την οριοθέτηση. Σημαντικό κριτήριο θεωρήθηκε η θέση τους σε σχέση με την ακτή, που λήφθηκε υπόψη για τον καθορισμό της γενικής κατεύθυνσής της, ενώ ανάλογα με τη θέση αυτή και τη σημασία τους αποδίδονταν στα νησιά άλλοτε πλήρες και άλλοτε μειωμένο αποτέλεσμα.

Σε τελείως διαφορετικό επίπεδο κινήθηκε το Δικαστήριο στην Υπόθεση της Υφαλοκρηπίδας Λιβύης/Μάλτας (1985), όπου κλήθηκε να αποφανθεί κατά πόσο ένα νησί που έχει την ιδιότητα του ανεξάρτητου κράτους έχει πλήρη δικαιώματα σε υφαλοκρηπίδα και πώς αντιμετωπίζεται το θέμα όταν τίθεται ζήτημα επικάλυψης αυτής με την υφαλοκρηπίδα ενός άλλου κράτους με ακτές απέναντι από τις δικές του. Εφαρμοστέο δίκαιο ήταν το εθιμικό κατά το οποίο η οριοθέτηση έπρεπε να λάβει χώρα σε συνάφεια με τις αρχές της επιείκειας λαμβάνοντας υπόψη όλες τις σχετικές περιστάσεις. Η Μάλτα ισχυριζόμενη ότι η γραμμή οριοθέτησης θα έπρεπε να χαραχθεί σε ίση απόσταση μεταξύ των κρατών είχε διατυπώσει την άποψη ότι το Δικαστήριο θα έπρεπε να λάβει υπόψη του, ότι η Μάλτα συνιστούσε ως νησί ένα ανεξάρτητο κράτος και όχι ένα νησί συνδεδεμένο πολιτικά με το ηπειρωτικό τμήμα ενός κράτους. Ωστόσο ο νησιωτικός χαρακτήρας της Μάλτας δεν την ωφέλησε, αφού το Δικαστήριο χωρίς να τον λαμβάνει υπόψη μετατόπισε την μέση γραμμή προς την πλευρά της αποδίδοντάς της μειωμένη υφαλοκρηπίδα. Η Μάλτα εμφανίστηκε έτσι ως ένα περιορισμένο γεωγραφικό χαρακτηριστικό στο οποίο έπρεπε να δοθεί μειωμένο αποτέλεσμα κατά τη χάραξη της μέσης γραμμής. Συγκεκριμένα σύμφωνα με το Δικαστήριο: «δεν τίθεται ζήτημα εάν ένα νησί που συνιστά κράτος έχει κάποιο είδος ξεχωριστού καθεστώτος σε σχέση με τα δικαιώματά του σε υφαλοκρηπίδα. Ασφαλώς η Μάλτα επέμεινε ότι δεν υποστηρίζει ένα τέτοιο καθεστώς. Απλώς το γεγονός ότι οι ακτές της Μάλτας ήταν ανεξάρτητες σε σχέση με τις ακτές των γειτόνων της ήταν διαφορετικό από την περίπτωση αυτή να συνιστούσε τμήμα του εδάφους ενός από τα γειτονικά αυτά κράτη. Τα θαλάσσια σύνορα σε αυτή την περιοχή θα διέφεραν αν τα

νησιά της Μάλτας δεν συνιστούσαν ένα ανεξάρτητο κράτος αλλά τμήμα του εδάφους ενός από τα γειτονικά κράτη. Αυτή η άποψη του θέματος σχετίζονταν όχι μόνο με τις περιστάσεις της Μάλτας που συνιστούσαν ένα σύνολο νησιών και ένα ανεξάρτητο κράτος αλλά και με τη θέση των νησιών στο ευρύτερο γεωγραφικό πλαίσιο ιδιαίτερα την θέση τους σε μια ημίκλειστη θάλασσα». Ο παράγοντας που αναφέρθηκε από το Δικαστήριο ως το ευρύτερο γεωγραφικό πλαίσιο στο οποίο αποδόθηκε αποτέλεσμα ως σχετική περίπτωση αναγκαία μείωσε την σημασία των νησιών.

Στην Διαφορά Γαλλίας/Καναδά για τις θαλάσσιες ζώνες των νησιών Saint Pierre et Miquelon (1992) το αντικείμενο διενέξεως αφορούσε στη δυνατότητα των δύο κρατών να ορίζουν ελεύθερα των όγκο του ετήσιου αλιεύματος ζήτημα το οποίο ήταν δυσμενές για τους Γάλλους. Η Γαλλία στηριζόμενη στις αρχές της ισότητας των κρατών ενώπιον του νόμου και του ίσου δικαιώματος νησιών και ηπειρωτικών εδαφών σε θαλάσσιες περιοχές σε όλη την επιτρεπόμενη από το διεθνές δίκαιο έκταση υποστήριξε πως το канаδικό ηπειρωτικό έδαφος και το γαλλικό νησιωτικό έδαφος είχαν ίσα δικαιώματα σε τίτλο και άρα η οριοθέτηση έπρεπε να συντελεστεί με αφετηρία την μέση γραμμή κατά το άρθρο 6 της Σύμβασης 1958. Ο Καναδάς υποστήριξε ότι τα νησιά αυτά δεν διαθέτουν δική τους υφαλοκρηπίδα επειδή από γεωλογική άποψη επικάθονται στην υφαλοκρηπίδα του Καναδά, ενώ δικαιούνται ζώνη έκτασης μόνο 12ν.μ. Σύμφωνα με την λογική αυτή θεωρήθηκε πως όλη η περιοχή υφαλοκρηπίδας έξω από τις канаδικές ακτές ανήκει στον Καναδά και η όποια υφαλοκρηπίδα απονέμετο στα ανωτέρω νησιά θα αποτελούσε αποκοπτόμενο τμήμα канаδικής υφαλοκρηπίδας. Για το θέμα της απόστασης των νησιών η канаδική πλευρά δήλωσε ότι επρόκειτο για μια ομάδα νησιών όχι απλώς στην λάθος πλευρά της μέσης γραμμής αλλά στην λάθος πλευρά του ωκεανού, άρα ήταν επιβεβλημένο να τους απονεμηθεί μειωμένο αποτέλεσμα. Το πενταμελές διαιτητικό όργανο στο οποίο παραπέμφθηκε το ζήτημα της οριοθέτησης εξέδωσε απόφαση που βασίστηκε σε πολλαπλές εκτιμήσεις επιείκειας λαμβάνοντας κυρίως υπόψη την δυσαναλογία των επιφανειών των канаδικών ακτών και των ακτών των δύο γαλλικών νησιωτικών κτήσεων. Αναγνώρισε ακόμη ότι τα γεωγραφικά χαρακτηριστικά βρισκόταν στην καρδιά κάθε διαδικασίας οριοθέτησης. Το διαιτητικό όργανο αναγνωρίζοντας ότι δεν υπήρχε κανένας λόγος που να απαγορεύει εξ αρχής στα νησιά να απολαύουν πλήρων δικαιωμάτων σε υφαλοκρηπίδα και ΑΟΖ σε όλη την επιτρεπόμενη έκταση των 200ν.μ., έκρινε ότι στην περιοχή εκείνη η υφαλοκρηπίδα αποτελούσε μία τεράστια συνεχή υποθαλάσσια έκταση και συνεπώς δεν μπορούσε να θεωρηθεί ως канаδική ή άλλου κράτους χωρίς οριοθέτηση. Διαίρεσε την περιοχή γύρω από τα νησιά σε τρεις τομείς ανατολικά, δυτικά και νοτίως αυτών. Στον ανατολικό τομέα αναγνωρίστηκε στα ανωτέρω νησιά μόνο το δικαίωμα αιγιαλίτιδας ζώνης πλάτους 12ν.μ. (αναφορικά με υφαλοκρηπίδα και ΑΟΖ μηδενικό αποτέλεσμα σε αυτόν τον τομέα). Στον δυτικό τομέα απονεμηθεί περιοχή πλάτους 24ν.μ. (12 ν.μ. αιγιαλίτιδα και 12ν.μ. ΑΟΖ). Λόγω της εγγύτητας της έναντι κείμενης ακτής της канаδικής νήσου Newfoundland, όπου η μεταξύ των ακτών απόσταση ήταν μικρότερη των 24ν.μ. το όριο θα ήταν η μέση γραμμή. Στον νότιο και νοτιοανατολικό τομέα το δικαστήριο απένειμε στα νησιά οικονομική ζώνη μήκους 200ν.μ. και πλάτους 10,5 ν.μ. σύμφωνα προς το μήκος της νότιας πρόσοψης των ακτών των St. Pierre και Miquelon. Απέρριψε την αντίληψη περί μειωμένου αποτελέσματος και αναγνώρισε στα νησιά θαλάσσιες και υποθαλάσσιες ζώνες 200 μιλίων προς την γεωγραφική κατεύθυνση όπου δεν υπήρχε ζήτημα ίσης απόστασης με τις ακτές του Καναδά. Η τελική οριοθετική ρύθμιση του δικαστηρίου υπήρξε σε μεγάλο βαθμό το αποτέλεσμα συμβιβασμού των θέσεων των δύο μερών. Με την συναίνεση των

διαδίκων το διαιτητικό όργανο χάραξε μία ενιαία οριοθετική γραμμή «για όλες τις θαλάσσιες ζώνες επί των οποίων το διεθνές δίκαιο αναγνωρίζει δικαιώματα και δικαιοδοσίες». Τελικώς γύρω από τα νησιά Saint Pierre et Miquelon αναγνωρίστηκαν ζώνες 24 και 12 μιλίων σε μια προέκταση 150 μιλίων προς τα ανοικτά του Ατλαντικού. Από το 1982 και έπειτα είναι αδιαμφισβήτητο ότι τα νησιά δικαιούνται ελλείψει ανταγωνιστικών διεκδικήσεων ζώνες δικαιοδοσίας μέχρι του εξωτερικού ορίου των 200ν.μ. Αυτό έγινε *prima facie* δεκτό από το Δικαστήριο και μάλιστα εφαρμόστηκε ακόμη και στην περίπτωση εξαρτημένων απομακρυσμένων νησιών κείμενων έναντι του κύριου ηπειρωτικού όγκου άλλου κράτους. Στην περίπτωση αυτή τα νησιά αυτά έχουν τουλάχιστον πλευρικός και οπίσθιος δικαιώματα υφαλοκρηπίδας πέρα από το όριο της αιγιαλίτιδας ζώνης. Στην Υπόθεση περί της χερσαίας, νησιωτικής και θαλάσσιας διαφοράς μεταξύ Ονδούρας και Ελ Σαλβαδόρ (1992), η οποία σε ένα μέρος της αφορούσε και στην οριοθέτηση των θαλασσίων συνόρων μεταξύ των διαδίκων, το Δικαστήριο αποδεχόμενο ότι υπάρχει αμφισβήτηση κυριαρχίας για τρία νησιά Meanguera, Meanguerita και El Tigre και λαμβάνοντας ως αφετηρία την αρχή *uti possidetis juris*, προχώρησε στην εκτίμηση της πραγματικής κατάστασης αμέσως μετά την ανεξαρτησία των διαδίκων κρατών στις αρχές του 19 ου αιώνα. Έτσι αναγνώρισε την κυριαρχία της Ονδούρας ως προς το El Tigre, ενώ ως προς το Meanguera διαπίστωσε τη μακρά και ειρηνική άσκηση αρμοδιοτήτων από το Ελ Σαλβαδόρ και την επί μακρόν έλλειψη αντιδράσεων από την Ονδούρα και αναγνώρισε κυριαρχία στο Ελ Σαλβαδόρ. Ως προς τη θαλάσσια περιοχή Fonseca το δικαστήριο αρνήθηκε να προβεί σε οριοθέτηση των θαλασσίων ζωνών και υπέδειξε μόνο γενικές κατευθύνσεις. Έκρινε ότι η ανωτέρω θαλάσσια περιοχή είναι ιστορικός κόλπος χωρίς αυτό να σημαίνει ότι ως προς το καθεστώς του δεν εντάσσεται αναγκαίως στις διατάξεις της Σύμβασης ΔΘ 1982. Συνεπώς περικλείει εσωτερικά ύδατα των τριών παρακτίων κρατών και εδώ ίσως πρόκειται για τη μοναδική περίπτωση συγκυριαρχίας στη θάλασσα. Επισήμανε την απόφαση του 1917 στις σχέσεις μεταξύ των τριών διαδίκων κρατών τονίζοντας ότι ο κόλπος αυτός αποτελεί κλειστή θάλασσα η οποία δεν υπάγεται στο διεθνές δίκαιο. Πρωτοτυπία της απόφασης αποτέλεσε το γεγονός ότι το δικαστήριο έκρινε ότι η γραμμή που ενώνει τα δύο στόμια του κόλπου Fonseca αποτελεί τη γραμμή βάσεως για τη χάραξη της αιγιαλίτιδας ζώνης στον Ειρηνικό όχι μόνο των παρακτίων Ελ Σαλβαδόρ και Νικαράγουας αλλά και της Ονδούρας, γεγονός που δείχνει ότι λήφθησαν υπόψη τα συμφέροντα των τριών κρατών.

Στην διαφορά μεταξύ Υεμένης/Ερυθραίας (1999) παρότι στην πρώτη φάση το διαιτητικό όργανο εφάρμοσε το άρθρο 121 της Σύμβασης ΔΘ 1982 αρκετά αυστηρά στην δεύτερη φάση οριοθέτησης το δικαστήριο απέδωσε αξία σε παράγοντες όπως το μέγεθος, η δυνατότητα οίκησης, και η πραγματική οίκηση για σκοπό επίδρασης αυτών στην τοποθεσία του συνόρου. Στην υπόθεση αυτή σε πρώτη φάση το διαιτητικό δικαστήριο δικαίωσε ομόφωνα με απόφαση της 9 ης Οκτωβρίου 1998 την κυριαρχία της Υεμένης στα περισσότερα υπό αμφισβήτηση νησιά στην Ερυθρά Θάλασσα. Αλλά με άλλη απόφαση της 17 ης Δεκεμβρίου 1999 έκρινε ομόφωνα υπέρ των θέσεων της Ερυθραίας ως προς την οριοθέτηση των θαλασσίων ζωνών. Η διαιτητική επιτροπή περιέκοψε την αιγιαλίτιδα ζώνη δυτικά του Jabal Zuqar της Υεμένης. Το πρακτικό αποτέλεσμα ήταν να δημιουργηθεί μία συνοριακή γραμμή που διαιρούσε την αιγιαλίτιδα ζώνη της Υεμένης από την ΑΟΖ της Ερυθραίας. Κατά συνέπεια σύμφωνα με το σύνορο αυτό η θαλάσσια περιοχή που βρίσκονταν εντός 12ν.μ. από τις ακτές της Υεμένης καθώς και 12ν.μ. από τις ακτές της Ερυθραίας έγινε ΑΟΖ της Ερυθραίας. Κατά την έκδοση της απόφασής του το διαιτητικό όργανο

τόνισε ότι δεν επιδοκίμαζε τα σύνορα που ισχυρίστηκε κάθε μέρος. Το κύριο θέμα δεν ήταν η καταλληλότητα κατά κανόνα της χρήσης της μέσης γραμμής ως σύνορο αλλά κατά πόσο η θέση συγκεκριμένων νησιών θα επηρέαζε την τοποθέτησή της. Συγκεκριμένο το ζήτημα επικεντρώνονταν στο γεγονός «αν η επίδραση που θα έπρεπε να επιτραπεί στα νησιά που βρίσκονταν στην μέση της Ερυθράς Θάλασσας αναφορικά με αυτή τη μεσαία θέση τους και εφόσον θα τους αποδίδονταν πλήρης επιρροή θα οδηγούσε σε δυσανάλογο αποτέλεσμα, ή ασφαλώς σε ένα δικαιολογημένο και αναλογικό αποτέλεσμα, ανάλογα με το μέγεθος τη σημασία και άλλες θεωρήσεις ως προς το γενικό γεωγραφικό περιεχόμενο».

Σε σχέση με τα νησιά που βρίσκονταν στη μέση της θάλασσας οι παράγοντες ήταν το μέγεθος, η σπουδαιότητα και παρόμοιοι ισχυρισμοί του γενικότερου γεωγραφικού πλαισίου. Με ποιόν τρόπο αυτά τα κριτήρια, κάποια από τα οποία δεν διακρίνονται από την καθαρότητα ή την ακρίβεια τους, εφαρμόστηκαν στην πραγματικότητα δεν είναι απολύτως σαφές από την άποψη της απόδοσης πλήρους αποτελέσματος, αλλά φαίνεται ότι το διαιτητικό όργανο ξεκίνησε αξιολογώντας την μέση γραμμή μεταξύ των ακτών του εδάφους και έπειτα ήλεγξε τις ανάλογες ή δυσανάλογες συνέπειες της απόδοσης πλήρους αποτελέσματος στα μεσοπέλαγα νησιά. Έχοντας προσπαθήσει η υδάτινη περιοχή που απονεμήθηκε στο κάθε μέρος να είναι περίπου ισοδύναμη επιδίωξε την απόδοση ενός ανάλογου αποτελέσματος που έπρεπε να αποδοθεί στα νησιά. Έχοντας διαιρέσει τη θαλάσσια περιοχή σε ζώνες (βορρά, κέντρου, νότου) απέδωσε κατά περίπτωση πλήρες αποτέλεσμα, αποτέλεσμα κατά το ήμισυ, ή καθόλου αποτέλεσμα στα νησιά, αναγνωρίζοντας σε όλα τα νησιά αιγιαλίτιδα ζώνη 12 μιλίων.

Ιδιαίτερες δυσχέρειες προκάλεσε στο Δικαστήριο ο ρόλος των νησιών κατά την διαδικασία της οριοθέτησης στην Υπόθεση για την Οριοθέτηση Εδαφικών Ζητημάτων και Θαλάσσιων Ζωνών μεταξύ Κατάρ και Μπαχρέιν (2001) αφενός γιατί αποτελούσαν αναπόσπαστο τμήμα της γεωγραφίας της περιοχής συνιστώντας περιοχές διεκδίκησης και για τα δύο αντιπαλόμενα κράτη καθένα από τα οποία διεκδικούσε την κυριότητα επ' αυτών με τους δικούς του ξεχωριστούς τίτλους διεκδίκησης αφετέρου γιατί το ίδιο το Δικαστήριο έπρεπε κατ' ανάγκη να προσδιορίσει την εθνικότητα καθενός από αυτά προκειμένου να καθορίσει τον συνυπολογισμό τους ή μη κατά τη διαδικασία της οριοθέτησης. Με δεδομένο το θετικό συμβατικό και εθιμικό δίκαιο για τα νησιά, όπως εκφράζεται στο άρθρο 121 της Σύμβασης ΔΘ 1982 που τα εξισώνει με ηπειρωτικά εδάφη, τα νησιά αντιμετωπίστηκαν με τρόπο αναμενόμενο.

Πιο συγκεκριμένα το νότιο τμήμα της υπό οριοθέτηση περιοχής είχε διάσπαρτα νησιά, νησίδες, κοραλλιογενείς υφάλους και αβαθή. Το ζήτημα επικεντρωνόταν στον καθορισμό της ακτής από την πλευρά του Μπαχρέιν μετά την απόδοση των νησιών Hawar (που πρόσκεινται στο έδαφος του Κατάρ) στο Μπαχρέιν. Το Κατάρ υποστήριζε ότι η μέση γραμμή έπρεπε να υπολογιστεί από τις ηπειρωτικές ακτές, χωρίς να ληφθούν υπόψη οι παρακείμενοι νησιωτικοί σχηματισμοί, που θεωρούσε ότι αποτελούν «ελάσσονα γεωγραφικά χαρακτηριστικά». Το Μπαχρέιν από την άλλη υποστήριζε ότι μπορούσε να κάνει χρήση αρχιπελαγικών ή ευθειών γραμμών βάσης. Το Δικαστήριο απορρίπτοντας τους ισχυρισμούς και των δύο κρατών εκκινώντας από τον ορισμό του νησιού κατά το άρθρο 121 της Σύμβασης 1982 ΔΘ, στον οποίο εμπεριέχεται και το δικαίωμα αυτών σε δικές του θαλάσσιες ζώνες, αποφάνθηκε για το ρόλο των νησιών κατά την χάραξη της μέσης γραμμής. Αποδίδοντας προηγουμένως τα νησιά Hawar στο Μπαχρέιν και Janan στο Κατάρ το Διεθνές

Δικαστήριο αποφάσισε ότι εφόσον τα ανωτέρω αποτελούσαν νησιά από νομικής απόψεως, η μέση γραμμή θα έπρεπε να περάσει ανάμεσα από αυτά. Εφόσον δεν αναγνωρίστηκε στο Μπαχρέιν η εφαρμογή των ευθειών ή αρχιπελαγικών γραμμών βάσει τα ύδατα στην ανατολική πλευρά των νησιών Hawar μεταξύ αυτών και των άλλων νησιών του Μπαχρέιν, αποτελούσαν αιγιαλίτιδα ζώνη και όχι εσωτερικά ύδατα και σε αυτά ίσχυε το καθεστώς αβλαβούς διελύσεως υπέρ των πλοίων του Κατάρ, όπως ίσχυε και για τα πλοία του Μπαχρέιν μέσα από την αιγιαλίτιδα ζώνη του Κατάρ. Η ύπαρξη νησιών (εξάρσεις του βυθού) από το έδαφος του Μπαχρέιν που παρέμεναν για λίγο έξω από την επιφάνεια της θάλασσας και η κυριαρχία του Μπαχρέιν επί των οποίων δεν αμφισβητούνταν, αποτελούσαν κατά το Δικαστήριο «κατάλληλα σημεία για τους σκοπούς της οριοθέτησης».

Σχετικά με το νησιωτικό μόρφωμα Fasht al Azm, που εκκινούσε από την ακτή του Μπαχρέιν και εκτεινόταν μέχρι τη μέση γραμμή, το Δικαστήριο δεν μπόρεσε να αποφανθεί με βεβαιότητα ως προς τη νομική του φύση και τελικά θεωρώντας το ως ειδική περίπτωση χάραξε τη μέση γραμμή μεταξύ αυτού και του Qit' at ash Shajarah, νησιού κατά την άποψη του Δικαστηρίου, από την πλευρά του Κατάρ. Ως προς το Qit' at Jaradah το Δικαστήριο μολονότι αποφάσισε ότι επρόκειτο για νησί που ανήκε στο Μπαχρέιν και κανονικά θα έπρεπε να έχει επιρροή πάνω στη μέση γραμμή το αγνόησε στη φάση της αποτίμησης των αποτελεσμάτων της προσωρινής μέσης γραμμής, θεωρώντας την περιορισμένη του έκταση, το γεγονός ότι ήταν ακατοίκητο και δεν είχε βλάστηση καθώς και τη θέση του στη μέση της ζώνης ως ειδική περίπτωση που επέβαλε μετατόπιση της μέσης γραμμής.

Σχετικά με το νομικό καθεστώς των αβαθών επισημάνθηκε ότι τα αβαθή παρότι δεν αποτελούσαν έδαφος και το Διεθνές Δικαστήριο δεν τα εξομοίωσε με νησιά η κυριαρχία του παράκτιου κράτους στην αιγιαλίτιδα ζώνη του συμπαρέσυρε και τα αβαθή που βρίσκονταν μέσα σε αυτή. Όσον αφορά στα αβαθή, τα οποία βρίσκονταν στη ζώνη επικάλυψης της αιγιαλίτιδας ζώνης δύο κρατών, αυτά αγνοούνταν μεν για τη χάραξη της μέσης γραμμής, ανήκαν ωστόσο σε εκείνο εκ των δύο κρατών από την πλευρά του οποίου βρίσκονταν σε σχέση με τη μέση γραμμή. Στην Υπόθεση Εδαφικών και Θαλάσσιων Ζητημάτων Νικαράγουα/Ονδούρας στην Καραϊβική (2007), πριν την μελέτη του ζητήματος οριοθέτησης, ζητήθηκε από το Δικαστήριο να κρίνει επί της κυριαρχίας των νησιών Bobel Cay, South Cay, Savanna Cay και Port Royal Cay, που βρίσκονταν στην περιοχή. Το Δικαστήριο τονίζοντας ότι τα θαλάσσια δικαιώματα προέρχονται από την κυριαρχία του παράκτιου κράτους πάνω στην ξηρά σημείωσε ότι η κυριαρχία πάνω στα νησιά πρέπει να καθορίζεται προηγουμένως και ανεξάρτητα από την θαλάσσια οριοθέτηση.

Σύμφωνα με τους ισχυρισμούς της Ονδούρας στην περιοχή υφίστατο ήδη ένα αναγνωρισμένο θαλάσσιο σύνορο μεταξύ των δύο κρατών σύμφωνα με την αρχή *uti possidetis juris*, που εντοπίζονταν στην πρακτική των κρατών και επιβεβαιώνονταν από τρίτα κράτη. Η Νικαράγουα δίνοντας έμφαση στην γεωγραφική εγγύτητα των νησιών στην ακτογραμμή της τόνισε ότι θα έπρεπε να αποδοθεί σ' αυτή ο νομικός τους τίτλος σύμφωνα με την αρχή του παρακαίμενου. Κατά τους ισχυρισμούς της δεν υπήρχε κάποιο αποδεικτικό στοιχείο που να αποδίδει τον τίτλο είτε υπέρ του ενός είτε υπέρ του άλλου κράτους στα νησιά στην βάση της αρχής *uti possidetis juris*, γεγονός που δεν το θεωρούσε απίθανο δεδομένης της έλλειψης στρατηγικής και οικονομικής σημασίας. Συνεπώς θα έπρεπε να διερευνηθεί η θέση των νησιών. Το Δικαστήριο αποδεχόμενο την εφαρμογή της αρχής *uti possidetis juris* στο ζήτημα της εδαφικής οριοθέτησης μεταξύ των δύο κρατών σημείωσε ότι αυτή μπορούσε να εφαρμοστεί σε

παράκτιες κτήσεις και θαλάσσια τμήματα, ωστόσο, παρατήρησε ότι με την από αποικιοποίηση από την Ισπανία δεν υπήρξε κάποιος σαφής διαχωρισμός σχετικά με τα νησιά, συνεπώς δεν μπορούσε να ειπωθεί ότι η εφαρμογή της αρχής σε αυτά τα νησιά που δεν παράκτιοι ακριβώς σε κάποιο από τα κράτη θα έλυνε το ζήτημα της κυριαρχίας τους. Ενώ το δικαστήριο δεν έδωσε βάση στην έννοια του παρακείμενου, παρατήρησε ότι τα εν λόγω νησιά βρίσκονται πλησιέστερα στην Ονδούρα παρά στη Νικαράγουα. Συνεπώς δοθείσης της θέσης των αμφισβητούμενων νησιών και της απουσίας κάποιας ιδιαίτερης στρατηγικής ή οικονομικής σημασίας τους εκείνη την εποχή θεώρησε ότι δεν μπορούσε να επιβεβαιώσει κάποιον τίτλο κυριαρχίας σε αυτά. Συνεπώς η ανωτέρω αρχή παρείχε ελάχιστη χρησιμότητα για τον καθορισμό της κυριαρχίας σε αυτά τα νησιά.

Το Δικαστήριο σημείωσε ότι τα αποδεικτικά στοιχεία που προβλήθηκαν από την Ονδούρα σχετικά με τις δραστηριότητες αλιείας αποδεικνύει ότι αυτές διαδραματίστηκαν κάτω από την εξουσία της Ονδούρας στα ύδατα που περικλείουν τα νησιά. Συνεπώς οι αρχές της Ονδούρας εξέδωσαν άδειες αλιείας με την πεποίθηση ότι είχαν νομική δικαιοδοσία στις περιοχές γύρω από τα νησιά, ενώ τα στοιχεία σχετικά με τους κανονισμούς ως προς τα αλιευτικά σκάφη υπόκεινται στην κατηγορία του διοικητικού και νομικού ελέγχου. (παρ. 195 σελ. 53) Ακόμη οι αναφορές και των δύο μερών σε ναυτικές περιπολίες γύρω από τα νησιά ήταν σποραδικές και δεν αποκάλυπτε κάποια άμεση σχέση μεταξύ αυτών με τα νησιά ούτε ήταν αποδεικτικές της δικαιοδοσίας πάνω στα νησιά. Ενώ το Δικαστήριο θεώρησε ότι οι δραστηριότητες εξόρυξης πετρελαίου δεν είχαν κάποια σχέση με τα νησιά, παρατήρησε ότι η τοποθέτηση μιας κεραίας στο Bobel Cay το 1979, τμήμα του γεωδαιτικού δικτύου προς υποβοήθηση των δραστηριοτήτων εξόρυξης πετρελαίου, καθώς και η πληρωμή φόρων για την λειτουργία τέτοιων δραστηριοτήτων μπορούσε να θεωρηθεί ως συμπληρωματική απόδειξη άσκησης αρμοδιότητας από την Ονδούρα θεμελιωτική της κυριαρχίας της Ονδούρας στα νησιά.

Έχοντας αξιολογήσει τα επιχειρήματα και τις θέσεις που προβλήθηκαν και από τα δύο μέρη το Δικαστήριο θεώρησε ότι η άσκηση δικαιοδοσίας που προβλήθηκε από την Ονδούρα αποδείκνυε «μία πρόθεση και μία επιθυμία να ασκεί κυριαρχία και συνιστούσε μία περιορισμένη αλλά πραγματική άσκηση εξουσίας στα τέσσερα νησιά. Οι δραστηριότητες άσκησης αρμοδιότητας από την πλευρά της Ονδούρας που τεκμαίρονται όταν έγιναν γνωστές από την Νικαράγουα δεν οδήγησαν σε κάποια διαμαρτυρία από την πλευρά της τελευταίας». Αναφορικά με την Νικαράγουα το Δικαστήριο δεν βρήκε κάποια απόδειξη της πρόθεσης ή της επιθυμίας της να λειτουργήσει ως κυρίαρχη καθώς και καμία απόδειξη κάποιας πραγματικής άσκησης ή ενέργειας δικαιοδοσίας στα νησιά. Έχοντας εξετάσει το σύννομο των αποδεικτικών στοιχείων που σχετίζονταν με τους ισχυρισμούς των μερών ως προς την κυριαρχία πάνω στα νησιά Bobel Cay, Savanna Cay, Port Royal Cay, South Cay, συμπεριλαμβανομένου του θέματος της αποδεικτικής αξίας των χαρτών και της αναγνώρισης από τρίτα κράτη, το Δικαστήριο συνήγαγε ότι η Ονδούρα είχε την κυριαρχία πάνω στα νησιά βάσει της μετααποικιακής άσκησης αρμοδιότητας.

Όπως παρατήρησε το Δικαστήριο θα έπρεπε να καθορίσει το εύρος της αιγιαλίτιδας ζώνης που θα έπρεπε να αποδοθεί στα νησιά ώστε να έχει μία ξεκάθαρη εκτίμηση της οριοθέτησης στην περιοχή. Καθώς στα νησιά αυτά απονεμήθηκε αιγιαλίτιδα ζώνη 12ν.μ. καθίσταται φανερό ότι η αιγιαλίτιδα ζώνη που απονεμήθηκε στα νησιά Bobel Cay, Savanna Cay, Port Royal Cay και South Cay(Ονδούρα) και Edinburgh Cay (Νικαράγουα των Bobel Cay, Port Royal Cay και South

Cay(Ονδούρα) και της αιγιαλίτ) θα οδηγούσε σε αλληλοεπικάλυψη στην αιγιαλίτιδα ζώνη της Νικαράγουα και Ονδούρας στην περιοχή τόσο στη βόρεια όσο και στη νότια πλευρά του 15ου παράλληλου. Η οριοθέτηση αυτής της σχετικά περιορισμένης περιοχής μπορούσε να πραγματοποιηθεί επιτυχώς με τη χάραξη μιας προσωρινής γραμμής ίσης απόστασης με τη χρήση συντεταγμένων για τα ανωτέρω νησιά ως σημείων βάσης για την αιγιαλίτιδα ζώνη τους στις περιοχές αλληλοεπικάλυψης μεταξύ της αιγιαλίτιδας ζώνης ίδιας ζώνης του Edinburgh Cay (Νικαράγουα) αντίστοιχα. Στην περιοχή αυτή το Δικαστήριο δεν διαπίστωσε την συνδρομή κάποιας νομικά σχετιζόμενης ειδικής περίπτωσης που θα δικαιολογούσε την προσαρμογή της προσωρινής γραμμής.

Σε περίπτωση οριοθέτησης θαλάσσιων ζωνών δύνανται να παρουσιαστούν ειδικότερα οι ακόλουθες περιπτώσεις αναφορικά με την θέση των νησιών: i) νησιά στη μέση γραμμή.

Η πρακτική της απόδοσης αποτελέσματος κατά το ήμισυ στα νησιά συναντάται περισσότερο στις περιπτώσεις όπου τα νησιά βρίσκονται σε ακατάλληλη θέση κοντά στη μέση γραμμή που θα μπορούσε να χαραχθεί εάν είχε υποθεθεί ότι αυτά είχαν παντελώς αγνοηθεί. Η τοποθεσία έχει μια ασταθή επίδραση πάνω στον χειρισμό της αρχής της ίσης απόστασης και είναι προφανές ότι απαιτείται κάποια προσαρμογή. Μία λύση είναι η χάραξη μιας μέσης γραμμής αγνοώντας το νησί, στη συνέχεια η χάραξη μιας άλλης δίνοντας σε αυτό πλήρες αποτέλεσμα και τελικά ο διαχωρισμός σε ίσα μέρη της περιοχής μεταξύ των δύο αυτών μέσων γραμμών. Μία άλλη είναι η παραχώρηση στα νησιά που κείτονται πάνω σε ότι μπορούσε να θεωρείται μέση γραμμή μόνο ενός ορίου αιγιαλίτιδας ζώνης προς την υφαλοκρηπίδα, ωστόσο αγνοώντας τα νησιά που είναι κοντά στην απέναντι ακτή κατά τον συνυπολογισμό της μέσης γραμμής. Πιθανή είναι ακόμη η αμοιβαία εξουδετέρωση του αποτελέσματος των νησιών μεταξύ τους. Η περίπτωση ασήμαντα νησιά να έχουν αγνοηθεί είναι σπάνια. ii) νησιά στην λάθος πλευρά της μέσης γραμμής.

Αν κατά γενική αρχή τα νησιά κατέχουν αυτοτελή τμήματα υφαλοκρηπίδας, τότε τα νησιά που κείτονται κοντινότερα στην ακτή ενός γειτονικού κράτους παρά στη μέση γραμμή δεν αποστερούνται από αυτόν τον τίτλο μόνο από αυτή την περίπτωση, διότι αυτό θα σήμαινε σύγχυση της διανομής με το ειδικό ζήτημα της οριοθέτησης που ανακύπτει στην περίπτωση αυτή. Ο βασικός κανόνας παραμένει αυτός της ίσης απόστασης, ενώ το μέγεθος, ο πληθυσμός και η τοποθεσία μπορούν να εισέλθουν στην οριοθέτηση υπό μία δευτερεύουσα ιδιότητα. Όπου βρίσκονται στην ανωτέρω θέση πολλά νησιά κάθε ένα από αυτά δικαιούμενο μία περιοχή του βυθού και τις αντίστοιχες περιοχές που ενώνονται αμοιβαία με την προϋπόθεση ότι δεν δημιουργείται αδικία ενώνονται συνάμα με την υφαλοκρηπίδα που επεκτείνεται από την κυρίως ξηρά του κράτους.

Είναι χαρακτηριστική η περίπτωση του νησιού Jan Mayen το οποίο σύμφωνα με τη νομολογία και τη θεωρία βρίσκεται στη λάθος πλευρά της μέσης γραμμής, πιο μακριά από το κράτος στο οποίο ανήκει σε σχέση με τη μέση γραμμή που χαράσσεται μεταξύ των ηπειρωτικών ακτών του κράτους αυτού και του κράτους που βρίσκεται απέναντί του. Η νησιωτική ιδιότητα του νησιού με την έννοια του άρθρου 121 παρ.1 της Σύμβασης ΔΘ 1982 δεν αμφισβητήθηκε από τους διαδίκους. Η Επιτροπή Συνδιαλλαγής που συστήθηκε το 1981 για την υφαλοκρηπίδα μεταξύ Jan Mayen και Ισλανδίας είχε αποφανθεί ότι σύμφωνα με την παρ. 2 του άρθρου 121 το νησί είχε πλήρη δικαιώματα σε θαλάσσιες ζώνες. Όπως και σε άλλες περιπτώσεις το

Δικαστήριο κατασκεύασε μία τεθλασμένη γραμμή που αποτελείτο από τρία τμήματα. Το πρώτο τμήμα διαίρεσε την περιοχή στα δύο επιτρέποντας δίκαιη πρόσβαση και των δύο κρατών στους θαλάσσιους πόρους, το δεύτερο τμήμα αποτελούνταν από μία μετατοπισμένη μέση γραμμή προς την πλευρά του Jan Mayen λαμβάνοντας υπόψη τη διαφορά μήκους των ακτών μεταξύ του νησιού και της Γροιλανδίας, ενώ το τρίτο ένωνε το τελικό σημείο του δεύτερου τμήματος με ένα σημείο τομής της γραμμής των 200ν.μ. από το νησί και της γραμμής ίσης απόστασης μεταξύ της ανατολικής ακτής της Γροιλανδίας και της δυτικής ακτής του Jan Mayen. Αν και δεν αποδόθηκε πλήρες αποτέλεσμα στο νησί το Δικαστήριο του παρείχε ευρύτατες ζώνες βυθού και υδάτων, θεωρώντας ότι ούτε το μέγεθος του νησιού ούτε ο περιορισμένος πληθυσμός του ούτε άλλοι κοινωνικοοικονομικοί παράγοντες αποτελούσαν παράγοντες σχετικούς με την οριοθέτηση.

Στην Υπόθεση της Υφαλοκρηπίδας της Μάγχης (1977) το διαιτητικό όργανο χάραξε μία μέση γραμμή μεταξύ της Αγγλίας και της Γαλλίας και συμπεριέλαβε τα νησιά της Μάγχης και τον βυθό σε μία απόσταση 12μιλίων γύρω από αυτά θεωρώντας ότι ειδικές περιστάσεις δεν επέτρεπαν την γενική αναγνώριση υφαλοκρηπίδας γι' αυτά. Η εκτίμηση του δικαστηρίου βασίστηκε στις συγκεκριμένες περιστάσεις των νησιών της Μάγχης. Έπρεπε να αξιολογηθούν σε συσχέτισμό με το περιεχόμενο όλου του πορθμού, όπου από κάθε άποψη οι αντίστοιχες ακτογραμμές εκτείνονταν ισότιμα κατά προσέγγιση. Και η θέση τους εντός ενός κόλπου της γαλλικής ακτής κοντά στην περιοχή αυτή και απομακρυσμένα από την αγγλική ήταν μία ειδική περίπτωση που απαιτούσε επιφύλαξη ως προς την ιδέα της φυσικής προέκτασης.

Αυτή η απόφαση περιέλαβε την απόρριψη του ισχυρισμού της Αγγλίας ότι η θέση είναι άσχετη με την διανομή και ότι η αρχή της ίσης απόστασης θα έπρεπε να λειτουργεί αυτόματα έτσι ώστε η μέση γραμμή στα ανωτέρω νησιά να διαμορφώνει μια θηλιά ενώνοντας τα νησιά της Μάγχης σε μία συνεχή γραμμή μεταξύ όλων των σημείων της περιοχής της Αγγλίας και της ακτής της Γαλλίας. Περιλάμβανε, ωστόσο, και την απόρριψη του γαλλικού ισχυρισμού ότι η τοποθεσία δύναται να καταργήσει εντελώς τα δικαιώματα υφαλοκρηπίδας των νησιών.

Το δικαστήριο χάραξε αυθαίρετα ζώνη 12 μιλίων γύρω από τα νησιά της Μάγχης με την αιτιολογία ότι αυτό ήταν το όριο για την δικαιοδοσία αλιείας και μπορούσε να είναι το υποστηριζόμενο όριο και για την αιγιαλίτιδα ζώνη. Το διαιτητικό όργανο θεώρησε ότι έπρεπε να αξιολογήσει τα νησιά της Μάγχης μόνο σαν νησιά του Ηνωμένου Βασιλείου. Σε άλλα σημεία της απόφασης τα νησιά αξιολογήθηκαν από την άποψη του γεωγραφικού παράγοντα της θέσης τους μεταξύ δύο απέναντι ακτών και οι δύο εκ των οποίων μοιράζονταν μία κοινή υφαλοκρηπίδα. Σε κάθε περίπτωση τα νησιά της Μάγχης θα έπρεπε να αξιολογηθούν ως νησιά που δικαιούνται της απόδοσης τίτλου ως ανήκοντα σε ένα κράτος αλλά βρισκόμενα σε στενότερη εγγύτητα με το έδαφος ενός άλλου κράτους.

Η απόρριψη της ίσης απόστασης συνδέονταν με το γεγονός ότι τα παράκτια νησιά είχαν μεγαλύτερη δυνατότητα παρέκκλισης από μία γραμμή ίσης απόστασης σε περιπτώσεις παρακείμενου παρά σε αντικείμενες καταστάσεις. Επισημάνθηκε ακόμη αναφορικά με τις ιδιαιτερότητες των νησιών της Μάγχης, μία περίπτωση νησιών πρακτικά μέσα στον κόλπο κάποιου άλλου κράτους, ότι η υπόθεση θα ήταν διαφορετική και τα νησιά θα είχαν πλήρη υφαλοκρηπίδα αν ήταν πολυάριθμα και

εκτείνονταν το ένα μετά το άλλο σε σειρά έστω και σε μεγάλη απόσταση από τις ηπειρωτικές ακτές iii) νησιά που επηρεάζουν τον άξονα της γραμμής ίσης απόστασης.

Η γεωγραφική επιρροή που μπορεί να έχει η θέση των νησιών στον άξονα της ίσης απόστασης κατέστη σαφής με το παράδειγμα της επίδρασης της νήσου Scilly στην γραμμή της ίσης απόστασης στην Υπόθεση της Υφαλοκρηπίδας της Μάγχης (1977). Η Γαλλία υποστήριξε ότι αν οι ακτές της Αγγλίας και της Γαλλίας σταματούσαν να είναι αντίθετες στην περιοχή του Ατλαντικού δεν θα είχε εφαρμογή το άρθρο 6 της Σύμβασης 1958 για την υφαλοκρηπίδα επειδή δεν θα αποτελούσε ούτε ένα από τα αντικείμενα ούτε ένα από τα παρακείμενα κράτη. Κατά την Γαλλία επρόκειτο για μία τρίτη περίπτωση που υπόκειται στο εθιμικό δίκαιο αφήνοντας το διαιτητικό όργανο ελεύθερο να επιλέξει οποιαδήποτε μέθοδο οριοθέτησης μπορούσε να έχει ένα δίκαιο σύνορο. Παρότι το διαιτητικό όργανο αρνήθηκε ότι υπάρχει ένα *casus omissus* που δεν καλύπτεται από το άρθρο 6 της Σύμβασης 1958 δέχτηκε ότι υπήρχε μια σαφής ανομοιότητα μεταξύ των αγγλικών και γαλλικών ακτών εξαιτίας της επίδρασης των νήσων Scilly κατά την επέκταση του θαλάσσιου ορίου της Αγγλίας στον Ατλαντικό. Αυτή η επέκταση ανάγκασε την αγγλική ακτή να περάσει πάνω από την υφαλοκρηπίδα στην θαλάσσια έκταση της δυτικής ακτής της Γαλλίας.

Το διαιτητικό όργανο θεώρησε ότι η αυστηρή χρήση της μέσης γραμμής δίνοντας πλήρες αποτέλεσμα στα νησιά Scilly θα ήταν αναπόφευκτη όχι εξαιτίας της θέσης τους ως τέτοια, αλλά εξαιτίας αυτής της θέσης σε σχέση με όλη τη γεωγραφική κατάσταση συμπεριλαμβανομένου του άξονα της Βρετανίας. Αυτό τα καθιστούσε μία ειδική περίπτωση που έχρηζε αποκατάσταση της κατάστασης που προέκυψε από τη μέση γραμμή. Το διαιτητικό όργανο αποφάσισε να πετύχει αυτή τη διόρθωση με ελάττωση των μη ανάλογων αποτελεσμάτων. Ακολουθώντας τη γενική αρχή που υιοθετήθηκε από την πρακτική των κρατών που απέδιδε αποτέλεσμα κατά το ήμισυ στα νησιά, υπέδειξε ένα σύνορο που θα διχοτομούσε τη γωνία ανάμεσα στις γραμμές που παρέχουν πλήρες και καθόλου αποτέλεσμα στα νησιά.

Η γενικότητα της προσέγγισης του δικαιοδοτικού οργάνου σχετικά με τα νησιά Scilly υπήρξε αμφιλεγόμενη εξαιτίας των ποικίλων αποτελεσμάτων της ιδέας της επιείκειας. Όταν τίθεται ζήτημα ορίου στην υφαλοκρηπίδα μεταξύ παρακείμενων κρατών, των οποίων οι ακτογραμμές είναι νησιωτικές, η επίδραση των νησιών δύναται να οδηγήσει σε ανισορροπία έτσι ώστε να μην υπάρχει αδικία. Ωστόσο το αποτέλεσμα μπορεί να είναι διαφορετικό αν μόνο ένα κράτος έχει νησιά που επηρεάζουν την γραμμή της ίσης απόστασης. Οι διάφορες προτάσεις σχετικά με τα κριτήρια για την παραχώρηση πλήρους ή αποτελέσματος κατά το ήμισυ στα νησιά αντιπροσωπεύουν μία προσπάθεια να μειωθούν οι πολλαπλές καταστάσεις σε μια σειρά κανόνων. Παρόλα αυτά όπως υποδηλώνει η Υπόθεση της Υφαλοκρηπίδας της Μάγχης (1977) τα δικαστήρια δύναται να τείνουν λιγότερο στην κατηγοριοποίηση καταστάσεων από το να εκτιμούν υπό το φως ποικίλων παραγόντων τον χειρισμό της ιδέας της επιείκειας ως την γενική αρχή που διαχέεται στην αρχή της «ίσης απόστασης-ειδικών περιπτώσεων». Είναι προφανές ότι αυτή η εκτίμηση είναι θέμα ερμηνείας και όχι επιστήμης και η υποκειμενικότητά της δεν μπορεί να αμφισβητηθεί. Αυτό υποδηλώνεται και από το γεγονός ότι η έκταση των νησιών της Μάγχης σε 12 μίλια θεωρήθηκε από το δικαστήριο αναγκαία για να αποφευχθεί η αδικία, ενώ όπως είχε ειπωθεί από μια τεκμηριωμένη γραπτή σειρά τεχνικών οριοθέτησης αυτή η λύση θα παρήγαγε μη δίκαιο αποτέλεσμα.

Στην Υπόθεση για το ηπειρωτικό και θαλάσσιο όριο μεταξύ Καμερούν και Νιγηρίας (2002) το Δικαστήριο βρέθηκε αντιμέτωπο με το νησί Bioko στον Κόλπο της Γουινέας, το οποίο βρίσκονταν απέναντι από τις ακτές του Καμερούν και μάλιστα πλησιέστερα στις ακτές του ανήκε όμως σε ένα τρίτο κράτος την Ισημερινή Γουινέα, η παρουσία του οποίου είχε ως αποτέλεσμα τη σοβαρή μείωση της προβολής των ακτών του Καμερούν ανοιχτά του κόλπου. Το Δικαστήριο αρνούμενο να ακολουθήσει την άποψη του Καμερούν, θεώρησε ότι το νησί Bioko δεν αποτελούσε περίπτωση που να δικαιολογεί μετατόπιση της γραμμής ίσης απόστασης. Το Δικαστήριο δέχτηκε ότι τα νησιά έχουν θεωρηθεί κάποιες φορές ως σχετική περίπτωση, όταν αυτά κείτονται στην ζώνη που πρέπει να οριοθετηθεί και υπόκεινται στην κυριαρχία ενός από τα δύο μέρη. Στην παρούσα υπόθεση το νησί Bioko ήταν περιοχή ενός τρίτου κράτους και δεν αποτελούσε ζήτημα μεταξύ Καμερούν και Νιγηρίας, κατά συνέπεια δεν μπορούσε να θεωρηθεί ως σχετική περίπτωση.

Συμπερασματικά το Δικαστήριο σε ζητήματα σχετικά με την οριοθέτηση των θαλάσσιων ζωνών των νησιών δεν δέχτηκε την επιχειρηματολογία ότι η κάθε υπό οριοθέτηση περιοχή ήταν *sui generis* σε σχέση με την προηγούμενη νομολογία. Ισχυρίστηκε ακόμη ότι για το διεθνές δίκαιο δεν υπάρχουν νησιά και νησίδες, παρά μόνο νησιά όπως ορίζει το άρθρο 121 της Σύμβασης ΔΘ 1982, τα οποία εφόσον καλύπτουν τις προϋποθέσεις του άρθρου 121 έχουν αιγιαλίτιδα ζώνη, ΑΟΖ και υφαλοκρηπίδα δίνοντας βάση στο γεγονός ότι η ξηρά δεσπόζει επί της θάλασσας και όχι το αντίθετο. Ξεκινώντας από τη μέση γραμμή μεταξύ των οποιονδήποτε ακτών των έναντι αλλήλων ευρισκομένων κρατών, λαμβάνοντας υπόψη ενδεχομένως ειδικές περιστάσεις, το Δικαστήριο προχώρησε στις αναγκαίες προσαρμογές που δύνανται να δώσουν πλήρη, μερική ή καθόλου υφαλοκρηπίδα στα νησιά και με διορθωτικές κινήσεις μετακίνησε την οριοθετική γραμμή ώστε να ανταποκρίνεται στην έννοια της επείκειας (*equity*).

Από τα ανωτέρω συνάγεται ότι το ζήτημα αν τα νησιά συνιστούν μια ιδιαίτερη κατηγορία για τους σκοπούς της οριοθέτησης παρουσιάστηκε συνήθως με τη μορφή ενός ισχυρισμού ότι τα νησιά *per se* συνιστούσαν συμπτωματικά στοιχεία στα οποία δεν θα έπρεπε να αποδοθεί ένας συνήθης τίτλος στο πλαίσιο της οριοθέτησης. Δεν υπάρχει επιπλέον καμία απόδειξη ότι τα δικαστήρια μεταχειρίστηκαν τα νησιά ως ανήκοντα σε μια ξεχωριστή κατηγορία. Το καθοριστικό στοιχείο θεωρήθηκε η γεωγραφική διαμόρφωση και οι συσχετισμοί συνολικά. Συνεπώς σε μια μεγάλη ομάδα νησιών ήταν δυνατό να αποδοθεί λιγότερο από ένα πλήρες αποτέλεσμα σε ένα γεωγραφικό πλαίσιο και απολύτως καθόλου αποτέλεσμα σε ένα άλλο. Ενώ η γενικότερη αρχή καθίσταται ευδιάκριτη η πρακτική των δικαστηρίων είχε την τάση να ζημιώνει τα νησιά ως ένα βαθμό, παρά το γεγονός ότι οι ακτές των νησιών *prima facie* είχαν τον ίδιο τίτλο όπως οι άλλες ακτές. Τα νησιά που βρίσκονταν στην λάθος πλευρά της προσωρινής μέσης γραμμής ή διαφορετικά δεν συνιστούσαν τμήμα του γεωγραφικού πλαισίου της οριοθέτησης έτειναν να ζημιώνονται ή ίσως να αγνοούνται. Ακόμη και νησιά που συνιστούσαν τμήμα του πλαισίου της οριοθέτησης, όπως το Jan Mayen, ήταν δυνατό να έχουν τον τίτλο τους ως προς το αποτέλεσμα μειωμένο εξαιτίας του συνυπολογισμού της ανομοιότητας του μήκους των ακτών ως σχετική περίπτωση. Σε κάθε περίπτωση η παρουσία νησιών, βράχων και νησίδων αποτελεί έναν συνήθη και σύνθετο παράγοντα στην οριοθέτηση. Οι περιπτώσεις είναι τόσο ποικίλες που οι γενικεύσεις, έστω και κατά προσέγγιση, είναι επισφαλείς και κάθε προσπάθεια διαμόρφωσης κανόνων θα οδηγούσε σε σφάλμα κάτι που τα δικαστήρια προσπάθησαν επανειλημμένα να αποφύγουν.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

**Διεθνείς συμβάσεις – κανονισμοί- κώδικες. Αλεξόπουλος Α.
– Φουρνούρακης Ν.2005**

<http://www.yen.gr/>

<http://www.onalert.gr/stories/aigaio-ola-osa-prepei-na-xeroume-gia-aoz-yfalokripida/33581>

<http://www.icj-cij.org/>

<http://www.rizospastis.gr/story.do?id=3404060>

<http://www.pca-cpa.org/>

<http://www.icj.org/>

<http://www.un.org/Depts/los/index.htm>

<https://walk2geographies.wordpress.com/2009/11/26/eaux-territoriales/>